

ΝΕΟΣ
ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ὑπὸ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

*Ἡξιώθη τοῦ Ζαΰπείου βραβείου ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου
πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.*

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΩΟΣ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΔΛΑΡΙΟΥ
1911

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΤΟΜΟΣ Η' — 31 Μαρτίου 1911. — ΤΕΥΧΟΣ Α'.

Ο ΜΑΡΚΙΑΝΟΣ ΚΩΔΙΞ 524.

Ἀτελέστατα περιγράφεται ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Zanetti¹ ὁ Μαρκιανὸς κώδιξ 524, καίπερ ἔχων μεγάλην σημασίαν διὰ τε ἄλλα καὶ ἰδίως τὰ ἐν αὐτῷ περιλαμβανόμενα βυζαντιακὰ ἐπιγράμματα. Εἶνε δὲ βομβύκινος, γεγραμμένος κατὰ μὲν τὸν κ. Λέοντα Sternbach² καὶ τὸν κ. K. Horna τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα, κατὰ δὲ τὸν Zanetti περὶ τὸν αὐτὸν αἰῶνα (saeculi circiter XIV), κατὰ δὲ τὴν ἐμὴν γνώμην τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα ὑπερμεσοῦντα. Καί τινα μὲν τῶν ἐν αὐτῷ ποιημάτων εἶνε ἔργα τοῦ ἱατροῦ καὶ ποιητοῦ Νικολάου Καλλικλέους, ταῦτα δὲ πρὸς ἄλλοις ληφθεῖσιν ἐκ τοῦ Λαυρεντιακοῦ Plat. XXXII cod. 33, τοῦ Μαρκιανοῦ 498 καὶ τῆς τῷ 1538 ἐν Βασιλείᾳ ἐκδόσεως τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ Sternbach³. Ὁ δὲ κ. Kurtz, ἐκδοὺς τὰ ποιήματα Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου, ἔλαβε καὶ τοῦτον τὸν κώδικα ὑπ' ὄψιν. Τὰ δὲ λοιπὰ ποιήματα τοῦ κώδικος ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Στιλβῆ, τοῦ Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας, τοῦ πατριάρχου Θεοδώρου τοῦ Βαλσαμῶν, Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου καὶ ἄλλων ποιητῶν τοῦ δωδεκάτου καὶ δεκάτου τρίτου αἰῶνος, οἵτινες δυστυχῶς σπανίως μόνον κατονομάζονται.

Τὰ ποιήματα ταῦτα πάντ' ἀντέγραψεν ἐκ τοῦ κώδικος βρα-

¹ Graeco D. Marci bibliotheca codicum manuscriptorum. (Ἐν Βενετίᾳ). 1740 σ. 282-3.

² Nicolai Callielis Carmina. Ἐν Κρακοβίᾳ. 1903 σ. 3.

³ Ἐνθ' ἀν.

χὺν χρόνον πρὸ ἔμοῦ, ἐπὶ μακρὸν μελετήσαντος τὸν κώδικα τοῦτον τῷ 1903, ἤδη τῷ 1901 καὶ 1902 ὁ ἐν Βιέννῃ διδάκτωρ κ. Κωνσταντῖνος Πορνα, καὶ ἀργότερον πολλάκις, καθ' ἃ μοι ἀνεκοίνωσεν, ἀντιβαλὼν τὸ ἀντίγραφον αὐτοῦ. Ἐξέδωκε δὲ κατὰ τὸν κώδικα τοῦτον τὰ ἐπιγράμματα τοῦ Βαλσαμών¹ καὶ τὸ Ὀδοιπορικὸν τοῦ Μανασσῆ², ἐδημοσίευσεν δὲ καὶ ἐπίμετρον εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Siegnbach ἔκδοσιν τοῦ Καλλικλέους, ἣν ἐπ' ἴσης εἶχεν ἐν τῷ μεταξὺ παρασκευάσει³, ἐξέδωκε δὲ πού καὶ πού καὶ τινὰ μικρὰ τῶν ἄλλων ἐπιγραμμάτων τοῦ κώδικος ἀποσπασματικῶς. Καθ' ἃ δέ μοι ἀνεκοίνωσε δι' ἐπιστολῆς τῆς 21 Ἰουνίου 1911, καὶ τοῦ συνόλου τῶν ποιημάτων θὰ εἶχεν ἔτοιμον τὴν ἔκδοσιν ἤδη πρὸ καιροῦ, ἀλλὰ συνεκράτησεν αὐτὸν πλὴν ἄλλων σκέψεων ἢ δυσκολία τοῦ ταύτισμοῦ τῶν ὡς τὸ πλεῖστον ἀνωνύμων ποιητῶν τοῦ κώδικος. Καὶ ηὐχθήθη μὲν μοι ὁ κ. Πορνα νὰ ὑπάρξω περὶ τοῦτο εὐτυχέστερος αὐτοῦ, ἀλλ' ὁμολογῶ, ὅτι τὸ ἔργον, καθ' ἃ καὶ ἐκεῖνος ἀποδέχεται, δὲν εἶνε εὐκόλον. Εἶνε δ' ὅμως οὐχ ἥττον ἢ ἀξία λόγου αὕτη συλλογὴ περισπούδαστος καὶ ἐπείγει ἢ ἀκριβῆς αὐτῆς ἀναγραφὴ τοῦτο μὲν ὅπως τῇ κοινῇ πολλῶν φροντίδι σὺν τῷ χρόνῳ διαγνωσθῆ ἢ πατρότης τῶν ποιημάτων, τοῦτο δ' ἔνεκα τῶν πολλῶν κυρίων ὀνομάτων, τῶν γενεαλογιῶν μελῶν τοῦ αυτοκρατορικοῦ οἴκου καὶ ἄλλων εὐπατριδῶν τοῦ Βυζαντίου, τῶν εἰς καλλιτεχνήματ' ἀναφερομένων εἰδήσεων καὶ τῶν σημαντικῶν πολλάκις γεγονότων, ὧν μνημονεύουσιν ἢ ἄτινα ὑπαινίσσονται οἱ ἐπιγραμματοποιοί. Καὶ ἄνευ δὲ τῆς γνώσεως τῶν συγγραφέων αὐταὶ καὶ μόναι πολλάκις αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν ποιημάτων τούτων παρέχουσι πολλαπλὴν διδασκαλίαν περὶ ἱστορικῶν γεγονότων καὶ ἄλλων πραγμάτων σχετιζομένων πρὸς τὰ τῆς

¹ Die Epigramme des Theodoros Balsamon ἐν τοῖς Wiener Studien Τόμ. ΚΙΒ' (1903) σ. 165 κ. ἔ.

² Byzantinische Zeitschrift Τόμ. ΙΓ' (1904) σ. 313 κ. ἔ.

³ Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien.

βυζαντιακῆς αὐλῆς καὶ τοῦ καθ' ὅλου βίου τοῦ δωδεκάτου καὶ δεκάτου τρίτου αἰῶνος. Διὸ ἀναμένων τὴν πλήρη ποτὲ ἔκδοσιν ταύτης τῆς συλλογῆς ὑπὸ τοῦ κ. Πορνα δὲν ἐθεώρησ' ἄσκοπον νὰ σπεύσω ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ κώδικος καὶ τὴν ἔκδοσιν τινῶν τῶν ἐπιγραμμάτων, ἐπιφυλασσόμενος ἐν προσεχεῖ τεύχει τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος νὰ προβῶ καὶ εἰς τὴν πραγματικὴν ἐρμηνείαν τινῶν αὐτῶν.

Εἶνε δὲ ὁ κῶδιξ δυσανάγνωστος οὐ μόνον διὰ τὸ πυκνὸν τῆς γραφῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀμυδρότητα τοῦ μέλανος καὶ τὴν ὑγρασίαν, ὑφ' ἧς ἔπαθεν ὁ κῶδιξ. Διὸ τινὰ μὲν ἀμφίβολα ἐδήλωσα διὰ τοῦ ἐρωτηματικοῦ σημείου (;), τὰ δὲ ὅλως ἀφανῆ διὰ στιγμῶν. . . . Ἄλλως δ' ἐτήρησα καὶ ἐν τῇ παραθέσει τῶν ἐν ὄλῳ ἐκδιδομένων ἐπιγραμμάτων τὰς ἐν αὐτῷ γραφάς, ἔνεκα τοῦ χαρακτῆρος περιγραφῆς τοῦ κώδικος, ὃν μᾶλλον ἔχει ἢ δημοσίευσίς αὕτη. Οὐδ' εἶνε λελανθασμένα καὶ ἐπανορθωτέα ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ τινὰ μὲν, καίπερ ξενίζοντα ἡμᾶς, προέρχονται ἐξ ἰδιοτήτων τῆς βυζαντιακῆς ὀρθογραφίας, τινὰ δὲ, ὡς αἱ περὶ τὰ ἐγκλιτικά καὶ ἐγκλινόμενα διαφοραὶ, τὸ ἐνιαχοῦ ἄτογον τοῦ δε καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἔχουσι λόγους μετρικοῦς καὶ δέονται προσοχῆς, ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὴν ἐξ-ακρίβωσιν τῆς πατρότητος τῶν ποιητῶν.

Ὁ κῶδιξ εἶνε γεγραμμένος διὰ διαφόρων χειρῶν καὶ συμπεπηγμένος ἐκ διαφόρων μερῶν, καθ' ἃ ἀποδεικνύει ἢ τε διαφορὰ τοῦ βομβυκίνου χάρτου καὶ ὁ διάφορος τρόπος τῆς σημειώσεως τῶν τετραδίων ἢ ἢ ἐνιαχοῦ παντελῆς ἔλλειψις τοιαύτης σημειώσεως. Ἄλλὰ τὰ περὶ τούτων θέλω ἐκθέσει προκρίτερον ἐν τέλει τῆς μακρᾶς περιγραφῆς τοῦ κώδικος, ἧς ἄρχομαι ἀμέσως, χάριν εὐκολωτέρας κατανοήσεως αὐτῶν διὰ τῶν παραπομπῶν εἰς τοὺς ἐν τῇ περιγραφῇ ταύτῃ ἀναγραφομένους ἀριθμοὺς, οἵτινες, καθ' ἃ ἄλλως εὐκόλως ἐννοεῖται, προσετέθησαν ὑπ' ἔμοῦ.

1 (φ. 1^α). «Εἰς τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Νύσσης, Ἰωάννην τὸν Ἐλεήμονα, Ἀντώνιον καὶ Γρηγόριον τὸν θαυματουργόν, ἐζωγραφημένους ὁμοῦ».

Μονόστιχον, ἔχον ὧδε·

Νοῦς οἴκτος ἐγκράτεια θαυμάτων βλύσις.

2 (φ. 1^α). «Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Μονομάχου ἣν ἐστόρησαν οἱ παρ' αὐτοῦ συμπαθηθέντες Λογγίβαρδοι».

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Ὁ γῆς ἀνάσσων [προσ]τάτης Μονομάχος
μόνοις μάχεσθαι δαίμοσι γνοῦς σωφρόνως
πταίουσιν συγχώρησιν ἀνθρώποις νέμει.
Μιμούμενος γὰρ τὴν φιλάνθρωπον φύσιν
τοῦ συμβασιλεύοντος αὐτῷ Κυρίου
συγγνωμονεῖ σφάλλουσιν οἰκτροῖς οἰκέταις.

3' (φ. 1^α). «Εἰς τὸν πατριάρχην Μιχαὴλ ὡς ἀπὸ προσώπου τοῦ διακόνου Λαζάρου, ὅτε αὐτὸν ἐποίησε χαρτουλλάριον». Στίχοι 8.

Ἄρχ. Πρὸ τῶν πυλῶν βλέπων με τοῦ θεοῦ δόμου.

4 (φ. 1^α). «Εἰς... Τριάδα ἁγίαν εἰς τὸν πατέρα τῶν ἡμερῶν καθήμενον ἐπὶ θρόνου καὶ φέροντα ἐπὶ κάλπης τὸν τε Χριστὸν καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐν εἰδει περιστερᾶς». Στίχοι 18.

Ἄρχ. Κἂν σχηματισμὸν οὐκ ἔχωσιν οὐδένα.

5 (φ. 1^α). «Εἰς τὸν Γκλινον (=Τρίκλινον) τοῦ Μονομάχου τὸν ἐν τοῖς Μαγγάνοις». Στίχοι 6.

Ἄρχ. Εἶπόν τι τερπνὸν πανταχοῦ τοῖς ἐν δόμοις.

6 (φ. 1^α). «Εἰς τὸν Ἄρμωσιν τὸν Αἰθίοπα». Στίχοι 10.

Ἄρχ. Οὐκ ἔστι χρῶμα λευκὸν ἄμφω καὶ μέλαν.

7 (φ. 1^β). «Εἰς τὸν Βουμῆ δαίροντα τὰς γυναῖκας γυμνάς καὶ πληροῦντα τὸ πρόσωπον αὐτῶν αἰθάλης καὶ οὕτω δημεύοντα».

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Τὰ δῆλα κρύπτω καὶ τὰ κρυπτά δεικνύων,
κρυπτῶς ἐπόπτῃν οὐ φοβῆ θεὸν λόγον;

8 (φ. 1^β). Ἔπιται μεμονωμένος ὁ ἐξῆς στίχος·
—: ἀνθραξ ἀθλητῆ δῶρον ἐκ Μονομάχου.

9 (φ. 1^β). «Εἰς τὸν σπόγγον». Στίχοι 6.
Ἄρχ. Χαῦνόν τι σῶμα, θαῦμα πῶς ὕδωρ φέρει.

10 (φ. 1^β). «Εἰς τὴν εἰκόνα τῆς ἀκαταμαχήτου Θεοτόκου ἣν κατισκέυασε Κωνσταντῖνος βασιλεὺς ὁ Μονομάχος. Εἰσι δὲ οἱ στίχοι ἀπὸ προσώπου τῆς εἰκόνας».

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Τὴν ἀκαταμάχτην, ὦ Μονομάχε,
ἐν ταῖς μάχαις ἔχων με σύμμαχον μάχου.

11 (φ. 1^β). «Ἔτερος».
Μονόστιχον ἔχον ὧδε·

Ἔχων μάχαις σύμμαχον ἄμαχον μάχου.

12 (φ. 1^β). «Τοῦ Ἀδριανουπόλεως πρὸς τοὺς στίχους τοῦ Κερκύρων ἀναγνωσθέντας ἐν τῇ συνόδῳ».

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Τούτων δοθέντων τῇ σεβαστῇ συνόδῳ
ἡ λυκόκυπρος ἐφράγη¹ στωμυλία
στίχοις ἀποπνιγεῖσα τοῖς τοῦ Κερκύρων,
θυμηδίας δὲ πανταχοῦ πληρουμένης
5 μόνος στενάζει τοῦ σκότους ὁ προστάτης.

Ὁ Κερκύρας, εἰς οὐ τοὺς στίχους ἐγράφη τὸ ἄνω ἐπίγραμμα, εἶνε ὁ Νικόλαος, ζήσας ἐπὶ Ἀλεξίου Α' Κομνηνοῦ. Τὸ δ' ἐπὶ τῇ παραιτήσει αὐτοῦ προκείμενον ποίημα ἐξέδωκα μετὰ τὴν τριπλῆν αὐτοῦ προτέραν ὑπὸ τοῦ Μουστοξύδου ἐκδοσιν ἀκριβέστερον ἐκ τοῦ Μοναχείου CCI² ἐν τοῖς Κερκυραϊκοῖς Ἀνεκδότοις (Ἐν Ἀθήναις. 1882

¹ Ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἐφρώγη;

² Ἐκ τυπογραφικοῦ λάθους σημειοῦται ἐν τῇ ἡμετέρῃ ἐκδόσει CXXII.

σ. 21 κ. έ.). Περιέχεται δὲ τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τῷ κώδικι 17 τῆς ἐν Ἁγίῳ ὄρει μονῆς Κουτλουμουσίου¹, εἰ μὴ καὶ ἀλλαγῶ. Ὅτι δὲ οἱ πέντε ἐν ἐπιμέτρῳ τοῦ ἰσχυροῦ τοῦ Νικολάου φερόμενοι στίχοι ἐγράφησαν πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Ἀδριανουπόλεως τῶρα τὸ πρῶτον λαμβάνομεν ἐκ τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος, ἐν ᾧ δυστυχῶς δὲν προστίθεται καὶ τὸ ὄνομ' αὐτοῦ. Περιέχουσι δ' οἱ ἐν τῷ Μαρκιανῷ στίχοι οὗτοι τὰς ἐξῆς διαφορὰς πρὸς τὰς ἐν τῇ ἐμῇ ἐκδόσει. Στ. 2 : λυκόκαπρος. — στ. 3. λόγοις ἀποψυγεῖσα. — 4. παντοῦ κεχυμένης.

13 (φ. 16). «Εἰς τὴν βίβλον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου τὴν λεγομένην Μαργαρίτης». Στίχοι 4.

*Ἀρχ. Ναὶ μαργαρίται χειλέων σῶν οἱ λόγοι.

14 (φ. 16). «Τοῦ αὐτοῦ πρὸς ἀναίσθητον τινὰ λοῖδορον». Στ. 5.

*Ἀρχ. Καὶ βάρβαροι φωνοῦσιν, ἀλλ' ἐκ τελεμάτων.

15 (φ. 16). «Εἰς τὴν εἰκόνα τῆς ἁγίας Θεόκλης λελατομημένην ἀπὸ πέτρας».

*Ἐχει ὄλον ὦδε·

Κρύπτει πέτρα· νῦν δ' ὑπεκφέρει Θεόκλαν.

16 (φ. 16). «Τοῦ Βουλγαρίας [Θεοφυλάκτου] ἀξιούτος Νεῖλον τινὰ μοναχὸν ἵνα ὑπερλαλήσῃ αὐτοῦ τοῦ μὴ γειτονῆσαι τούτῳ τὸν Ἀντίοχον». Στίχοι 21.

*Ἀρχ. [Τίμ]ῃ[ε] Νεῖλε χρῆζομεν σῶν ῥημάτων.

17 (φ. 2^α). Ἀνεπίγραφον ποίημα στίχων 80.

*Ἀρχ. Τοὺς οὐρανοὺς σῶν εἶδον ἔργα δακτύλων·
ἐκ γὰρ βραχείας ἀλλὰ καὶ λείας ζύμης
ὡς δέσφιν ἐξέτεινας ἡμῖν τὸν πόλον.

Τίλ. Ἄλλ' ὦ γυναικῶν παρθένων σὺ σεμνότης
ποθῶ τῆ μικρὸν καὶ πρὸς αὐτὴν σε φράσαι
καὶ ταῦτα ποιεῖς ἐξ ἀλεύρου καὶ ζύμης

¹ Σπύρ. II. Λάμπρον Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου ὄρους ἑλληνικῶν κωδίκων. Ἐν Κανταβριγίᾳ τῆς Ἀγγλίας. Τόμ. Α' σ. 275.

ἐκ στήμονος τῆ καὶ κρόκης γνῶναι θέλω·
ἀλλ' οὐ μαθεῖν πάρεστιν ἐξ ὧν εἰργάσω
κἂν τῇ τέχνῃ μάλιστα τῆς ἰστοουργίας
πάσας παρέρχῃ Πινελόπας Ἑλένας
ἀμὴν λέγω σε καὶ γυναῖκας Λεσβίας».

18 (φ. 26). [Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου] «Εἰς τὰ πεμφθέντα ἐψυχρασμένα κουτρούβια». Στίχοι 6.

*Ἀρχ. Δέξαι ψυχρὸν τι δῶρον ἐν καιρῷ θέρους.

Φέρεται ἐν τοῖς τοῦ Χριστοφόρου Μυτιληναίου ἐκδ. Kurtz σ. 29 ἀρ. 45. Μόναι διαφοραὶ παρὰ τῷ Kurtz ἐν τῇ ἐπιγραφῇ· «Εἰς τὰ πεμφθέντα τῷ φίλῳ ἀνθίμα (γρ. Ἀνθίμα;) ἐψυχρασμένα κουτρούβια» καὶ ἐν στ. 4 ὅπου ὁ Μαρκιανὸς κώδιξ ἔχει κρίνεις.

19 (φ. 26). [Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου] «Εἰς τὸν Ἡρώδη περὶ τῆς τιμίας κάρας τοῦ Προδρόμου». Στίχοι 10.

*Ἀρχ. Ὑπόσχεσιν θεὸς ἡμῖσι κράτους ὅλου».

*Ἴδε Kurtz ἐνθ' ἀν. σ. 46 ἀρ. 74.

20 (φ. 26). [Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου] «Εἰς τὴν ἀδελφὴν Ἀναστασῶ τελευτήσασαν καὶ ἔτι προκειμένην ἀνακρεόντειοι». Στίχοι 39 κατὰ τρεῖς σελίδας γεγραμμένοι.

*Ἀρχ. Ῥοδο[ει]κέλην γυναῖκα.

*Ἴδε Kurtz ἐνθ' ἀν. σ. 46 ἀρ. 75.

21 (φ. 3^α). [Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου] «Ἐπὶ τῇ ἐκφορᾷ τῆς αὐτῆς». Στίχοι 4.

*Ἀρχ. Ἴδου λιποῦσα τὸν σὸν οἶκον ἐκφέρῃ.

*Ἴδε Kurtz ἐνθ' ἀν. σ. 47 ἀρ. 76.

22 (φ. 3^α). [Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου] «Εἰς τὸν ἅγιον Λάζαρον τὸν τοῦ Χριστοῦ φίλον διὰ τὴν σιωπὴν τῶν ἐκείθεν». Στίχοι 8.

*Ἀρχ. Τῶν ἐν νεκροῖς ἡγγεῖλας οὐδὲν οὐδόλωσ.

*Ἴδε Kurtz ἐνθ' ἀν. σ. 52 ἀρ. 80.

23 (φ. 3^α). [Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου] «Εἰς τοὺς νεκροθάπτας ὅτε ἐν τῷ ἁγίῳ Λουκᾷ πολυάνδριον ἐνεπρήσθη διαρπάζοντας τὰ τῶν νεκρῶν ἄμφια». Στίχοι 18.

Ἄρχ. Ἀνδρῶνα νεκρῶν πῦρ καταφλέγει κύκλω.

Ἴδε Kurtz ἐνθ' ἀν. σ. 52 ἀρ. 82.

24 (φ. 3^α). [Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου] «Εἰς τὸ τίμιον λείψανον τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος». Στίχοι 4

Ἄρχ. Ἐβλυζε πέτρα ρεῖθρον Ἰσραηλίταις.

Ἴδε Kurtz ἐνθ' ἀν. σ. 56 ἀρ. 89.

25 (φ. 3^β). [Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου] «Εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τὴν ἐν τοῖς Μαγγάνοις». Στίχοι 14.

Ἄρχ. Ἐν ταῖς ἄνω μὲν μαρτύρων κατοικίαις.

Ἴδε Kurtz ἐνθ' ἀν. σ. 61 ἀρ. 95.

26 (φ. 3^β). [Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου] «Εἰς τὸν ἐκ μέσης τῆς ὀροφῆς τοῦ Ὁσίου Σωτῆρα κάτω βλέποντα». Στίχοι 6.

Ἄρχ. Δοκεῖς προκύπτων καὶ βλέπων γῆν ὑψόθεν.

Ἴδε Kurtz ἐνθ' ἀν. σ. 62 ἀρ. 98.

27 (φ. 3^β). [Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου] «Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Ἡλίου». Στίχοι 6.

Ἄρχ. Ὡς Ἡλίας ζῆ, πῶς ἀπιστήσεις βλέπων.

Ἴδε Kurtz ἐνθ' ἀν. σ. 63 ἀρ. 101.

28 (φ. 3^β). [Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου] «Εἰς τινὰ ζωγράφον ζωγραφοῦντα τὴν εἰκόνα Μιχαήλ». Στίχοι 6.

Ἄρχ. Εἰ τοῦ Μιχαήλ τὴν θέαν γράφεις μόνον.

Ἴδε Kurtz ἐνθ' ἀν. σ. 74 ἀρ. 112.

29 (φ. 3^β). [Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου] «Εἰς τὴν γέννησιν τοῦ τιμίου Προδρόμου». Στίχοι 6.

Ἄρχ. Θαυμαστὸν οὐδὲν εἰ θεὸς νικᾷ φύσιν.

Ἴδε Kurtz ἐνθ' ἀν. σ. 76 ἀρ. 113.

30 (φ. 3^β). [Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου] «Εἰς τὸν μοναχὸν Ἀθανάσιον περὶ τοῦ πεμφθέντος ῥοδοστάγματος». Στίχοι 4.

Ἄρχ. Ὅπως ῥόδου τὸ δῶρον ᾧ χρῆσι πάτερ

Ἴδε Kurtz ἐνθ' ἀν. σ. 81 ἀρ. 117.

31 (φ. 3^β). «Τοῦ κυροῦ Ἀνδρονέκου τοῦ πρωτεκδίκου γεγονότος ἐν τῇ τοῦ θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ καὶ ἀντισημειώματος τούτους γεγραφότος». Στίχοι 163.

Ἄρχ. Ἀκουσμα καινὸν καὶ πέρα τραγωδίας

οἶον περ οὐκ ἦνεγκε πώποτε χρόνος

τὴν τήμερον σταθεῖσα πρὸ κριτηρίου

τλήμων μοναχῆ Μαρία καλουμένη

θέματος ὡς ἔφησε Κιβυρραιώτου

5 τοῖς ὡς παρέπεμψε τοῦ συνεδρίου,

ὃ καὶ κατεστάλαξε πάντων καρδίας

ὃ καὶ παρεσκεύασεν ἐκ βάθους στένειν,

ἰλιγγιᾶν ὀρθὰς τε τὰς τρίχας φέρειν

καὶ πικρίας ἐπλησεν ἀκρωμένους

10 καὶ δακρῦειν ἔπεισε πάντας ἀθρόως

κατηφιᾶν τε καὶ στενάζειν καὶ τρέμειν.

Οὐ γάρ τις ἐνταῦθα δρυὸς ἢ πέτρης.

Τέλ. Λύσις γάρ ἐστι δεσμὸς ἐκ τῆς συνόδου

δεσμουμένη ἅπασι τῷ θείῳ φόβῳ

κάντεῦθεν εὐρίσκουσα λύσιν σφαλμάτων.

32 (φ. 5^α). «Τοῦ [Θεοδώρου] Προδρόμου».

Ἄρχ. ἡ ὑπόθεσις ὡδε· Τοῦ μῦθων κυριεύοντος ἐν ὀπῇ τινὲ ζοφώδει καὶ κατεσκιασμένην προσμένοντος Κρεῖλλου κατωνομασμένου.

Εἶνε τὸ γνωστὸν δράματιον τὸ ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν ἐπιγραφὴν Γαλιομαχία ἢ Κατομυομαχία, οὐ τελευταία καὶ ἀρίστη ἐκδοσις ἡ τοῦ Hercher ἐν Ἀσιψίᾳ τῷ 1873 παρὰ τῷ Teubner¹.

¹ Πρὸς. Krumbacher Geschichte der byzantinischen Litteratur σ. 751 κ. ἑ. Ἑλλ. μεταφρ. Ζωτηριάδου Τόμ. Β' σ. 704.

33 (φ. 8⁶). Σημείωμα περί ὑπολογισμοῦ τῶν ὥρων τῆς ἡμέρας διὰ τῆς σκιᾶς τοῦ ἡλίου.

34 φ. 9^α). «[Τοῦ] **πατριάρχου Ἑκκλησιῶν** εἰς τὸν Αἰθίοπα Μωσῆν λογαριασθέντα καὶ λυπούμενον» Στίχοι 3.

* Αρχ. Ἐπασα λοιπὰς, λειποθυμίας τρέφει.
Ἐξεδόθη ὑπὸ *Horna* ἐνθ' ἀν. σ. 199 ἀρ. XL.

35 (φ. 9^α). «Στίχοι τοῦ αὐτοῦ εἰς εὐνουχόπουλον ἀρξασθαι μέλλον σχεδογραφίας». Στίχοι 6.

* Αρχ. Τὴν κνιδοχυτρόπλουτον εὐνούχων φύσιν
Ἴδε *Horna* ἐνθ' ἀν. σ. 200 ἀρ. XLI.

36 (φ. 9^α). [Ἐοῦ αὐτοῦ] «Στίχοι εἰς νιπτῆρα ἔνδον δημοσιακοῦ λουτροῦ τῆς μονῆς τῶν Ὀδηγῶν». Στίχοι 9.

* Αρχ. Χεῖρες θεοῦ νίπτουσιν οἰκέτου πόδας.
Ἴδε *Horna* ἐνθ' ἀν. σ. 200 ἀρ. XLII.

37 (φ. 9^α). «Περὶ ὀδόντων». Στίχοι 168.

* Αρχ. Μόλις διασχῶν ἐξ ὀδύνης τὸ στόμα
. . . . τῶν πόνων ἢ σφοδρότης.

Ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ τῶ ὀρώντι σελίς τοῦ φ. 9^α ἀφανῆς τὸ πλείστον.

Τέλ. καὶ μαστίγων τὴν βίαν ἠρέμα τρίψε·
πληγεῖς γὰρ ὀψὲ συγκομίζομαι φρένας.

38 (φ. 10⁶) «Τοῦ ¹ **Ἡκωνσταντίνου** καίστωρος (γρ. κοιαίστωρος) καὶ διδασκάλου τοῦ **Ἑπιλδοῦ** στίχοι λαμβανόμενοι ἐπὶ τῶ συμβάντι ἐν Κωνσταντινουπόλει θεηλάτῳ μεγάλῳ ἐμπρησμῶ μηνὶ Ἰουλίῳ κα' ἔτους ,ςψε'». Στίχοι 937, ὡν ὁ 793 δὲν ἐγράφη (ἐν φ. 17^α).

* Αρχ. Δεῦτε τρόφιμοι, δεῦτε γῆς βυζαντίδος

ὅσοι πατεῖτε τὴν περίκλυτον πόλιν
ξυναυλίαν κλαύσωμεν ὡς τραγωδίαν

¹ Τὸ κεφαλαῖον Τ ἐρυθρόν, τὸ δὲ μικρόν τ μέλαν.

χορὸς τραγικὸς ἄλλος ἐκ τῆς ἀσδόλης,
5 στυγνὴν φοροῦντες τὴν προσωπέων θέαν,
καὶ τῇ φλόγι βλύσωμεν ὕδωρ δακρύων,
κἂν περ χύσις ἄδυσσοσ αὐτὴν οὐ σβέσει
τὴν πατρίδα θρηνώμεν ἠνθρακωμένην,
τὴν βασιλίδα πενθικῶς ἐσταλμένην
10 ὡς τὰς κρατούσας ἢ τραγωδία γράφει.
Οὐ χάριεν γὰρ πατρίδος καπνὸν βλέπειν
ἦν ἀποθρώσκη δριμύς ἐκ τῶν καυμάτων.
Ὅσοι καλοῖς τρυφᾶτε τῆς Κωνσταντίνου
αὐτοὶ γοᾶσθε καὶ πικρὰν [τραγωδίαν].
15 τὴν πατρίδα θρηνεῖτε μητέρος πλέον
οὐς γνησίως ἐθρεψεν ὡς φίλους γόνους.
Ἄν ἡ πατρίς καὶ ταῦτα τῶν πανολβίων
ἂν συμφορὰς τε τὰς ὑπερτέρας πάθοι,
συγκαλέσω θρηνούσας εἰς ἐμοὺς λόγους,
20 ὡς ὁ Προφήτης συγκαλεῖται πρὸς γόους,
οὐχὶ ταπεινὰς οὐδὲ τῶν ἀγυρτίδων,
ἀλλ' ἐξ ὅτε τοῦ πάθους καὶ τοῦ κράτους (*sic*)
καὶ τῆς τοσαύτης συμφορᾶς τῶν Αὐσόνων.
Τίνας ἐγὼ λέγοιμι; τὰς θρηνητικὰς
25 ὅσαι πόλεις μετροῦσιν εἰς ταύτην φόρους
ὅσαι τὲ προσκυνοῦσι τὴν κράτους πόλιν
πέμψουσι ¹ πᾶσαι θρηῖνον ἐκ τῶν ἐγκάτων·
ὥσπερ κεφαλῇ συμπαθοῦντα πῶς μέρη.
Τὰς συμφορὰς ἄκουε καὶ λίθων φύσις·
30 τὸ πῦρ γὰρ ἐσκίσησε καὶ τοῖς ἀψύχοις
καὶ ταῖς πέτραις ἔδωκεν αἰσθησιν πάθους
ἀἷρ, ὕδωρ, γῆ, τρίπλοκος συστοιχία.
Τῶν κοσμικῶν ἄκουε τραγωδημάτων
καὶ δὸς δυνατὴν εἰσφορὰν εἰς τοὺς γόους·
35 τὸ πῦρ γὰρ ἐκβέβληκα τῆς συναυλίας
στοιχειακῆς τε τετράδος διάγράφω

¹ Τὰ πέμψουσι γεγραμμένον ὄλον ἀνωθεν τῆς λέξεως πιταίουσι ἢ διεγράφησαν τὰ γράμματα πιταί.

ὡς ἄγριόν τε καὶ βιοφθόρον μόνον
καὶ μιάναν τριάδα τὴν ζωτρόφον
καὶ τὴν βροτοθρέπτειραν ἀχρειοῦν φύσιν.

40 Ἵδωρ ἀνέσχε τῷ βίῳ τοὺς ἰχθύας,

φ. 11^α || ἄηρ πετεινὰ, γῆ τροφῶν πανσπερμίαν,
γεννᾷ δὲ πυρὸς φύσις οὐδὲν ἐν βίῳ,
μόνον λαφύσσει τὰς ὑλάς· ὡς παμφάγον,
κόρον δὲ μὴ λαμβάνον ἐξ ἐδεσμάτων

45 πέττει τὰ πάντα καὶ προέρχεται πάλιν
ἄσιτον, ἰσχνὸν ὡς περ ἐκ λιμαγχόνης.

Ἐν φ. 14^α περὶ τὸ μέσον·

σφαῖραι κατὰ γῆν οἱ νεῶ τοῦ δεσπότητος
ὡς ἀντίμιμοι τῶν ἄνω σφαιρωμάτων.

Ἐν φ. 16^β Ὁ φοίνικος δύναμις ὡς τεραστία
εἰ ζῆ καμίνῳ καὶ νεάζει τὰ πτίλα
καὶ τίκτεται πᾶς ἀπὸ γαστρὸς ἀνθρώκων·
ὁ δ' αὖ μέγας ἄνθρωπος ὡς πτερὸν φθίνει
ἐναπολειφθεὶς ἀνθρακιᾶς ἐν μέσῳ.

Ἡ φλόξ ἐπεστράτευσε καὶ φρακτιένει
καὶ τῶν Ἰταλῶν τὴν πανοπλίαν τρέπει

φ. 16^β || ὄξυ πυριμάλακτον ἀφεῖσα βέλος
καὶ θωράκων εἰςδῶνον εἰς λεπτουργίαν,
τούτων μαλάττει καὶ χαμαὶ κατακλίνει
σιδήρεον τράχηλον ἐκ φιλαυτίας·

ὡς δ' ἀπαλὴν μόλιθον, ὡς κηρὸν λύει.

Πάροικον, ἦν τὸ φῦλον οὐκ Αἴγυπτίοις,
ἐν εὐκλεεῖ δὲ τῶν Βυζαντίων πόλει,

ὅμως καμίνου γεύεται σιδηρέας

καὶ πυρπολεῖται φθαρτικῶν ἐξ ἀνθρώκων

καὶ ψηλαφητὸν νύκτερον σκότος βλέπει

καὶ πρωτογενῶν ὑστάτων μέσον φόνον.

Ἐν τῷ αὐτῷ φ. 16^β κατωτέρῳ·

Ὁ πῦρ βαθυλώνειον εἰς γῆν Αὐσόνων
κάμινος ἐξαρθεῖσα πρὸς τὸν αἰθέρα

ἴν πίσσα καὶ στυπεῖον καὶ κληματίδες
καὶ πᾶν πῦρὶ τρόφιμον ἐξαναφλέγει·
ταῦτα γὰρ ἐστοίβασεν ὄλβος ἐμπόρων
ὠνούμενος φεῦ τὴν φθορὰν τῆς πατρίδος.

φ. 17^α || Τῶν λιμένων περὶ δε τῶν εὐαγκάλων
τί καὶ λαλήσω τῆς καλῆς Βυζαντίδος·
Πρώτους γὰρ αὐτοὺς ἐκτεφροῖ τὸ παφλάσαν
τὰς ἀγκάλας κυκλῶσαν . . . ¹ βία

καὶ κόλπον αὐτὸν ² ψηλαφῆσαν εἰς βάθος,
ὡς νῦν ἐχρῆν μέλασιν ἰστίοις πλεύσειν

καὶ κατάραι τὰς νῆας εἰς τὸν λιμένα

δεῖξαι τὲ τῷ σχήματι τὴν τρικυμίαν

ἢ μὴ κατάραι μὴδὲ προσχεῖν ἀγκύραις·

σπιλάς γὰρ αὐτοῦ καὶ κῦμα τῶν καυμάτων

καὶ ζεῖ τὸ ρεῖθρον ὡς τὸ τοῦ Ξάνθου πάλαι

καὶ Πυριφλεγέθοντος Ἑλληνος λύσεις.

Ὡς πρὶν Ἀχαιῶν ναύσταθμος πῦρ ἐκφλέγει,
νεώρια νῦν πυρπολεῖ Βυζαντίων.

Χρὴ μὴ κατάραι, μὴ προσορμίσαι σκάφη,

μὴ καὶ φρυγῶσιν Ἀττικὸς καθὰ στόλος

ἐκ πυρὸς ὑγροῦ, κἂν φύσιν ξηρὰν λάχοι.

Φρυκτὸς γὰρ ὧδε φθαρτικὸς τοῖς ναυτίλοις

ἂν ἐξανῆψε τοῦ Παλαμήδους φίτυς

ἐν λιμένι πρὶν εἰς ὄλεθρον Ἑλλάδος·

χρὴ μὴ προσίσχειν τὰς πολυφόρτους νῆας,

φ. 17^β || ἡμᾶς δὲ διπλῆν τῶν κακῶν λύμην στένειν

τὸ καυστικὸν πῦρ καὶ λιμὸν τὸν πυρφόρον

πάντων ἀπάντων φθαρτικῶν ἀγωγίμων.

Τέλ. (φ. 18^α).

Παύσω λόγους μὲν· ἀλλά τοὺς γόους τότε

ὅταν πνέοντας τοὺς πεφλεγμένους ἴδω

καὶ πυρκαύστους ἐκνεάσαντας δόμους

καὶ τῶν ναῶν τὸ κάλλος ἐξανθοῦν πάλιν

¹ Κενὸν ἐν τῷ κώδικι.

² Κατὰ διόρθωσιν τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος κόλπων αὐτῶν.

καὶ τὴν τοσαύτην τῶν καλῶν πανσπερμίαν.
 Οἶμοι στενάζω τοῖς ἀλαλήτοις γόοις
 ἕως ὄρω πῦρ, τὴν φθορὰν τῆς πατρίδος,
 ἕως τὸν ἐχθρὸν εἰς ὑπόμνησιν βλέπω
 ἐν ἐσχάραις τε καὶ δαδούχοις λαμπάσιν,
 ὡς εἶθε πῦρ εὔρηκε παντελῆ σβέσιν,
 ἀπὴν ἐμοῦ βλέμματος ἢ κοινῆ λύμῃ.
 Οὕτω γὰρ ἴσως ἐξελαθόμην στένειν,
 κἂν οὐ σκότος τὰ πάντα τῇ πυρὸς σβέσει.
 Δέδοικα μὴ φάντασμα καὶ φλογὸς μόνον
 ἐμὴν ψυχὴν φεῦ ἐξεπίμπρα πρὸς γόους.
 Ἄπειπα· πῦρ με καὶ λαλοῦντα συμψέγει.
 ὦ πῦρ· βαβαὶ πῦρ· καὶ τρίτον καὶ πολλαίκις.

Ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν κατασκευὴν τῶν στίχων παρατηρητέον, ὅτι ὁ Στιλβῆς παρὰ τὸ ἔθος τῶν χρόνων ἐν οἷς ἔγραφεν ἔχει ποὺ καὶ ποὺ ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ καὶ στίχους, ὧν ἡ τελευταία λέξις τελευτᾷ εἰς προπαραλήγουσαν ἢ λήγουσαν, καθ' ἃ ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις χρόνοις. Οὕτως ἐν φ. 12^α σελ. 6' στ. 11· οὐδεὶς πατάσσει καὶ στένουσι τραύματα, ἐν φ. 14^α σελ. 6' στ. 17· ἂν ἐξετάκῃ τῷ πυρὶ τὰ δάκρυα· ἐν φ. 14^α σελ. 6' στ. 19· σκηνὴν συνεκρότησαν, ἀλλὰ χάριτος, ἐν φ. 15^β σελ. α' στ. 8· ἀεὶ κολωνὸς τῶν γόων ἐξαίρεται, ἐν φ. 17^α σελ. 6' στ. 13· καλῶς λαλῆσαι τῷ πόνῳ νικώμενος. Ἴδε καὶ ἀνωτέρω στ. 24· τίνας ἐγὼ λέγοιμι; τὰς θρηνητικὰς.

39 (φ. 18^α). «Εἰς εἰκόνα τῆς βαπτίσεως τοῦ Χριστοῦ προτιθεμένην ὅτε ὁ πατριάρχης ἐν παλατίῳ ποιεῖται τὰς τῶν Φώτων εὐχὰς, κοσμηθεῖσαν παρὰ τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν βασιλείως». Στίχοι 14.

Ἄρχ. Εἴ τις ποταμὸς ἄνθρακος φλόγα βρῦει.

Τέλ. Χρῶζει δὲ χλωρότητι χρυσοῦ τὸν τύπον
 ὁ πορφυρανθῆς Μανουὴλ αὐτοκράτωρ,
 οὔ, λίθε Χριστὲ, τὸ κράτος μὲν ἐδράσαις,
 ἐχθρῶν δὲ τὴν βλάστησιν ὡς ἀγροῦ χλόην
 βολαῖς φλογίσαις μυστικῶν πυρανθράκων.

40 (φ. 18^β). «Ἐπὶ εἰκόνι τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Στίχοι 24.

Ἄρχ. Μὴ, Σῶτερ, ὡσπερ προσλαβὼν πρὶν σαρκίον

Τέλ. κοσμῶ τύπον σὸν μαργάροις, χρυσῷ, λίθοις
 πορφυροφυοῦς παῖς Ἄννης Ἰωάννης
 ἀπὸ Στεφάνου Κοντοστεφάνων γένους·
 σὺ δ' ἀλλὰ χαλκοῦν τόξον ἐν μάχαις τίθει
 τὴν δεξιάν μου, καρδίας δὲ τὰς βάσεις

20 σῆς ἰσχύος στήριζε τῷ στερεῷ λίθῳ,
 προσκομμάτων δε πάντας ἐξαίρων λίθους
 ἐξευμαρίζοις τοῦ βίου μοι τὰς τρίβους,
 ἐς κρίσεως θρόνον δε καθίσας τέλος,
 ἐμοὶ τὸ νεῦμα συμπαθὲς κλίνον τότε.

41 (φ. 18^β). «Εἰς εἰκόνα τῆς σταυρώσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κοσμηθεῖσαν παρὰ τοῦ Δρυωνίτου». Στίχοι 13.

Ἄρχ. Ἦκουσα Ἀδάμ σῶν ποδῶν ἦχον, λόγε,

Τέλ. σῶζοις δὲ κἀμὲ Μιχαὴλ Δρυωνίτην
 χρυσαργυροῦντα Γολγοθᾶ σου τὸν τύπον.

42 (φ. 18^β). «Εἰς ἐγκόλπιον Μιχαὴλ τοῦ Ἀλουσιάνου ἔχον μέρος τῆς κεφαλῆς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Γαβρᾶ». Στίχοι 14.

Ἔχει ὅλον ὦδε·

Ἐγκάρδιον τρέφοντα σοὶ πόθου φλόγα
 καὶ τμημα σῆς φέροντα τοῖς στέρνοις κάρας
 Ἀλουσιάνον Μιχαὴλ κύκλῳ σκέποις,
 ἀθλητὰ Γαβρᾶ βλαστὲ Τραπεζουντίων.

43 (φ. 18^β). «Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Πέτρου»

Ἔχει ὅλον ὦδε·

Ἄδου πύλαι μὲν οὐ κατισχύσουσί σου
 ἐκκλησίᾳ τεθέντος ὡς πέτρος, Πέτρε,
 τύπου δὲ σεπτοῦ σοῦ κατίσχυσε χρόνος
 καὶ πρὸς φθορὰν ἤνεγκεν ἀστάτως ῥέων·
 5 ἐν σοὶ δὲ βᾶθρον πίστεως φέρων Πέτρος

ἡγουμενεύων τῆς μονῆς τῶν Μογλένων
αὐθις νεουργῶ· σὺ δὲ τρυφῆς μοι πύλας
τὰς κλεῖς φέρων ἀνοιξον, ἀμοιβὴν νέμων.

44 (φ. 18^ς). «Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Παύλου».

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Νυχθημερεύσας ἐν βυθῷ πρόων, Παῦλε,
πέπονθας οὐδὲν ἀλλὰ νῦν φθορὰ χρόνου
λήθης βυθοῖς ἔκρυψε μικροῦ σὸν τύπον.
Πέτρος δὲ σῶ δέσμιος ἐνθέῳ πόθῳ

5 ἡγουμενεύων τῆς μονῆς τῶν Μογλένων
ξέω τὸ γῆρας τῆς γραφῆς τῶν χρωμάτων.
Σὺ δ' ὁ πρὶν ἀρθεῖς εἰς θέαν παραδείσου

φ. 19^α || οἴκιζε κάμῃ προσλαβὼν τούτου μέσον.

45 (φ. 19^α). «Εἰς εἰκόνα τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου».

Στίχοι 6.

Ἄρχ. Βρέχουσιν ὧδε τοὺς Ἀποστόλους νέφην.

46 (φ. 19^α). «Εἰς τὰς εἰκόνας τῶν ἁγίων Ἀναργύρων καὶ τῆς μητρὸς αὐτῶν Θεοδότης» Στίχοι 20.

Ἄρχ. Ἔχει μὲν ὑμᾶς τῆς Ἐδέμ χλόης τόπος.

Ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ καὶ τάδε·

Γερασίμου δὲ πίστις ὑμῶν οἰκέτου,
πιστοῦ μοναχοῦ τῆς μονῆς ἡγουμένου.
ἦν χάρις ὑμῶν ἐν Βοδανοῖς λαμπρύνει.
ἀμφοῖν ἀνιστόρησε σεπτὰς εἰκόνας.

47 (φ. 19^α). «Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Γεωργίου, γραφέντος ἀνωθεν τοῦ πυλῶνος τῆς τοῦ ποιήσαντος τοὺς παρόντας στίχους οἰκίας· ὅτε ἐμπρημοῦ γεγονότος καὶ καυθέντων πάντων τῶν ἐταιρικῶν οἰκημάτων τῶν πλησιαζόντων τῷ ναῷ τοῦ ῥηθέντος ἁγίου τῷ συνηνωμένῳ τῇ τοιαύτῃ κατοικίᾳ, διφυλάχθη αὕτη παντελῶς ἀβλαβῆς».

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Ὁ μὲν καθ' ἡμᾶς πῦρ πνέων Σατὰν δράκων
πῦρ ὑπανῆψε σαρκικῶν ὕλην πόθων,

ταῖς γειτνιαζούσαις δε βαλὼν οἰκίαις
ὡς πνεῦμα φουσῶν ἤρε πυρσὸν εἰς μέγαν,
5 πόρνας ὑπουργοὺς τῆς φλογὸς προσλαμβάνων.
Σὺ δ' ἀλλ' ὁ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ μάρτυς μέγας
τοῦ πῦρ βαλεῖν ἐλθόντος ἐνθέου πόθου,
ὄν ἐξεχαλκεύσαντο βασάνων φλόγες
καὶ ῥοῦς ἐπεστόμωσε θερμῶν αἱμάτων,
10 οὐκ εἰς τέλος παρείδεν αὐτοῦ τὴν ζέσιν.
Οὐκ ἦν γὰρ εἰκὸς οὐδὲ σῶ ζήλω πρέπον
θεοῦ λαλεῖσθαι δόξαν ἐν ναῷ¹ μέσῳ,
ἐκτὸς δὲ πορνῶν ἀνταπηχεῖσθαι μέλη.
Τοίνυν βαλὼν ἐνυλον ἀφανῶς φλόγα
15 ἐταιρικὰς μὲν ἐκτεφροῖς κατοικίας,
τὸ πῦρ δὲ μακρὸν τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκίας
τρέπεις ἐπιστὰς ἐμφανῆς στρατηγέτης.
Ὡς γοῦν τὸ θαῦμα μὴ μακρῷ λάθῃ χρόνῳ,
Γεώργιόν σε τὸν πυροσβέστην γράφω,
20 αἰτῶν σε καὶ πῦρ τῆς γεέννης μοι σθέσαι.

48 (φ. 19^β). «Εἰς ἀποκαθήλωσιν». Στίχοι 6.

Ἄρχ. Ἦλους ἀποσπῶν τοῦ νεκροῦ τούτου βλέπε.

49 (φ. 19^β). «Εἰς τὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ». Στίχοι 4.

Ἄρχ. Χριστοῦ σιγᾶς ἔγερσιν, ὦ κουστωδία.

50 (φ. 19^β). «Ἐπὶ τοῖς εἰκόνισμασι τοῦ πρωτοσεβαστοῦ καὶ μεγάλου δουκὸς κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ τῆς ἄσσεβαστῆς (=πρωτοσεβαστῆς) ἐν τῇ μονῇ τοῦ Εὐεργέτου».

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Ναὸς μὲν οὐδεὶς οὐδὲ πᾶς κόσμου τόπος
ἐπάξιός σοι, τοῦ κράτους εὐεργέτα,
τοὺς οὐρανοὺς ἔχοντι σῆς δόξης θρόνον
καὶ γῆν πατοῦντι καὶ τὸ πᾶν πληροῦντε σοι·
5 πλὴν ὡς περιγραφέντα σαρκίνῳ πάχει

¹ Κατὰ διάρθρωσιν ἐκ τῶν πρώτων γραφέντων, νῦν ὄντων ἀδιαγνώστων.

πίστις σε πολλοῖς ἐμπεριγράψει τόποις.
 Τοῖνυν ἀμοιβὴν ἀντεκφέρειν ἐθέλων
 ὧν ἔσχον ἐκ σοῦ πλουσίων δωρημάτων
 πρωτοσεβαστὸς δοῦξ μέγας Ἰωάννης
 10 Κομνηνοφυῆς παῖς σεβαστοκρατόρων,
 τὸν οἶκον ὅς μοι πατρικὴ κληρουχία
 εἰς γῆν καθαιρῶ μέχρι καὶ βάθρων βάθους
 καὶ σῶ σθένει θέμεθλον ἐμβαλὼν νέον,
 μονὴν νεουργῶ τοῖς μονοτρόποις νέαν
 15 εἰς Πνεύματός τε καὶ πατρὸς καὶ σὸν σέβας·
 μεθ' ὧν συνέλθοις καὶ μονὴν ὧδε δράσαις
 καὶ μέχρι παντὸς ἀρραγῶς ἐφεδράσαις,
 κάμοι δὲ λύτρον ὧν περ ἡμάρτηκά σοι
 οὐκ εἰς ἀμοιβὴν, ἀλλὰ σὴν χάριν νέμοις.
 20 Σοῦ γὰρ τὰ πάντα, σοὶ δὲ σὸν δῶρον φέρω,
 τὰ δ' ἐξ ἑμαυτοῦ πίστις ἐστὶ καὶ πόθος,
 ἃ καὶ προσῆξα σὺν προθύμῳ καρδίᾳ·
 ἀνθ' ὧν μονὴν μοι τῆς Ἐδὲμ δοίης μίαν
 σὺν τῇ συνεύνῳ καὶ τέκνων τῇ πεντάδι,
 25 ἃ καὶ παρασχῶν, σὺ προσείληψας πάλιν·
 κάκει συνάπτων οὐς συνῆψας ἐν βίῳ·
 οἶκον δὲ καινὸν ἐν στύλοις ἑπτὰ κτίσας¹
 ἐκκλησίαν δεΐξειας ἐξ ἡμῶν μίαν
 καὶ τὸν κρατῆρα τῆς τρυφῆς στήσας, λόγε,
 30 κοινῶς ποτίσαις ἀναπαύσεως ὕδωρ.

51 (φ. 19^b). « Ἐπὶ τῷ μοναχικῷ εἰκονίσματι τοῦ αὐτοῦ πρωτοσεβαστοῦ ».

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Σκηνὴν ἐγείρας ὡς νέος Μωσῆς νέαν
 τοῦτον τὸν οἶκον σῆς μονῆς, εὐεργέτα,
 πρωτοσεβαστὸς δοῦξ μέγας Ἰωάννης
 ἐκὼν ὑπῆλθεν ὃν στολίζεται γνόφον
 5 καὶ κλῆσιν ἠλλάξατο τὴν Ἰγνατίου

¹ ἔιχεν ἀρχαίαι γράφων στήσας.

μελενδυτήσας ὡς τὸ σὸν φέγγος βλέπη.
 Κἂν πῦρ γὰρ εἴ σὺ, κἂν φύσιν φωτὸς βρύης,
 ἀλλ' εἶδεν ἐν γνόφῳ σε καὶ Μωσῆς πάλαι.
 Ἄγαλλιάσθω τοιγαροῦν τῷ φωτί σου
 10 πέτρα καλυψθεῖς τοῦ πικροῦ τούτου τάφου,
 τὴν σύζυγον πρὶν, νῦν δ' ἀδελφὴν Μαρίαν
 σύνοικον εὐρεῖν ἐν παραδείσου πλάτει,
 ὡς ἂν τὸ τερπνὸν ἄσμα τῶν σεσωσμένων
 ἕδῃ μετ' αὐτῆς ὡς ἀδελφῆς Μωσέως,
 15 τὴν τοῦ βίου θάλασσαν ἐκβάς ἀβρόχως.

52 (φ. 20^a). « Εἰς εἰκόνα τῆς ὑπεραγίης Θεοτόκου κοσμηθεῖσαν παρὰ τοῦ καίσαρος κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Δαλασσηνοῦ ἀπὸ τῶν κοσμίων τῆς συζύγου αὐτοῦ τῆς πορφυρογεννήτου κυρᾶς Μαρίας τῆς Κομνηνῆς. »

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Ζυγοστατίσας παρ' ἐμοὶ πόθους δύο,
 τὸν πρὸς τὰ ρευστὰ καὶ τὸν εἰς σέ, Παρθένε
 ἔκλινα τὴν πλάστιγγα πρὸς τὸν σὸν πλέον
 καὶ χρύσεόν σοι κόσμον εἰσφέρειν θέλων
 5 τὸν φίλτερόν μοι κόσμον ἐν χρυσοῖς φέρω,
 ὃν εἶχεν εὐπρέπειαν εἰς τὸ σαρκίον,
 ἢ μᾶλλον αὐτὸν ἀντεκάλλυνε πλέον
 ἢ παπποπατράδελφον αὐχοῦσα στέφος
 καύχημα πατρὸς, συγγόνων, γένους ὅλου,
 10 ἢ πυρφυρανθῆς σύζυγός μου Μαρία,
 κἂν νῦν ἀπανθῆ πορφυρόχρουν ὡς ῥόδον,
 δρεψθεῖσα χειρὶ θανάτου ξιφηφόρου
 καὶ θλίψεως ἄκανθαν ἐμβαλοῦσά μοι.
 Ἄλλ' ἢ θεῶ βίασασα σαρκὸς πορφύραν
 15 ἐξ αἱμάτων σῶν ὑπεραχράντων, κόρη,
 πορφυρογεννήτῳ τε κάμοι συζύγῳ
 Ἰωάννῃ καίσαρι Δαλασσηνόθεν
 πλάστιγγα κλίνας δεξιὰν ἐν τῇ κρίσει,
 ὅταν ζυγοστατῶσιν ἡμῶν τοὺς βίους,
 20 μονὴν δὲ κοινὴν τὴν Ἐδὲμ νέμοι χλόην.

53 (φ. 20^α). «Ἐπὶ ἀναγνώσει τοῦ Ἑμελλεν ἄρχ». Στίχοι 37.

Ἄρχ. Ἄσκει σιωπὴν καὶ πάλιν, Πυθαγόρα.

Τέλ. ἡμιτόμου στόματος ἐκπεφρασμένων
ἐπευλόγει νῦν ἀκολουθίαν, οὐτα.

Ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ καὶ ἡ νέα λέξις γλυκερόγλωσσον (στόμα).

54 (φ. 20^β). «Εἰς ἐγκόλπιον ἔχον τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον».

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Ἐν καρδίας ἔχων σε πλαξί, Παρθένε,
θεοῦ λόγον πλαξ ὥσπερ ἐγγεγλυμμένην
ὡς θυρεὸν νῦν καὶ πρὸ τῶν στέρνων φέρω
Θεόδωρος σὸς Δουκοφυῆς οἰκέτης.

55 (φ. 20^β). «Εἰς εἰκόνα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἔχουσαν κυκλόθεν οὐρανὸν καὶ ἀγγέλους παρεστῶτας». Στίχοι 10.

Ἄρχ. Ἐμψυχον εἰδὼς τοῦ θεοῦ λόγου θρόνον,

Τέλ. σὲ, Παρθένε, κρίνουσι τιμιώτεραν.

56 (φ. 20^β). «Τῆ σεβαστοκρατορίσση κυρᾷ Εἰρήνη».

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Ἄν εὐνοεῖν πέφυκε δεσπότην κύων,
ξένος λόγου θῆρ ἂν ὑπουργῆ γνησίως,
ἐπεὶ τραπέζης τοῦτον ἢ ψῖξ ἐκτρέφει,
πῆ μὲν παρῶν ἀγρυπνος, εἰ δέοι, φύλαξ
5 καὶ καθυλακτῶν εἴ τις ἐχθρὸς προσβάλοι,
πῆ δ' ἰχνιαζῶν ἀφανεῖς πτῆναι δρόμους,
πτῶκας διώκων, συμποδίζων δορκάδας,
κατακολουθῶν ταῖς βοαῖς τοῦ δεσπότη
καὶ ζῶντι παρῶν καὶ θανόντι προσμένων
10 καὶ συντελευτῶν ὡς λιμοῦ τραυματίας,
μὴ καρτερῶν ζῆν καὶ βλέπειν τὸν ἥλιον·
καὶ μάρτυς Ὀρίωνος ἐστὶ μοι κύων,
ὃν Ζεὺς συνηστέρωσε τῷ κυνηγέτῃ,
τοιᾶςδε θανῆς ἀντιδοῦς ταύτην χάριν,
15 ἐξ οὐπερ ἔσχε καὶ παρ' ἀνθρώποις σέβας,

συμπροσκυνηθεῖς τοῖς θεοῖς Αἰγυπτίων,
σοφοὶ δ' ἐπεκλήθησαν ἐντεῦθεν κύνες·
ἂν ταῦτ' ἀληθῆ, τίς δὲ μὴ θαρρῶν λέγει;,
πῶς αὐτὸς, ὢν ἄνθρωπος, ἔλλογος φύσις,

20 νοῦν ἐκ θεοῦ σχῶν εἰς κρίσιν τῶν πρακτέων
καὶ γλῶσσαν εἰς ἐκφρασιν εὐστροφωτάτην,
οὐκ εὐχαριστήριον εἰσοίσω λόγον
τῇ φιλοτίμῳ τῶν καλῶν(;) χορηγέτι,
οὐκ ἀπολαύσας ψυχίων μικρῶν μόνων,

25 ἄρτων δὲ πολλῶν ποικίλων τε πεμμάτων;
Τίς δ' ἢ χορηγός; Ἀλλὰ τολμήσας στρέφω,
σεβαστοκρατόρισσα, πρὸς σὲ τοὺς λόγους.
Γένος μὲν οὖν σὸν εἰς τὸ τῶν Αἰνειάδων
ὡς εἰς ἀπαρχὴν ἀνάγειν καὶ συγγράφειν

30 τρόπαια λαμπρὰ κατὰ τῶν ἀντιμάχων
καὶ νεῦρα χαλκᾶ καὶ σθένος βραχιόνων
ἐξ ὧν πατὴρ ἄξιός ἦν σοι τοῦ γένους

φ. 21^α ἥ λόγον τὲ μακροῦ καὶ χρόνου μνηκιστάτου.

Τῷ φωςφόρῳ τί λαμπάδας προσαιπτέον,
35 τὸν σφαιροειδῆ μάργαρον τί ξεστέον,
τὸν λυχνίτην τί καὶ τεχνικῶς στιλπτέον;
Καὶ σοὶ δὲ τί χρὴ τῶν πέριξ προσαμμάτων;
Ἐκ γὰρ σεαυτῆς ἀρκτέον σοι τὸ κλέος.

Ἐκ σώματος γοῦν καὶ νοῦς συγκειμένη,
40 ὧν τοῦ μὲν ὑπ' αἰσθησιν ἐστὶν ἡ χάρις,
ὁ δ' οὐχ' ὁρατός ἐστὶν ὀμμάτων κόραις,
αὐχεῖς τὸ κρεῖττον καὶ παρ' ἀμφοῖν ἐκκρίτως.
Καὶ γὰρ τις ἰδὼν σῆς θεᾶς κάλλος τόσον
πέπληγεν ἐστῶς οὐδὲ προσλαλεῖν ἔχει,
45 κἂν χειλέων τὰς πτύχας ἐξαρεῖ μόγις,
Λιτάζομαι σέ φησιν, αἰδοῦμαι βλέπειν·
θεῖα τις ἦσθα φύσις ἢ βροτοῦ τόκος.
Μακάριτατος μὲν σὸς πατὴρ, τρισολβία
μητρὸς τὲ γαστήρ ἥτις ἐξέθρεψέ σε.
50 Εἰς σάρκα πῶς μετῆλθε χιόνος φύσις

καὶ σοῦ συνεστήσατο σώματος πλάσιν ;
 Ἦ τοῦτο μὲν μὴ, πλὴν ἐτυρώθη γάλα
 καὶ συνδιεπλάσατο σοῦ τὸ σαρκίον.
 Μύθους γὰρ οἶμαι νῦν θεὰς λευκωλένους,
 55 ἀργυρόπεζαν οὐ παρειςφέρων θέτιν,
 ὀμηρικὸν παίγνιον ἢ λήρους λόγους.
 Τεράστιον γὰρ σοῦ τὸ λευκόχρουν κρίνω,
 ᾧ συμπαρανθεῖ κατὰ λειμώνων θεῶν
 ἐρυθροβαφοῦς φυσικοῦ ῥόδου χάρις,
 60 βάπτουσα χεῖλη καὶ παρειᾶς τὴν χροῶν.
 Ἐπ' ὀφρύων φύσει γὰρ ἢ μελανία
 ὑπερτεθεῖσα καλλονὴν γράφει ξένην·
 τῶν ὀμμάτων εὖ· γλυκύτης γὰρ ἠλίκη,
 ὡς ἡμερον βλέπουσιν ἰλαρῶς ὄλον·
 65 εὖ τοῦ στόματος· νέκταρος ῥοῦν ἐκβρύεις·
 ὡς ἄμπελος τέθηλας· ἀνθεῖς ὡς κρίνον,
 ὡς κυπάριτος ὀρθίαν στάσιν φέρεις·
 ἀπλῶς ἔφυς ἄγαλμα φύσεως ξένον.
 Τοιαῦτά τι φράσειε σὸν κάλλος βλέπων.
 70 Βαβαῖ χαρίτων καρδίας ἀποκρύφω
 καὶ γὰρ λόγων ἄυλος εἰςφρήσας ἔρω
 ἀνῆψε πᾶσαν εἰς καλὸν πᾶν πρακτέον.
 Τί καὶ γὰρ οὐκ ἄν ἀξιάγαστον μένοι
 ὄπου λόγου πάρεστιν εὐκταίου χάρις ;
 75 Σὺ γραμματικῆς ἠκριθώσω τοὺς λόγους,
 μέτρων προσέσχες παντοδαπαῖς ἰδέαις,
 ὀμηρικὴ ποίησις ἠγλάισέ σε,
 τῶν ἱστορούντων ὀμηλίκας ταῖς βίβλοις
 οὐδεὶς παλαιῶν ξυγγραφεὺς λείληθέ σε,
 80 τὴν Ἐρμογένους ἠγάσω Καλλιόπην,
 ἠδυνε σὸν νοῦν δεινότης Δημοσθένους,
 θέλητρον εὖρες ῥητόρων τὰς εὐρέσεις,
 ὁ δ' ἐκ Σταγείρας μᾶλλον εἰλκίσατό σε,
 πλατωνικῆς ἱυγγοῦς ἠράσθης πλέον,
 85 πάντων μαθεῖν ἔσπευσας ὄντων τὴν φύσιν

φιλοσοφοῦσα· τοῦτο θηλείαις κλέος,
 οὕτω τις ἦσθα συνόλωσ τεραστία.
 Ἄν δ' ἀμφὶ τὰς σὰς ἀρετὰς παρεγκλίνω¹,
 κἀνταῦθα λαμπρὸν τὸ κράτος προσλαμβάνεις.
 90 Τίς μᾶλλον ἠγάπησε δικαίου λόγον,
 φ. 21⁶ || τίνος δὲ νοῦν φρόνησις ἐγκοσμεῖ πλέον,
 τίς ὑπερηγάπησε σώφρονας τρόπους,
 τίμος πλέον σήμαντρον ἐστὶ πραότης,
 τὸ μακρόθυμον εἰς παράστασιν τίμος,
 95 χεῖρ τίμος οὐκ ἔμαθε δακτύλων σχέσιν,
 τίς δαψιλῆ ῥοῦν δωρεῶν οὕτω χέει,
 ὡς ἐξελέγχειν, εἰ παράγειν τις θέλει,
 τὴν τῆς χειρὸς πρόσρησιν ἐκ τοῦ κατέχειν ;
 ἐκ τοῦ χέειν γὰρ μᾶλλον αὐτὴ παράγεις.
 100 Θέλω θαλάσσην χεῖρα σου παρεικάσαι,
 πλὴν ἀλλ' ἐκείνην συγκλονεῖ ποτὲ κλύδων,
 ἢ δ' ἰλαρῶς δίδωσιν οἷς δοῦναι δέον.
 Ῥοαῖς ποταμῶν ἀντισυγκρέναι θέλω,
 ἀλλ' οὐδ' ἐν αὐταῖς ταυτότης τῆς εἰκόνοσ.
 105 Καὶ γὰρ ποταμοῦ πολλάκις ὕδωρ ῥέον
 ἠλίος ἐξίκμασε προσβαλὼν θέρουσ,
 χειμῶν δ' ἐκρυστάλωσεν ἀνέμων βίαισ,
 ἢ, δ' εἶσα καὶ βλύζουσα τὰς δόσεις μένει.
 Ταύτην το λοιπὸν κλητέον πηγῆσ βρύσιν
 110 ἄπανστον ἐκρέουσαν εἰς εὐποιάν.
 Ὡ χεῖρ ὑπερβάλλουσα τοῖσ δωρήμασι
 καὶ τῶν θελόντων λαμβάνειν τὰς ἐλπίδασ.
 Πολλάσ μὲν οὖν ἠνεγκεν ὁ πρῶν χρόνος
 ἰδεῖν ἀρίστας καὶ σοφὰσ, πλὴν πρὸσ μέρος,
 115 ἄμφω δ' ὁμοῦ δέδωκε σοὶ θεὸσ μόνῃ.
 Τῶν μὲν σοφῶν γὰρ καλλονῆ φέρεις κράτοσ,
 γνώσει δὲ νικᾶσ τῆ θεᾶ τὰσ κοσμίας
 ἢ τὰσ ἐν ἀμφοῖν προκρίτουσ ἐκατέρω.

¹ ἀρετὰσ
 παρεγκλίνω

Ἐντεῦθεν οὐκοῦν καὶ λόγου νικῆς φύσιν,
 120 σιγᾶν ἀναγκάζεις δε κάμῃ τὸν λάλον.
 Μὴ γοῦν παρίδης ὡς βραχεῖς μου τοὺς λόγους·
 αὐτὴ γὰρ εἴ σὺ τῆς σιωπῆς αἰτία·
 ἔκρινα καὶ γὰρ συντελεῖν τούτοις δέον
 125 τῶν ἀρετῶν σου μὴ κρίνων ἐπαξίους.

57 (φ. 21⁶). «Τῇ αὐτῇ ἐπὶ τῇ καθεκάστην διδομένη τῆς τραπέ-
 ζης οἰκονομίας καὶ τοῖς ὑφάσμασιν».

Ἔχει ὄλον ὧδε·

Φύσις μὲν ἐγνώρισεν Ἡμέρας τέκνον
 τὸν Μέμνονα πρὶν, ἀλλὰ βάσκανος τύχη
 εἰς λίθον ἐξήλλαξεν αὐτοῦ τὴν θεάν
 ἐπεὶ προστένισε φιλοπραγμόνως
 5 Ἐνδυμίωνος καὶ Σελήνης ὀργίοις.
 Ἔστηκεν οὖν ἄφωνος ἐντεῦθεν λίθος.
 Ὅμως, ἐπεὶπερ ὀρθρινὸν προσαυγάσοι
 ἥλιος αὐτῷ, τὴν δὲ σιγῶσαν φύσιν
 ἀκτῖσι θερμαῖς ζωπυρήσοι προσφλέγων,
 10 λαλίστατός ἐστιν ὁ ψυχρὸς λίθος·
 προσφθέγγεται γὰρ Ἡμέραν τὴν μητέρα
 ἦχοις ἀνάρθοις ὡς λαλεῖν ἔχει λίθος.
 Οὕτω μὲν οὖν ἄψυχος ἀντάδει φύσις
 ταῖς μαρμαρυγαῖς ἡλίου πυρσουμένη.
 15 Αὐτὸς δὲ τί δράσαιμι λάλος ὢν φύσει
 ἔτοιμος εἶπειν, εἰ διαρθεῖν στόμα,
 ζῶ[ον]¹ λαλητὸν καὶ Ἰώβ βίβλος γράφει,
 ἀκτῆνας ἰδὼν πλουσίων δωρημάτων
 ἐξ ἡλιανγοῦς προσβαλούσας καρδίας
 20 ἐμῇ δυσαχθῇ καὶ λιθοτρόπῳ τύχῃ.
 Οὐδεὶς γὰρ προβαίνειν οἶδεν εἰς τὰ βελτίω,
 ὡςπερ δέ τις ἄψυχος ἐν λυπροῖς μένει.

φ. 22^a || Οὐκοῦν σιγήσω κἂν μὴδὲ πρὸς ἀξίαν
 τέως χαριστήριον ἐξάσω μέλος.

¹ Ζῶ ἀφιθέτος εἶτα κενοῦ χύρου ὑπὸ τοῦ βιβλιογράφου.

25 Σὺ δ' ἀλλὰ καρτέρησον, ἀκτινοβρύτα,
 ἡλιοειδὲς δίσκευμα, ζωοτρόφε,
 σεβαστοκρατόρισσα· σαὶ κλήσεις τάδε.
 Ἀποκρυβὴν δὲ μὴ σεαυτῆς ἐργάση,
 κύκλωθεν ἐκχέασα σῆς δόξης γνόφον,
 30 ἂν νυκτιμόρφους τοὺς ἐμοὺς κρίνης λόγους.
 Ἴσημι καὶ γὰρ οὐδὲ προσβλέπειν ἔχω
 ἀσκαρδαμυκτὶ τῷ διαυγεῖ σου κύκλω.
 Πολλὴ γὰρ ἀκτὶς εἰσρέουσα κυκλόθεν
 συγγεῖ τὸ βλέμμα τοῦ νοῦς τῇ προχύσει.
 35 Πλὴν ἀλλὰ τας μὲν ὡς μακροῦ πόνον χρόνου
 ἐατέον νῦν· τὴν δὲ τῆς εὐποιίας
 σκιαγραφῆσαι καὶ μόνον πειρατέον.
 Βριάρεων οὖν φασιν οἱ μυθογράφοι
 ὡς ἦν ἑκατόγχειρ τις, ἰδέα ξένη.
 40 Καὶ τίς μὲν οὗτος, τίς δ' ὁ τοῦ μύθου λόγος
 Ὅμηρος ἴστω καὶ μυηταὶ κρυφίων.
 Σὺ δ' ἀλλ' ἐν ἐργοῖς ἦσθα καὶ μυριόχειρ·
 νικᾷ γὰρ ἢ σὴ δωρεῶν τόσων δόσει,
 κἂν μυρίας τῆς συμφορήσῃ πρὸς μίαν.
 45 Ἄλλοι μὲν οὖν φέρουσι χειρῶν δακτύλους
 ἔχειν ἀρίστους καὶ πολύποδας πόδας,
 μόλις δ' ἂν ἀπόσχοιντο τῶν ἐν παλάμῃ.
 Ἡ σὴ δὲ χεὶρ οὐκ οἶδε δακτύλων κλίσεις
 ὡς εἴ τις ἀρμῶν σῶν συνδιεπλάσθη δίχα,
 50 ἀένναον δὲ δωρεῶν ῥοῦν ἐκβρύει.
 Ὡ χεὶρ πολέμου ὠκεανίου τύπε
 ἔνδον περιστέλλουσα τὴν πᾶσαν χθόνα
 εὐεργεσιῶν ἐκροαῖς καλιρρόων (τό πρ. καλλιρρόων).
 Ὡ φιλονεικήσασα δῶρων ἐκχύσει
 55 τῶν λαμβανόντων κατακλύζειν τὸ στόμα
 ὡς ἀδυνατεῖν εὐχαριστεῖν ἀξίως.
 Καὶ μάρτυς αὐτὸς ἀνδριὰς ἄλλος μένων
 φωνῆς φυσικῶν ὀργάνων στερούμενος.
 Ὡ δῶρα κοινὰ φύσεως ξενοτρόπου.

60 Καὶ γὰρ τὰ λευκὰ προσχεθέντα ταῖς κόραις
τὴν ὀπτικὴν δύναμιν εὐθύς συγχέει,
φέγγει διακρίναντα ταύτην ἀπλέτω.

Ἐμοὶ δὲ τὴν λαχοῦσαν ἰσχὺν ἐκτρέπει
ἢ τῶν δοθέντων λευκότης ὑφασμάτων.

65 Ὅρας γὰρ οἴους καὶ προσηχῶ τοὺς λόγους.

Ἴλαθι γοῦν μοι· καὶ γὰρ ἐξήνεγκά σοι
τὴν αἰτίαν νῦν τῆς ἐμῆς δυσφθογγίας,
ἐμψυχε λειμῶν καλλονῶν ἀνθει βρύων,
χιῶν ἐρυθρόδαφε· τοῦ τεραστίου·

70 ὀφθαλμὲ χάρις, γλυκερόφθογγον στόμα,
ταχύπτερε φῆρην, γνῶσις αἰθεροδρόμε,
ἐμπνουν ἀγαλμα φύσεως ὑποκάλου,
θέαινα τῆς γῆς· εἰ δὲ χρὴ τὸ πᾶν λέγειν,
συγκρίσεως φεύγουσα τοὺς πάντας λόγους.

58 (φ. 22^α). «Εἰς ἐγχείριον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου γεγονὸς παρὰ τοῦ σεβαστοῦ καὶ μεγάλου ἐταιρειάρχου κυροῦ Γεωργίου τοῦ Παλαιολόγου».

Ἐχει ὅλον ὧδε·

Καὶ τοῦτο¹ χρυσόστικτον εἰςφέρω πέπλον
ὡς βασιλίση πορφυρόχρουν σοι, κόρη,
φ. 22^β || ἐκ καρδιακῆς αἱματηρᾶς μου κρόκης
καινῶς ὑφανθὲν, μυστικῶς κεχρωσμένον.

5 Σὺ γοῦν σεβαστὸν μέγαν ἐταιρειάρχην
Γεώργιον με Κομνηνὸν Δούκαν σκέποις.

59 (φ. 22^β). «Ἐπὶ ἐγχειρίῳ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξ ὀξείας ὑφάσματος γεγονότος παρὰ τοῦ καίσαρος κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Δαλασσηνοῦ». Στίχοι 24.

Ἄρχ. Τὸν ἐν σκιᾷ κρύψαντα σαρκὸς καὶ γνόφῳ
τὸν ἥλιόν σου τῆς θεϊκῆς οὐσίας

· · · · ·
Ἰωάννης καῖσαρ μὲν τῆς ἀξίας,

¹ Ἴδε καὶ κατωτέρω ἀρ. 68, ὅπου φέρεται οὐδετέρως τὸ πέπλον.

ὄρπηξ Δαλασσηνῶν δε τῆς ριζουχίας
ὡς νυμφίον σέβων σε νυμφικῶ πέπλω
κλίνῃ μὲν ὑπνώσαντα λαξευτοῦ τάφου,
τῆ δ' ὀρθρινῆ σου τῆς ταφῆς ἀναστάσει
νυκτὸς σκιὰν λύσαντα τοῦ γραπτοῦ νόμου

· · · · ·
βασιλικῆ τιμῶ σε πιστῶς πορφύρα

Τέλ. ἐν ἡμέρᾳ δὲ τῆ τελευταία, λόγε,
ἀμαρτιῶν μου τὸν βαθὺν λύσας γνόφον
ἀνέσπερον φῶς ἐν τρυφῇ βλέπειν δίδου.

60 (φ. 22^β). «Ἐπὶ τῇ εἰκόνι τῆς ἀρετῆς ἀνδρείας».

Ἐχει ὅλον ὧδε·

Ψυχὴν ἐγωγε κρατύνω καὶ σαρκίον
πρὸς τὰς ὄρατὰς καὶ νοουμένας μάχας.

61 (φ. 22^β). «Ἐπὶ τῷ κατὰ Θεσσαλονίκηνη νεουρηθέντι οἰκῷ τοῦ Σικουντηνοῦ Λέοντος, ἔχοντι διαφόρους παλαιὰς ἱστορίας καὶ τὸν αὐτοκράτορα κῦρ Μανουὴλ τὸν Κομνηνόν».

Ἐχει ὅλον ὧδε·

Καινὸν τὸ βᾶθρον ὧδε τοῦ δόμου, ξένε,
ἐκ τῶν ἄνω στήριγμα τοῖς κάτω νέμον·
τῶν ἀρετῶν γὰρ ἐπερείδεται πλέον·
τοῖς ἐντὸς ἐκτὸς εἰκονισμένοις τύποις,
5 ἄς καὶ καθ' αὐτὰς ζωγραφῶν ὁ τεχνίτης
ἔργοις βεβαιοῖ σχημάτων τὸ ποικίλον,
ἄνδρας γεραροὺς δεκτικούς τούτων γράφων,
Μωσῆν θεόπτην ἐξ ἀληθοῦς ἀγάπης
τῷ συγγενεῖ θέλοντα συμπάσχειν ὄχλω,

10 Αἰγύπτιον κτείνοντα τῆς εὐανδρίας,
πράως δὲ χορτάζοντα γογγυστῶν στόμα,
καὶ τὰς Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ στρατηγίας,
ὅς Ἱεριχῶ συγκαθαίρει τὴν τόσσην,
φρονήσεως σύζυγον ἀνδρείαν φέρων·

15 Τοῖς δ' ἀρχαίκοις καὶ τὰ νῦν συγγεγράφει¹
τοῖς στρατιώταις οὐρανῶν βασιλέως
συνιστορῶν ἀνακτα γῆς στεφνηφόρον.

τὸν πορφυραυγῆ τῆς νέας Ῥώμης στύλον
φ. 23^α || Κομνηνοφυῆ Μανουῆλ ἔθνοκτόνον,

20 ἔμψυχον οἶκον ἀρετῶν ὄλων ἕνα,
ᾧ χάριν ἀσύγκριτον αὐχεῖ τὸ κράτος.

Εὖ τῶν χαρίτων, [εὖ]γε τοῦ κάλλους δόμει,
εὖ τῶν θεμέθλων. Ἀρραγῆς τοίνυν μένε

καὶ σὸν νεουργὸν ἐν μακροῖς τέρπε χρόνοις

25 Σικουντηνὸν Λέοντα σὺν τοῖς γνησίοις.

62 (φ. 23^α). «Ἐπὶ ἐγχειρίῳ γεγονότι παρὰ τοῦ μητροπολίτου
Φιλίππων κυροῦ Θεοδώρου, ἰαθέντος ἀπὸ νόσου δυσιάτου».

Ἔχει ὅλον ὡδε·

Ἐκ σουδαρίων, ἐκ σκιᾶς πρώην μόνης
νόσους λύων χάριτι πνεύματος. Πέτρε,
λύσαις ἐπισκήψασαν ἀγρίαν νόσον
Θεοδώρου νῦν τοῦ Φιλίππων ποιμένος.

5 Εἰς τοῦτο σοι δὲ συνδραμεῖται καὶ Παῦλος
ὡς ἐν Φιλίπποις ἐνδιατρίψας πάλαι
καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς εἰσαεὶ σώζειν θέλων.

Σκιᾶς² γὰρ ἀμφοῖν ἐν πέπλῳ διαγράψω
χρυσσαργύροις χρώμασιν εἰκονισμένας.

10 Τέλος ὑπανοίξατε τῆς Ἐδέμ πύλας.

63 (φ. 23^α). «Ἐπὶ ἐγχειρίῳ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ γεγονότι παρὰ τοῦ Δούκα κυροῦ Ἰωάννου τοῦ υιοῦ τοῦ καί-
σαρος ἐκείνου κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Βρυεννίου».

Ἔχει ὅλον ὡδε·

Ἰχθὺν ἀγρεύσας ὡς ἐπετράπη Πέτρος
χρυσοῦν στατῆρα τοῦ στόματος ἐξάγει,
διπλοῦν δὲ τῷ καίσαρι τὸν φόρον φέρει,

¹ συνεγράφει.

² Τὸ πρῶτον εἶχε τοιοσθῆ σκιᾶς

δοὺς ἀνθ' ἑαυτοῦ τόνδε καὶ σοῦ, παντάναξ.

5 Ἄδου δ' ἐγὼ στόματος ἀφηρηπασμένος,
νόσων δὲ ὄψοις βαθέων ἐξ ὑδάτων
καὶ τὴν ἀμοιβὴν ὡς φόρον σοι προσφέρων,
κατάργυρόν¹ σου πρὶν τύπον χρυσῷ στέφω,
Νικηφόρου καίσαρος εὐτυχοῦς γόνος
10 πορφυροφυοῦς ἐξ Ἄννης Ἰωάννης.
Σὺ δ' εὐμενῆς μοι καὶ κριτῆς τέλος γίνου.

64 (φ. 23^α). «Εἰς εἰκόνα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἀνακαινισθεῖ-
σαν παρὰ τοῦ Λιπαρίτου Βάρδα».

Ἔχει ὅλον ὡδε·

Ἢ μὲν κιβωτὸς τῆς σκιᾶς πρὶν, Παρθένε,
ἦν ἐξ ἀσίπτων τεκτονηθεῖσα ξύλων
τὴν ἀφθορον κόρην γὰρ εἰκόνιζέ σε·
πλὴν ἀλλὰ καὶ σοῦ τῆς κιβωτοῦ τὸν τύπον

5 νικᾷ χρόνου ῥέουσα καὶ φθείρει φύσις.
Βάρδας δ' ἐγὼ σὸς οἰκέτης Λιπαρίτης
αὐθις νεουργῶ πίστεως χειρουργία.

Σὺ δ' ἀλλ' ἐμὴν νεύσασαν ἐκ χρόνου φρένα,
πρὸς πταισμάτων ῥυτίδα καινούργει πάλιν.

10 Σὺ ῥάβδος εἶ, φύεις δὲ καὶ ῥίζης δίχα·
κάμοι δὸς ἀνθεῖν εἰς καλοῦ πράξεις βίου
καὶ τὴν Ἐδέμ σχεῖν εἰς μονὴν θείαν χλόην.

65 (φ. 23^α). «Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ ἀγίου Δημητρίου ἣτις ἴστατο
ἐν τῷ ναῷ τῷ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πρώην ἐπὶ τοῦ κανικλείου, τοῦ Στυ-
πειώτου Θεοδώρου, ὅτε ἐβούλετο οὗτος μεταθεῖναι ταύτην ἀπὸ τοῦ
χθαμαλωτέρου εἰς τὸ ὑψηλότερον, ὥστε φυλαχθῆναι καὶ τὸ κάτω θυ-
σιαστήριον, καὶ ἕτερον ἄνωθεν γενέσθαι».

Ἔχει ὅλον ὡδε·

Λόγγη πόθου σοῦ καρδίαν τετρωμένος
καὶ φλεγμονὴν ἔρωτος ἐνθέου φέρων

¹ Διόρθωσις διὰ διαξέσεως τῆς τὸ πρῶτον γραφείσης νῦν ἀδιαγνώστου λέξεως, ἴσως
καὶ ἄργυρον.

φ. 23⁶ ἤσπευσα μάρτυς τῆς κακῆς ταύτης νόσου
 φάρμακον εὐρεῖν τὸν γλυκὺν παῦον πόνον
 5 καί μοι δοκοῦν εὐρη[κα]. τίς δ' ἦν ὁ τρόπος;
 Βραχὺν μὲν ὄντα τὸν νεῶν προσευρῦναι,
 διπλοῦν δὲ τοῦτον ἀνθ' ἀπλοῦ σοι καινίσαι,
 ὡς διπλασιάζοιτο σῶν ὕμνων χάρις,
 ὡς ἐν κύκλῳ μὲν οὐρανοῦ, πρὸς τοῖς ἄνω,
 10 ὡς ἐν πλάτει δὲ γῆς, ὅδε, πρὸς τοῖς κάτω·
 πλὴν ἀλλὰ πολλοῖς ἐκπλαγεῖς τεραστίοις
 ὦν των μὲν ὡς μάρτυρας ὀφθαλμοῦς ἔχω,
 τῶν δ' οὖν ὄνειρους, ἂν ὄνειρους χρῆ λέγειν
 τὰς ὕπαρ ὥσπερ ἐμφανεῖς ὀπτασίας,
 15 καὶ γνοῦς τὰ συνδόξαντα καὶ κριθέντα μοι
 πέρας λαβεῖν ἔμπρακτον ἀβούλητά σοι
 [ὑπ]εῖξα¹ πιστῶς· τί γὰρ ἀνταίρειν ἔδει;
 καὶ σὴν πάλιν ἠδρασα πιστὴν εἰκόνα
 ἐνταῦθα, τὸν πρὶν μὴ παρεκκλίνων τόπον.
 20 Ὡς ἂν δε τοῦτο μὴ βυθὸς λήθης λάβῃ,
 ταυτὸν δέ τις δράσειε τῶν ὀψιγόνων,
 κάντεῦθεν ἴσοις τοῖς φοβήτροις ἐντύχη
 κοσμῶν τύπον σὸν, ταῦτα πρὸς μνήμην γράψω,
 Θεόδωρος γένος μὲν ὦν Στυπειώτης,
 25 τὴν ἀξίαν δε νῦν κανικλείου φέρων
 αἰτῶν σε, Δημητρίε, πλημμύρα μύρου,
 τρίβον βίου μὲν ὡς ἀπροσκόπτως τρέχω,
 ἐχθροῖς ὄρατοῖς συμπατῶν νοουμένους,
 εὐρω δέ σε στρέφοντα ῥομφαίαν τέλος
 30 φρικτὴν φλογίνην ὥσπερ ὑπαιδουμένην
 τῶν μαρτυρικῶν τοῦς τύπους λογχευμάτων,
 ὡς ἂν παρέλθω τὴν Ἐδὲμ χαίρων θύραν.

66 (φ. 23⁶) «Εἰς τὴν ἁγίαν Βαρβάραν».

Διάφορα ἐπιγράμματα εἰς τὴν αὐτὴν, ἔχοντα ὅλα ὧδε·

Τὸν τεκνοφόντην ὡς δοκεῖς σέβων Κρόνον

¹ Τὸ ὑπ τοῦ ὑπεῖξα λείπει, ἀφεθέντος κενοῦ χώρου ἐν τῷ κώδικι.

κτείνεις ἀφιλόστοργος παῖδα σὴν, πάτερ.
 Ὁ δ' οὖν κεραυνὸς ὃς βαλὼν σε συμφλέγει
 οὐ τοῦ Διὸς μὲν ἔστι τοῦ πατροκτόνου·
 5 μῦθοι γὰρ οὗτοι· τοῦ θεοῦ δὲ Βαρβάρας,
 ὃς καὶ κερανοῦς δεικνύει¹ πατροκτόνους.

Πατρὸς τεκνοσφαγοῦντος, οὐ πατρὸς τάχα
 πυρὸς ποταμὸς τῆς γεέννης οὐ στέγει·
 σπινθῆρα δ' αὐτοῦ μικρὸν ἐκπυρηνίσας,
 κεραυνοποιεῖ τοῖς δι' ἀέρος δρόμοις·
 5 φλόγα δὲ βαλὼν, τὴν κρίσιν γὰρ προφθάνει,
 τὴν ἔκτοτε φλόγῳσιν οὐκ ἀρκεῖν κρίνων.

Ναὶ καὶ σὺ τέκνον ἦσθα, μισόπαις πάτερ,
 τῶν πρὶν χεόντων αἶμα τῶν θυγατέρων,
 φονοκτονούντων γῆν τοῖς ἀθέσμως πρακτέοις
 Ἐτὴν παῖδα καὶ γὰρ κτιννύεις ὡς γοῦν τότε,
 5 καὶ νῦν ἀνήφθη πῦρ θεοῦ· τοίνυν φλέγου,
 μὴ Βαρβάρας γῆ σῶμα καὶ τὸ σὸν λάβοι.

Τιμᾶν τεκόντας, μὴ θεοῦ δὲ προκρίνειν
 Χριστοῦ νόμος· τοῦτον δὲ πληροῖ Βαρβάρα·
 παιδοκτονεῖν δε τίς σε διδάσκει, πάτερ,
 ἢ Σατὰν αὐτὸς ὁ σπορευς τῆς κακίας
 5 ὡς ἀστραπὴν πεσόντα Χριστὸς ὃν βλέπει,
 ὃς καὶ Κάϊν δείκνυσιν ἀδελφοκτόνον;
 Ὁ γοῦν κεραυνὸς σὲ πρὸς αὐτὸν πεμπέτω.

Ἄργυρος ἢ παῖς ἐκ πατρὸς μόλιβδίνου·
 εἰδῶλα λοιπὸν ἄργυρος καὶ χρυσίον,
 ὡς φησι Δαυὶδ², ἔργα χειρῶν οὐ σέβει
 Κἂν Βαρβάραν γοῦν ἐκπυροῖ φῶς βασάνων
 5 ἀλλ' ἐκκαθαίρει, μὴ τὸ πῦρ ὕλην λάβῃ,
 πρῆστηρ δὲ τὸν μόλιβδον ἐξ ὕψους φλέγει.

¹ δεικνύει

² δαδ'

67 (φ. 24^α) «Ἀπὸ τῶν τοῦ Ὀππιανοῦ Ἰξευτικῶν».

Ἄρχ. Οἱ ἀετοὶ πλεῖστον ὑπερτεροῦσιν τῶν ὀρνέων ὡς καὶ τοῖς τοῦ Διὸς σκίπτροις ἄγχι τῶν κεραυνῶν ἐπικαθῆσθαι πιστεύεσθαι.

Ἐπιτεταί ἐν φ. 27^ε «Λόγος δεῦτερος». Ἄρχ. Λεκτέον δὲ καὶ περὶ τῶν ἀμφιβίων ὀρνέων ὅσα τῇ θαλάσῃ χαίρουσι. Ἐν φ. 30^ε «Λόγος τρίτος». Ἄρχ. Τῶν δὲ ἐξῆς ἀκούσας γίνωσκε, κράτιστε βασιλεῦ, ὡς οὐ μόνως τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης κατατολμῶσιν οἱ ἄνθρωποι.

Εὐρηται ἐκδεδομένη ἢ περιλήψις αὕτη παρὰ τῷ *Lehrs Poetae bucolici et didactici* ἐκδ. *Didot*. Παρισίους. 1846 σ. 107 κ. ε.

68 (φ. 33^ε). «Εἰς τραπεζόφορον».

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Αὕτη μὲν ἡ τράπεζα τυποῖ καὶ φάτνην
ἐν ἧ θεὸς νήπιος ὀφθελὶς ἐκλίθη

καὶ λατομητὸν παρὰ τῷ κίπῳ τάφον
ἐν ᾧ νεκρὸς ζῶν Χριστὸς ἐγκατεκρύβη.

5 Ταύτη δὲ τοῦτο¹ πέπλον εἰς σκέπην φέρω
πορφυροφυῆς Μανουῆλ μέγας ἀναξ·

ὡς μὲν φάτνην, ἔοικε κοσμεῖν σπαργάνοις,
ὡς πρὸς δὲ τάφον συνελιγμῷ σινδόνοσ.

Σὺ δ' ἀλλ' ὁ τεχθεὶς καὶ τυθεὶς τὲ καὶ θύσας

10 τοῦτον σκιάζων σοῖς μεταφρένοις δίδου
συσχεῖν ὅλην γῆν τοῦ κράτους τῷ σπαρτίῳ.

Ἐπὰ ν δὲ ταύτην ἐν βαθεῖ γῆρα λίποι
ἀνακτι βλαστῷ πορφύρας Ἀλεξίῳ

τῆς σῆς τραπέζης προσλαβοῦ δαιτυμόνα².

69 (φ. 33^ε). «Εἰς δίσκον νεουρηθέντα μετὰ τὸ κλασθῆναι καὶ θραυσθῆναι».

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Ὁ μὲν προδοῦς ἐκλείψε σὴν, Σῶτερ, πράσιν

¹ Ἴδε καὶ ἀνωτέρω ἀρ. 58, ὅπου φέρεται οὐδετέρως τὸ πέπλον.

² Μεταξὺ τοῦ ὄαι καὶ τῷμόνα διεγράφη ἢ τὸ πρῶτον γραφεῖσα συλλαβὴ κυ

σὲ τοῖς φονευταῖς ἀντιδοῦς ἀργυρίων,
ἄφρων, καὶ συλῆ χρύσειον σκεῦος τοῦτο
τοῦ σώματός σου δεκτικὸν τοῦ τιμίου.

5 Ἀλλ' ὁ κραταῖος Μανουῆλ μέγας ἀναξ
ὡς βασιλικὴν οὐ κεκρυμμένην μόνον

δραχμὴν ἐφεῦρεν, ἀλλὰ καὶ τεθραυσμένην

φ. 34^α καὶ σοὶ νεουργῶν αὔθις αὐτὸ προσφέρει.

70 (φ. 34^α). α' Ἐπὶ πέπλῳ ἀναρτηθέντι εἰς τὸν ἐν τῇ Χαλκῇ ναόν·

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Δῶρον μὲν οὐδὲν ἀξιὸν σοὶ τοῦ κράτους
οὐδ' ἂν ἑαυτὸν τῆς ὅλον σοὶ προσφέρῃ,
πλάστα, τροφεῦ, σύνδεσμε, τοῦ παντὸς λόγε.

Καὶ σῶμα γὰρ σῆς¹ ἐστὶ δεξιᾶς πλάσις

5 καὶ ψυχικὴ δύναμις ἐμφύσημά σου.

Τὸ χρυσίον σὸν, μάργαροι σοὶ καὶ λίθοι.

Πλὴν ἀλλὰ τὴν ἀμέτρον ἐμφαίνων χάριν
κἂν τὰ σὰ δέξη τῶν δεδοκῶτων κρίνεις,
ζυγοστατεῖς δε τῷ προθύμῳ τὴν χάριν.

10 Ἐμοὶ μὲν οὔν βούλημα καὶ ψυχῆς ζέσις
τεράστιόν σοι, Σῶτερ, ὑφάναι πέπλον

ἐκ καρδιακῶν αἱμάτων βεβαμμένον

ἀνθ' οὗ καθ' ὑγίαισας ἐκ δεινῆς νόσου²

ἀφῆ πέπλου³ σοῦ, καθάπερ πρὶν κρασπέδου,

15 τὸν σύζυγόν μου, τὴν πνοήν μου, τὸ κλέος,

Ἀλέξιαν, βλάστημα Κομνηνῶν γένους

αὐτοκρατορόπαιδος ἐξ Ἀνδρονίκου

σεβαστοκρατοροῦντος, ἔρρους πορφύρας,

κρατοστράτορος ἀξίαν ἐζωσμένον.

20 Ἐπεὶ δὲ τοῦτο φύσις οὐκ οἶδε πλέκειν,

ὅμως πάλιν βαλοῦσα πίστεως κρόκην

καὶ στήμονα στήσασα καρδίας πόθον,

¹ γῆς

² νόσου ἀνω ἐπὶ τῆς λέξεως πέπλου διαγεγραμμένης.

³ πέπλοις

τοῦτον προαρτῶ προσκυνητοῦ σου τύπου
 πορφυροῦψῆ χρυσεόστικτον πέπλον,
 25 πιστὴ λάτρις σὴ Δουκόβλαστος Μαρία.
 Τὸ σὸν λαβὼν οἶν δῶρον ὡς ἐμὸν δέχου
 καὶ τὸν σύννευον μέχρι μακρῶν ἡλίων
 σκίαζε τοῖς σοῖς μυστικοῖς μεταφρένοις
 νύκτα σκεδάζων ποικιλοτρόπων νόσων,
 30 λύχνος δὲ τούτου ταῖς τρίβοις πάσαις γίνου,
 τῶν ἀγκαλῶν τοῦτον δε συντήρει μέσον
 τοῦ πατραδέλφου τοῦ μυριαριστέως
 αὐτοκρατοῦντος Μανουὴλ Ῥώμης νέας
 καὶ τῶν καλῶν πλήμμυρε τούτῳ τὰς βρῦσεις

71 (φ. 34^α). Ἀνεπίγραφα δημοτικὰ εἰς αὐτοκράτορα.

Ἔχουσιν ὅλα ὧδε·

Ἐξήλθομεν, ὦ κράτιστε Ῥωμαίων αὐτοκράτορ,
 τὸν στέφανόν σου κατιδεῖν τὸν θαυμαστὸν, τὸν ξένον,
 καὶ βλέπομεν ὑπερψυῆ καὶ πᾶσαν ὑπὲρ γλῶσσαν.
 Ἦνίκα γὰρ ἡ θρέψασα καὶ συνοδεύουσά σοι
 5 ὡς ἐξ αἰθέρος ἄνωθεν καινῶς ἐψιπταμένῃ
 τῇ σῆ χρυσέα κορυφῇ προτείνεται τὸ στέφος
 ἐκ τετραρίθμων συμπαγὲν μεγίστων σου τροπαίων.
 Καὶ μάρτυρες Ῥουπέτιος, πρίγκιψ, σουλτάνος, Χάλεπ.
 Καὶ τίς τῶν πρώων βασιλεὺς οὕτω λαμπρῶς ἐστέφθη;
 10 Ναὶ, ζῆθι, χαῖρε, κραταιοῦ καὶ στεφανοῦ ταῖς νίκαις.

Ὄρισε πάλαι καὶ θεὸς Νινευιτῶν τὴν πόλιν
 εἰς παντελῆ καταστροφὴν ὀργίλως ἐκδοθῆναι.
 ἀλλὰ μετὰ μελὸν ἰδὼν, θλίβει ψυχὴν Προφήτου,
 μεταβαλὼν ἐκ τοῦ θυμοῦ καὶ δούς αὐτοῦ συγγνώμην
 5 Πλὴν ἀλλὰ φλέγει Σόδομα, γῆν ἐμπιπρᾶ Γομόρρας,
 τὸ τῶν κακῶν ἀσύγνωστον μέχρι καὶ τέλους βλέπων.
 Οὕτω καὶ σύ μοι, βασιλεῦ, τοῖς μεταμελομένοις
 ἐφ' οἷς παρώργισαι τὸ σὸν ἐκ παροιρίας κράτος
 φαίνῃ πραῦς καὶ συμπαθὴς καὶ δίδων τὰς ἀφέσεις,

10 τὰ δὲ σὺν σοὶ καὶ τοῦ θεοῦ καταπεφρονημένα
 ἔα πυρὶ φλογίζεσθαι, ποντοῦσθαι τῇ θαλάσῃ.

72 (φ. 34^α). «Εἰς τὰς εἰκόνας τῶν βασιλέων τοῦ τε κυροῦ Ἀλε-
 ξίου»¹.

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Καὶ χρημάτων μὲν στιλπνότης καὶ χρυσοῦ
 καὶ ποικίλων στίλβουσα λαμπρότης λίθων
 δείκνυσι φαιδρὸν τὸν κατάχρυσον δόμον
 πλὴν οὐκ ἀπ' αὐτῶν ἔνδον ἡ χάρις τόσον
 5 ὅσον περ ἐκτὸς ἐκ γραφῆς τῶν εἰκόνων.
 Ἰωάννης γὰρ εὐκλεῆς ἐν ἀξίαις
 φ 34^β || πρωτοσεβαστοῦ πρωτοβεσπιαρίου,
 ὃν πορφυρανθῆς Ἀνδρόνικος ἐκφύει
 σεβαστοκράτωρ, τέκνον αὐτοκρατόρων,
 10 ὃν εἶχεν ἐγκάρδιον ἐκφαίνων πόθον
 πρὸς τοὺς γενάρχας αὐτάνακτας δεσπότας,
 τούτων πρὸ πυλῶν εἰκονίζει τοὺς τύπους
 εἰς καλλονῆς αὖξιν, εἰς κόσμον μέγαν.
 Ἀλέξιον πάρεστι Κομνηνὸν βλέπειν
 15 ἄνακτα τὸν στέψαντα νίκαις τὸ στέφος,
 βλαστὸν δ' ἐφεξῆς πορφύρας Ἰωάννην,
 ὃς πατρικὴν εὐκλειαν πύξινε πλέον
 ἐκ γῆς ἑώας μέχρι δυσμῶν ἡλίου.
 Ἐκεῖθεν ὄψει καὶ Μανουὴλ δεσπότην
 20 πορφυροψυῆ, πᾶσι φρικτὸν βαρβάρους,
 ᾧ προσκυνοῦσι Δαλμάται, Πέρσαι (καὶ) Σκύθαι,
 Ἀντιόχου γῆ καὶ Κίλικες καὶ Χάλεπ.
 Ὅσον τὸ λαμπρὸν, ἡλίκην δὲ τὴν χάριν
 ἐντεῦθεν αὐχεῖν τὸν δόμον κρίνεις, ξένε.
 25 Σκόπει δ' ἐπ' αὐτοῖς καὶ τὸ τοῦ πόθου μέτρον,
 ὃ πρὸς τὸν αὐτάνακτα Μανουὴλ φέρει
 ὁ πορφυρανθόβλαστος ὃς ταῦτα γράφει.

¹ Ἡ ἐπιγραφή φαίνεται ἀτελής, μὴ μνημονευομένου καὶ τοῦ Ἰωάννου.

Ἦν γὰρ τρέφει δούλωσιν αὐτῷ δεικνύων
καὶ πίστιν ἀσύγκριτον ἐκ ψυχῆς μέσης
30 ποδῶν προκύπτων προσκυνεῖ κὰν τοῖς τύποις,
δοκεῖ δὲ λαλεῖν ταῦτα καὶ γεγραμμένος·
«Πατὴρ μὲν εἰς φῶς ἐξάγει με καὶ μόνον,
βασιλέων κράτιστε, δόξα τοῦ στέφους,
αὐτὸς δ' ἀπαλῶν ἐξ ὀνύχων ἐκτρέφεις
35 καὶ πλάσιν ἄλλην μυστικῶ πλάττεις τρόπῳ.
ὡς ψυχοπάτωρ εὐγενῶς μὲν ἀνάγων,
ἦθη δὲ κοσμῶν καὶ περιφράττων ὄπλοις,
στραταρχικῶς ἅπαντα διδάσκων νόμον,
ἀναστομῶν μοι δωρεῶν βρύσεις ὄλας,
40 εὐεργετεῖν με μὴδὲ λαμβάνων κόρον,
τιμᾶς τε διπλᾶς πρωτεπωνύμους νέμων,
ἀπλῶς θεός μου δεύτερος δεδειγμένος.
Ἐπαξίως γοῦν εὐχαριστεῖν οὐ σθένων,
αἰτῶ γενέσθαι σοῦ θρόνου τοὺς ἡλίους,
45 ὡς Δαυὶδ¹ εἶπεν οὐρανοῦ τὰς ἡμέρας²
γῆς καὶ θαλασσῶν σχεῖν κύκλῳ μοναρχίαν,
πλήρη δὲ μακρότητος ἐστιῶν χρόνον
λιπεῖν τέκνῳ σῶ τὸ στέφος καὶ τὸ κράτος,
ὡς εἰς πλέον πλέκοιτο σειρὰ σοῦ γένους
50 καὶ βασιλείαν τὴν ἀληκτον ἐν τέλει
τῷ παμβασιλεῖ συμβασιλεῦσαι λόγῳ ».

73 (φ. 346). «Εἰς εἰκόνα τῆς σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ». Στίχοι 19.

Παραλειπομένων τινῶν στίχων ἐν τῷ μεταξὺ, ἔχει ὡδε·

Ὡς ἐν ξύλῳ τινί³, Σῶτερ ἐστρωμένος

.

¹ δαδ'

² Μετὰ τὸν στίχον τοῦτον οἱ ἑξῆς τρεῖς στίχοι διαγεγραμμένοι·

Ἰωάννης γὰρ εὐκλεῆς ἐν ἀξίαις
πρωτοσεβάστου πρωτοβεατιαρίου
ὄν πορφυρανθῆς Ἀνδρόνικος ἐκφύει.

³ Ἐν τινὶ κατὰ διόρθωσιν ἄλλων γραμμάτων διαγεγραμμένων.

Ἐκεῖνον οὖν αὐτὸν σε πιστεύων βλέπειν
Μεσαρίτης σὸς οἰκέτης πιστὸς Λέων
10 τὴν σὴν κεφαλὴν ἐκστέφει χρυσαργύρῳ.
Τὴν πρὶν ἀκανθόστεπτον ἰδοὺ καλλύνω,
τοῖς τιμιωτάτοις δὲ λαμπρύνω λίθοις,
μνήμην ἀληθῆ τοῦ λιθοστροφίου φέρων.
φ. 35^α || Σὺ δ' ἄλλ' ὁ κλίνας τὴν κεφαλὴν ἐν ξύλῳ
15 καὶ Δεῦτε π[ρὸς] με πάντες ὡς περὶ φράσας
αἰτοῦντι καὶ νῦν κλῖνον αὐτὴν μοι, λόγε,
καὶ κατανεύων τὴν παράκλησιν δέχου,
ἐμῶν δὲ παθῶν τὰς ἀκάνθας ἐκσπάσας
θείας τρυφῆς δὸς ἐντρυφᾶν με τῇ χλόῃ.

74 (φ. 35^α). «Εἰς τρικάνδυλον».

Ἐχει ὅλον ὡδε·

Τίς τῶν πρὸς ἡμᾶς θαυμάτων σου, Παρθένε,
καὶ τῶν χαρίτων ἀντίχαρις ἀξία,
θεόβρυτε, πάγχρυσε φωτὸς λυχνία ;
Πλήν χρυσοειδεῖς προσφέρω σοι λυχνίας
5 φαίνουσα πυρσὸν πίστεως ἐγκαρδίου,
Ἄλεξίου παῖς πορφυρανθοῦς Μαρία
ἄνακτος αὐτάνακτος ἐξ Ἰωάννου,
ἐπεὶ προλάμπων τῶν ποδῶν ὠφθῆς λίχνος¹
πρωτοστράτορος εὐκλεοῦς Ἀλεξίου
10 τοῦ πανσεβάστου συζύγου μου ταῖς τρίβοις,
καὶ γῆς ἐπανήγαγες ἀγκῶνος μέσης
ἔργων ἀπαστράπτοντα λαμπραῖς ἀκτίσιν
εἰς ὕψος, εἰς εὐκλειαν Αὐσόνων κράτους.
Σὺ δ' ἄλλὰ μακροῦς τῶν χρόνων τοὺς ἡλίους
15 κύκλευε τούτῳ καὶ κακῶν πάντων ῥύου,
ἀμφοῖν δὲ δίδου φῶς θεοῦ βλέπειν τέλος.

75 (φ. 35^α). «Εἰς ἐγχείριον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου». Στίχοι 8.
Παραλειπομένων στίχων τινῶν ἐν τῷ μεταξὺ, ἔχει ὡδε·

¹ λίχνος κατὰ διόρθωσιν τοῦ τοῦ πρώτου γραφέντος λίχνος

Τὸν ἀπερίγραπτὸν σε τοῦ θεοῦ λόγον

 Θεοδώρα Δούκαινα σοῦ κράτους λάτρις.
 Σὺ δ' ἀλλὰ μακροὺς ἡλίους μοι τοῦ βίου
 σὺν Θεοδώρῳ τῷ συνευνέτῃ νέμοις
 λύτρον νόσων, εὐροίαν εὐπραγημάτων,
 τέλος δὲ κοινὴν τὴν Ἑδὲμ κατοικίαν.

75 (φ. 35^α). «Εἰς τάφον» Εἰρήνης τῆς Συναδηνῆς.

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Ἐκ τῆς σκιάς ἀνθρώπε καὶ τῶν γραμμάτων
 τὴν κειμένην γνοὺς τίς, πόθεν, τίνων ἔφυ
 σκιάν ἀληθῶς ἐκδιδάσκου τὸν βίον
 καὶ ῥοῦν ποταμοῦ καὶ πνοῆς ἀστασίαν.

5 Αὕτη προῆλθε Συναδηνῶν ἐκ γένους,
 εἰρηνικῆς δ' ἔλαχε κλήσεως χάριν.

Καιροῦ δὲ καλέσαντος αὐτὴν εἰς γάμον
 τῷ πανσεβάστῳ Μανουῆλ συνεζύγη,
 Βοτανειατῶν ἐκ φυλῆς προηγμένῳ.

10 Μακρὸν δὲ συζήσασα τούτῳ τὸν χρόνον
 οὐκ ἔσχε μητρὸς κλῆσιν εὐτυχηκένας,
 οὐ χερσὶ συσχεῖν ἐνσπαρὲν ταύτῃ βρέφος.

Ὅσων ὀδυνῶν αἴτιον τοῦτο κρίνεις;
 Πλὴν ἀλλ' ἐπ' αὐτῷ συνδραμόντων μυρίων

15 ζωῆς ἀειστένακτον εἶχεν ἡμέραν,
 ἄλλης ἐπ' ἄλλη θλίψεως ἐπηγμένης,
 ὧν ἐν παρηγόρημα τοὺς πόνους λῦον¹
 ἢ τῶν πόνων λύτερα μήτηρ Παρθένος,
 ἧ καὶ προσανέθεντο ταύτην ἐκ βρέφους

20 γονεῖς, ἀναγέννησιν εἰςδεδεγμένην
 ὕδατι καὶ πνεύματι μυστικοῖς λόγοις.

Ἐπεὶ δὲ κόσμου τὴν πολυφθορον ῥύμην
 ἔγνω καταστρέφουσιν εἰς πτύχας τάφου,
 φθάνει πρὸ δυοῖν ἡλίου κυκλευμάτων

¹ λῦον. Πρὸ τοῦ λ ἐγράφη κ. διαγραφὴν ἔτι νωποῦ ὄντος τοῦ μέλανος.

25 λιποῦσα πᾶσαν κοσμικοῦ φίλτρου σχέσιν,
 ταῖς θριξὶ συντεμοῦσα τοὺς κάτω πόθους
 καὶ τῷ νοπτῷ συνδεθεῖσα νυμφίῳ·
 τῆς Μαρίας δὲ κλῆσιν ἀντηλλαγμένην
 μερίδα καλὴν ἐξελέξατο, ξένη.

30 Καὶ νῦν ἐτοίμη ταραχῶν παντὸς δίχα
 πρὸς τὴν τομὴν εὗρητο τὴν τοῦ θανάτου.
 Αὐτὴν δὲ πάλιν τὴν τοκάδα Παρθένον
 πίστει καθαρᾷ καὶ πρὸ τοῦ τάφου γράφει,
 αἰτοῦσα θερμὴν πρέσβην εὐρεῖν ἐν κρίσει

35 ὡς ἂν φλόγινα νῶτα ῥομφαίας ἴδῃ,

φ. 35^β || χλόη δε τρυφῆς ἐντρυφ[ᾶ] ψυχοτρόφῳ.

76 (φ. 35^β). Ἀνεπίγραφον εἰς τὸν τάφον Βασιλείου Ἑδεσσηνοῦ.

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Ἐθλιψέ σε καὶ μόνη θεά, ξένη,
 ὀφθαλμὸν εὐθύς ἐμβαλόντα τῷ τάφῳ·
 ὁμογνίοις γὰρ συμπαθεῖν θέλει φύσις·
 ἂν δ' ἐκδιδαχθῆς καὶ τὸν ἐν τούτῳ νέκυν.

5 ὄμβροισι σεαυτὸν ῥαντιεῖς τῶν δακρύων.
 Κεῖται γὰρ ἐνδον ἐκθάγεις καὶ πρὸ χρόνων
 τῆς τῶν τεκόντων φιλοτέκνου καρδίας
 Βασίλειος μείρακα μηδέπω φθάσας,
 κοσμῶν δὲ παίδων τὴν νέαν ἡλικίαν

10 ἐκ τῆς κατ' ἀνδρα κρίσεως τῆς ἐν βίῳ,
 ὃν Κυριακὸς Ἑδεσσηνὸς ἐκκύει
 μητρὸς Μαρίας Τριακονταφυλλίνης.

Οὗτος χρόνου πάγκαλον ἀνύων ἔαρ
 χάρισιν ἦνθει μυρίαις ὡσπερ ῥόδον,

15 καλὸς προσιδεῖν, γλυκερὸς τὰ πρὸς λόγους,
 γονεῦσιν εὐπείθειαν ἐν τιμῇ φέρων,
 μαθημάτων ἔρωτα γνώσεως τρέφων,
 χρηστὰς προδεικνύς τοῦ τέλους τὰς ἐλπίδας.

Ἄλλ' ὦ σκιά κλίνουσα καὶ πνοῆς τάχος

20 καὶ ῥοῦς ποταμοῦ καὶ γέμον ψεύδους ὄναρ,

ἄστατε κόσμου δρᾶς συνίθως καὶ πάλιν.
 Φθίνει γὰρ εὐθύς ὧν ἔαρος ἐν μέσῳ
 καὶ πᾶσαν αἴφνης ἐκθερισθεὶς τὴν χάριν
 πρὸς γῆν καταρρεῖ, καὶ καλύπτεται τάφῳ.
 25 Σὺ δ' ὦ φυτουργέ, συνδέτα, πλάστα, λύτα,
 Ἐδὲμ καταφύτευσον αὐτὸν ἐν χλόῃ
 ζωῆς τῆς τρυγᾶν ἀξίωσον τοῦ ξύλου
 καὶ παισὶν ἅμα, Δαυὶδ ἰὼς μέλπει λύρα,
 ἄδειν τὸν αἶνον καὶ τὸ σὸν φέγγος βλέπειν.

77 (φ. 35^b). «Εἰς τὸ προπύλαιον τῆς μονῆς».

Ἔχει ὅλον ὠδεῖ·

Ταύτην νεουργεῖ τὴν πρὸ πυλῶνος στέγην
 εἰς κόσμον ἅμα καὶ παρεστῶτων σκέλην
 Ἀντιοχείτης σὸς Γεώργιος λάτρις.
 Σὺ δὲ στεγάζων οὐρανοὺς ἐξ ὑδάτων
 5 ταῖς σαῖς, λόγε, πτέρυξιν ἐν βίῳ σκέπων
 τέλος τρυφῆς ἀνοιξὸν αὐτῷ τὰς πύλας.

78 (φ. 35^b). «Εἰς τὸ αὐτόν».

Θεοῦ λόγε, πύλην σε τὴν κεκλεισμένην
 ὅς ἐστι θύρα τῆς νοητῆς παστάδος
 μονῆς πρὸ πυλῶν εἰκονίζομεν, κόρη,
 Τῶν ἔνδον οὖν ἀγρυπνος εὐρίσκου φύλαξ
 5 ἐπιζυγοῦσα τοῖς κακοῖς τὰς εἰσόδους
 καὶ μυστικοῦ φωτός δε χρυσῆ λυχνία
 τὰς τῶν μοναχῶν ἐκλείπαινε λαμπάδας,
 ἔλαιον ἐνστάζουσα καθαροῦ βίου
 καὶ γρηγορούσας εἰς καλῶν ἐργασίας
 10 σὶν ταῖς φρονίμοις τάξον αὐτὰς παρθένοις.
 Ὁ νυμφίος γὰρ ὑπακούσεται λόγος
 μητρὸς καλούσης ἐξανοῖξαι τὴν θύραν.

ἰ Ὀλόγραφον.

79 (φ. 35^b). «Εἰς κιβώτιον ἔχον μῦρον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Δημητρίου».

Ἔχει ὅλον ὠδεῖ·

Θεσσαλονικέων μὲν ἡ πόλις φέρει
 σὸν μυροβλυτοῦν, μάρτυς, ἄγνόν σαρκίον,
 πατὴρ τὸ τέκνον ὡς περ ἠγκαλισμένη
 καὶ τῶν χαρίτων τὴν ἀείρουτον (sic)
 5 πλουτεῖ περιβλύζουσα αὐτῆς ἐν μέσῳ,
 ὡς ἐκ φλεβὸς πάλιν δε μυριοβλύτου
 οἰκουμένης πρὸς ὄψον ἀρδεύει κύκλῳ.
 Ἐγὼ δὲ θερμῷ σῶ πόθῳ τετρωμένος
 ξένος μοναστῆς, ἀρετῶν θείων ξένος
 10 τάφου τύπον σοῦ συντιθεὶς ἐξ ἀργύρου
 σὸν μῦρον ἔνδον ἐμβαλὼν, πίστει φέρω,
 δῶρον δὲ μυριοβλον εὐσεβῶς νέμω
 μονῆς μονασταῖς τοῦ σεβασμίου Σάβα,
 ὧν ταῖς προσευχαῖς μιγνύων σου τὴν χάριν
 15 ῥύπους ἐμοὺς κάθαιρε σοῦ ρείθρου μύρου,
 ἐν τῷ τέλει δὲ τὴν Ἐδὲμ μονὴν δίδου.

80 (φ. 35^b). «Εἰς ἐγκόλπιον τῆς ἁγίας δεσποίνης».

Ἔχει ὅλον ὠδεῖ·

φ. 35^b || Λύων ὄνειρους Δανιὴλ βασιλέως,
 φημῶν δὲ τοὺς λέοντας ἐν λάκκῳ πάλαι
 ἐχθροὺς ὄρατοὺς καὶ νοουμένους τρέποις
 τῆς αὐτανάσσης βασιλίδος Εἰρήνης.

81 (φ. 36^a). «Εἰς τὰς πύλας τοῦ οἴκου ἐν αἷς εἰκονίσθη ὁ βασιλεὺς καὶ ἄνωθεν αὐτοῦ ἡ ὑπεραγία Θεοτόκος ἔχουσα ἐγκάρδιον τὸν Χριστὸν στέφοντα τὸν βασιλέα καὶ ἄγγελος προοδεύων ὁ ἅγιος τῆς Θεόδωρος ὁ Ἰήρων χειρίζων αὐτῷ τὸ ξίφος καὶ ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁπισθεν ἐπόμενος».

Ἔχει ὅλον ὠδεῖ·

Ἴδου Μανουὴλ, ἀρραγὲς Ῥώμης κίον,
 Κομνηνὲ, βλαστὲ πορφύρας, αὐτοκράτορ,

ἐξ οὐρανῶν ὑψιστος εἰς σὲ προσδύλων
 καὶ συσκιάζων τῇ μετ(ρ)αφρένων σκέπη
 5 καὶ τοῦ κράτους τὸ στέμμα ταῖς νίκαις στέφων,
 τῆς μητρανάνδρου προσλιταζούσης κόρης.
 Ἴδου προηγὸς ἄγγελος σοῦ ταῖς τρίβοις
 προσκομμάτων ἅπαντας ἐξαίρων λίθους
 καὶ πρὸς φυλακὴν σοῦ παρεμβάλλων κύκλω.
 10 Πάρεστι Ἰήρων χριστομάρτυς ἱπλότης,
 ἐν ταῖς κατ' ἐχθρῶν συμβολαῖς σου προτρέχων
 καὶ σου διδάσκων πρὸς παράταξιν χέρας,
 τὸ ξίφος αὐταῖς ἐντιθεὶς τεθιγμένον.
 Σύνεστι Νικόλαος, ἡ μύρου βρύσις,
 15 σκῆπτρα κρατύνων, τὸν δὲ νῶτον σου σκέπων,
 τρέπων δὲ μακρὰν ἡμέρας πτηνὸν βέλος
 καὶ τοὺς κρυφῆ βάλλοντας εἰς χοῦν λεπτύνων.
 Τοιοῖδε σοι φύλακες εἰσὶν ὑψόθεν.
 Τούτοις πεπορθῶς τὴν μοναρχίαν φέρεις
 20 ἐκ τῶν ἄκρων γῆς μέχρις αὐτῶν τερμάτων.
 Σὴν δεξιὰν ἐφριξεν Ἰσμαὴλ τέκνον,
 Σύρος τρυφνλὸς, Βαβυλώνιος, Σκύθης,
 Παίων, Τριβαλὸς, Ἰλλυριὸς, Δαλμάτης.
 Οὗτοι σε μακρότητος ἡμερῶν ὄσης
 25 πλῆσουσι, Δαυὶδ¹ ὡς βοᾷ ψάλτης ἄναξ.
 Ταῦτα προφάσκει Καματηρὸς πατρόθεν
 σεβαστὸς Ἀνδρόνικος, ἐκ μητρὸς Δούκας
 πρὸ τῶν πυλῶν σου δουλικῶς γράψας πόθῳ
 ὡς προσκυνῆ σου καὶ γραφέντα τὸν τύπον.

82 (φ. 36^a). «Εἰς τὸν τάφον τῶν Ἀντιοχειτῶν Θεοδώρου καὶ Ἰωάννου.»

Ἔχει ὅλον ὡδε·

Εἰ τερπνὸν οὐδὲν, ὡς Δαυὶδ² ψάλλων γράφει,
 ἢ τοὺς ἀδελφούς εἰς στέγην οἰκεῖν μίαν,

¹ δᾶδ

² δᾶδ

τί πικρὸν οὕτω καὶ δριμύττον καρδίαν
 ὡς τῶν ἀδελφῶν ἐκτομὴ συνοικίας;
 5 θέλεις μαθεῖν; Ἄκουε καὶ θρήνει, ξένε.
 Ὁ νεκρὸς οὗτος ὂν βραχὺς κρύπτει λίθος
 Ἀντιοχειτῶν ἐξέφυ γεννητόρων
 Θεόδωρος τὴν κλῆσιν, ἐκ δὲ τῶν τρόπων
 δώροις θεοῦ κόσμιος ἠλίκοις ὄσοις
 10 τὸ σεμνὸν εἶχε, τὴν προσηνῆ καρδίαν.
 Πένησι κοινὸς ἦν ἅπας αὐτῷ βίος,
 φθόνος δὲ νικᾷ καὶ νεκρῷ νῦν τὸν τάφον.
 Τοῦ λατύπου χεῖρ· σύγγονος δ' Ἰωάννης
 στάζοντι πυκνὰ λατομεῖ τῷ δακρύῳ.
 15 ξέει δὲ κοινὴν τοῦ μακροῦ κλίνην ὕπνου.
 Σὺ δ' ἀλλὰ φωτὸς λύχνε, νυμφίε φίλε,
 Θεοδοσίῳ φῶς θεοῦ βλέπειν δίδου
 ἔνδον νοπηῆς εἰσδραμόντι παστάδος.

83 (φ. 36^a). «Εἰς εἰκόνα κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου δωρηθεῖσαν τῇ ἐν Ἰορδάνῃ μονῇ τοῦ Προδρόμου.»

Ἔχει ὅλον ὡδε·

Τὸν ἑμυστικὸν σε καὶ θεόδροσον πόκον,
 τὴν συλλαβοῦσαν ἀπερίγραπτον λόγον
 ὡς ὑετὸν χυθέντα τῇ σῆ νηδύι
 γράφω σχετικῶς προσκυνῶν σου τὸν τύπον,
 5 νέμω δὲ δῶρον τῇ μονῇ τοῦ Προδρόμου
 τῇ τῶν ῥοῶν ἐγγιστα τοῦ Ἰορδάνου,
 ἐν αἷς ὃ τὴν ἄβυσσον ἐν χεροῖν φέρων
 τὴν ὑπὲρ ἡμῶν σαρκικὴν ἔσχε πλάσιν.
 Σὺ δ' ἀλλ' ἀφυπνώσασα σώματος νόμοις,

10 συζῶσα δ' αὐτῷ τῷ θεῷ σου καὶ τέκνῳ
 φ. 36^b || Κωνσταντῖνον σώζοις με σὺν τῇ συζύγῳ,
 Ἀγγελολοπούλων ἐκ γένους κατηγμένη.

84 (φ. 36^b). «Εἰς τὸ βάπτισμα τῆς πορφυρογεννήτου κυρᾶς Ἀννης γεγονὸς κατὰ τὸ ἅγιον μέγα Σάββατον.»

Ἔχει ὅλον ὦδε·

Ἐν τάφῳ σήμερον Χριστός, ἀλλὰ νεκρούς ἐγείρει·
σινδόνι συσφιγγόμενος, ἀλλὰ δεσμώτας λύει·
σφραγίζεται φρουρούμενος, ἀλλ' ἀναστὰς λανθάνει
καὶ χαίρει σύμπας οὐρανὸς ἐπὶ τῷ μυστηρίῳ,

5 χαίρει καὶ γῆ τοὺς ἐν αὐτῇ νεκρούς ἀναδιδοῦσα,
ἐπὶ δὲ τούτῳ καὶ τοῖς νῦν συγχαίρει τελουμένοις

Ἄννα καὶ γὰρ πορφυρανθῆς, παῖς Μνουῆλ δεσπότης,
πορφυροβλάστου, νικητοῦ, μυριοτροπαιοῦχου,
νῦν τῷ Χριστῷ συνθάπτεται λαμπρῶς βαπτισομένη,

10 καὶ κοινωνεῖ πνευματικῶς ἐγέρσεως τῆς τούτου
καὶ δεσμουμένη καθαράς καὶ φωτειναῖς σινδόσιν
λύεται τῆς γενέσεως σειρᾶς τῆς ἀρχεγόνου
καὶ τὴν σφραγίδα δέχεται τῆς παλιγγενεσίας.
Τοίνυν διπλῆν πανήγυριν τελοῦμεν χαρμοσύνως.

Ὡς εὖ σοι, πορφυρογενῆς Ἄννα, τοῦ πρώτου τόκου,
ὁσφύς καὶ γὰρ σε γεναρχειῖ μεγάλου βασιλέως,
τοῦ τροπαιοῦχου Μανουῆλ, καὶ σπαργανοῖ πορφύρα.
Εὐγέ σοι καὶ τῆς νοπτῆς νῦν ἀναγεννησίας.

5 Τῷ γὰρ θεῷ σωματικῶς ταφέντι συνενθάπτῃ
καὶ μετ' αὐτοῦ συνανιστᾶ καὶ τούτῳ συνδοξάζει
καὶ μύρου χρίσμα φέρουσα Χριστῷ προσεμφανίζῃ,
λέγοντι Χαῖρε θύγατερ κατὰ τὰς μυροφόρους.

Ἐλευθερανθεῖν σοι πατὴρ ἀγούστα τέ σου μήτηρ,
10 τερψθεῖνσαν τοῖς τέκνοις σου καὶ τοῖς αὐτῶν ἐκγόνοις,
βλέποντες τόκους τοὺς αὐτῶν καὶ τὰς ἀναγεννήσεις.

Ἵδάτων πρώην Ἡλιοῦ τρισσεύσας τὰς ὑδρίας
κατήνεγκεν ἐξ οὐρανοῦ πῦρ φλέγον τὴν θυσίαν,
τῇ δ' ἐπικλήσει τῇ τριπλῇ τῆς μοναλῆς Τριάδος
ὁ πατριάρχης σήμερον, Ῥώμης ποιμὴν τῆς νέας,
5 κατάγει πῦρ φωτιστικὸν τοῦ πνεύματος ἐξ ὕψους,
ἀρχιερέων τοῦ θεοῦ κυκλόθεν παρεστώτων,
καὶ λούσας ὕδατι καινῷ τῆς θείας κολυμβήθρας

Ἄνναν τὸ νέον βλάστημα τῆς ἱερᾶς πορφύρας
παρίστησι φωτοειδῆ θεῷ πατρὶ τῶν φώτων,
10 καὶ χαίρουσιν ἀγγελικαὶ τῇ τελετῇ χορεῖαι.

85 (φ. 36^b) «Εἰς περιφέρειον τοῦ τάφου ἀργυροῦν».

Ἔχει ὅλον ὦδε·

Ὁ τύμβος οὗτος μητρὸς ἔστιν εὐτέκνου
εὐμήτορος τὲ παιδὸς ἰσοκαρδίου.

Τὴν γὰρ Κομνηνὴν πανσέβαστον Σοφίαν,
τὴν ἐν μοναχαῖς συγκαλύπτει Σωσάνναν

5 σεβαστοκρατοῖς τέκνον Ἰσαακίου
καὶ παῖδα ταύτης τὴν σεβαστὴν Εἰρήνην.
Κοινὴ γὰρ ἀμφοῖν καὶ θανούσαις ἡ κόνις
αἷς πρὶν ὑπὲρ σύγκρισιν ἢ συμψυχία.

86 (φ. 36^b). «Εἰς ἐγχείριον τοῦ τρικανδήλου».

Ἔχει ὅλον ὦδε·

Πολλῶν τυχοῦσα δωρεῶν¹ σου, Παρθένε,
ἐκ γαστρὸς αὐτῆς μητρικῆς προηγμένη
καὶ τῶν μοναστῶν ῥάκος ἠμψιεσμένη

μακρὰν ἀμοιβὴν δεῖγμα τοῦ πόθου φέρω

5 Εὐφημία, βλάστημα τῶν Κληρονόμων,
καὶ σὴν νεουργῶ προσκυνητὴν εἰκόνα,
πέπλον δ' ἀναρτῶ **προςδὲ**, τριττὰς λυχνίας.

Σὺ δ' ἀλλὰ χρυσῇ λυχνία φώτιζέ με,

στολὴν δ' ἐπενδύσασα μυστικοῦ γάμου

10 σὺν ταῖς φρονίμοις εἰσάγαγε παρθένοις.

87 (φ. 36^b) «Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ ἀγίου Συμεῶν τοῦ Θεοδοχοῦ
βαστάζοντα τὸν Χριστόν»

Ἔχει ὅλον ὦδε·

Ἐν χερσὶ τοῦτο τὸ βρέφος φέρων, γέρον,
μᾶλλον δι' αὐτοῦ συγκρατῆ καὶ συνδέη.

¹ Ἡ λέξις δωρεῶν γραφείσα τὸ πρῶτον πρὸ τοῦ τυχοῦσα διεγράφη, εἴτα δ' ἐπανελήφθη ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει μετὰ τὸ τυχοῦσα

Θεὸς γὰρ ἐστίν· ἀλλὰ τί χρὴ σοι λέγειν·
 Οἶδας γὰρ αὐτόν· Χριστὸς ἐστὶ Κυρίου,
 5 ὃν σοι κατιδεῖν εἶπε τὸ Πνεῦμα ἠθάσαν.
 Ὅν ἀπολυθῆναι σοῦ δεσμοῦ σαρκίνου
 αἰτῶν συνεύχου καὶ λύσιν τῶν πταισμάτων
 Λουκᾶ μοναχῶ, προσκυνητῆ σοῦ τύπου.

88 (φ. 37^α). «Ἐπὶ τῇ παρὰ τοῦ πανσεβάστου σεβαστοῦ καὶ
 μεγάλου δρουγγαρίου κοσμηθείσῃ διὰ χρυσοῦ καὶ λίθου καὶ μαργα-
 ρων εἰκόνι τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου».

Ἔχει ὅλον ὡδε·

Ἄν ἐσφυρηλατεῖτο τοῦ στήθους φύσις,
 ἂν ἐξεμαργαροῦτο καρδίας πλάσις,
 ἂν στιλπνότητα εἶχον ὀφθαλμοὶ λίθων,
 ἐκεῖνα ταῦτα κόσμον εἰσίνεγκά σοι,
 5 δεικνύς ὅσον τὸ φίλτρον εἰς σέ μοι, κόρη,
 κἂν μὴδ' ἐν αὐταῖς ἦν λαβεῖν τούτου κόρον.
 Ἐπεὶ δὲ σαρκῶν ἀγνοεῖ ταῦτα κράσις,
 τὴν τοῦ πόθου δὲ χρὴ με πυρσεύειν φλόγα,
 ἐκ τῶν κατ' αἰσθησίν σε κοσμῶ τιμίων
 10 ὡς ἀρχετύπῳ, ταῦτα μὴ τύπῳ φέρων.
 Κρίνω γὰρ ἔμπνουν, οὐ γραφεῖσαν σε βλέπειν,
 θάλλειν δὲ τὸ πρόσωπον οὐκ ἐκ χρωμάτων,
 ἐκ καρδίας δὲ, Σολομῶν ὡσπερ γράφει,
 ἀγαλλιώσης καὶ τρυφώσης τῇ θεᾷ
 15 τοῦ καὶ θεοῦ σου καὶ παρ' ἀγκάλαις βρέφους.
 Ἦλῆν χρυσίον τί, μάργαροι τί καὶ λίθοι
 πρὸς τὴν καθαρὰν ὑπὲρ αὐγᾶς ἡλίου,
 ἀφ' ἧς λόγος προῆλθεν ὠστρακωμένος
 ὡς ἐκ ἐλύτρου μαργαρίτης πυρφόρου,
 20 ὡς ἐξ ὄρους ἄξεστος ἐτμήθη λίθος.
 Σὺ δ' ἀφορῶσα πρὸς τὸ τοῦ πόθου ζέον
 χρυσόν με δεῖξον τῇ πυρὸς τότε κρίσει,
 πᾶν ἔργον ὑπόχαλκον ἐκφλέξασά μου.
 Αἰτῶ σεβαστὸς Ἀνδρόνικος Δουκόθεν

25 καὶ Καματηρὸς ἐκ πατρὸς γεναρχίας
 μέγας τὲ δρουγγάριος ἐκ τῆς ἀξίας.

89 (φ. 37^α). «Ἐπὶ τῷ παρὰ τοῦ Δρυωνίτου κυροῦ Φωτίου νεο-
 γνηθέντι ναῶ καὶ τῇ εἰκόνι τοῦ ἁγίου Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος».

Ἔχει ὅλον ὡδε·

Τῷ σῶ πόθῳ, πρώταθλα, καθάπερ λίθῳ
 τὴν καρδιακὴν¹ ἠδρασάμην
 καὶ πίστιν ἐνθεῖς ὡς ὑπερτάτην στέγην
 ὅλον σε λαβὼν ἐνδον εἰσφικισάμην·—
 5 Ναὸν δε τοῦτον ἐκ νεοδημάτων λίθων
 πρὸς σὸν βαθρεύσας ὕμνον ὠροφωσάμην
 καὶ σὸν δὲ σεπτὸν εἰκονισάμην τύπον,
 κἂν μὴ πρὸς ἐμφέρειαν ἀρχετυπίας.
 Πῶς καὶ γὰρ ὅς πρόσωπον ἔσχες ἀγγέλου
 10 Χριστὸν κατιδὼν οὐρανῶν ἄρσει θύρας;
 Σὺ δ' ἀλλ' ὁ κῆρυξ τοῦ νοουμένου λίθου,
 ὅς εἰς κεφαλὴν ἐξεκρίθη γωνίας,
 καθ' οὗ λαλοῦντος γραμματεῖς ἦραν λίθους.
 Προσκόμματος γὰρ Ἰσραὴλ ὤφθη λίθος,
 15 ἀνάστασις πτώσις τε πολλῶν εὐρέθη,
 δι' ὧν βολὰς ἔστιξας ἀμέτρων λίθων,
 ὡς ἐκ λίθων ἔσχες δε τιμίων στέφος,
 σταθηρὰ δείξας λιθίνων ἐκ βαθμίδων
 τῆς κλίμακος θέμεθλα τῆς τῶν μαρτύρων.
 20 Θεοῦ πόθῳ μὲν καρδίαν ἔδραζέ μου,
 τῶν σκανδάλων δε πάντα ἐξαίρων λίθους
 τὴν εἰς Ἐδὲμ φέρουσαν εὐθέτει τρίβον,
 ἕως πατήσω τὴν ἀείζων χάριν,
 Στέφανε, σὸς Φώτιος ὁ Δρυωνίτης.

90 (φ. 37^α). «Ἐπὶ βουλλωτηρίῳ».

Ἔχει ὅλον ὡδε·

Σφράγισμα γραφῶν Δουκοφουὺς Εἰρήνης

¹ Οὕτω κεκόν ἐν τῷ κώδικι.

Κομνηνός Ἀνδρόνικος ἢ ξυνεζύγη
αὐτοκρατοῦντος Μανουὴλ ἀδελφόπαις
ἐκ πορφυρανθοῦς βασιλίσσης Μαρίας.

91 (φ. 37^α). « Ἐπί εἰκόνι τῆς γεννήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου
κοσμηθείσης παρὰ τοῦ πανσεβαστοῦ μεγάλου δρουγγαρίου τοῦ Κα-
ματηροῦ Ἀνδρονίκου ».

Ἔχει ὅλον ὡδε·

Ἐξ ἀστάχους κόκκος, ἄρτος ἐκ ζύμης,
κόχλος θαλάσσης· ἐκ δὲ ταύτης πορφύρα·
ἐκ γῆς ὄρος, λίθος δὲ πάλιν ἐξ ὄρους,
ἅπαντα ταῦτα τῆς γραφῆς ταύτης τύποι.

5 Ἄννα θάλασσα· κόχλος αὐτῆς ἡ κόρη,
βάψασα σαρκὸς τῷ θεῷ τὴν πορφύραν
Ἄννα καλὴ γῆ· πῖον ἐκ ταύτης ὄρος
ἡ παῖς ἐφ' ἧς ἄτμυτος ἐρράγη λίθος,

φ. 37^β || ἅπασαν ἀρχὴν μέχρις εἰς χοῦν λεπτύνας,

10 χρυσῆν, σιδηρᾶν, χαλκίνην, ὄστρακίνην.

Τεράστιος στείρας γὰρ, ὡς ὄρᾶς, τόκος
ἐξεικονίσθη τῷ τεχνίτῃ ζωγράφῳ.

Εἴποις ἂν ἰδὼν μὴ γραφᾶς τύπων βλέπειν,
αὐτὴν δὲ τὴν τεκοῦσαν, αὐτὴν τὴν κόρην,

15 τὴν μὲν σιγῶσαν ὥσπερ ἐκβαθουμένην·
πῶς γαστρὸς αὐτῆς τὰς ἀποσκλήρους πύλας
ἦνοιξε πύλας τῆς δεικλύστου τόκος,
τὴν δ' ἐκ βρέφους δεικνῦσαν ὡς ὑπὲρ φύσιν
κόσμον γυναικῶν τὴν σιγὴν οἶδε στέγειν.

20 Ἀνδρόνικος δὲ Δουκόβλαστος μητρόθεν
σεβαστὸς, ἐκφύς Καματηροῦ πατρόθεν
μέγας τε δρουγγάριος εἰς κόσμον φέρει
τοὺς μαργαρίτας, τοὺς λίθους, τὸ χρυσίον,
σέβων τὰ γραπτὰ κατὰ πρωτοτυπίαν.

25 Σὺ δ' ἀλλὰ μητρᾶν ἀνδρε, κἂν φαίνη βρέφος,
εὐχῶν λίθοις σύντριβε τοὺς ἐναντίους
εὐθρυπτον ὥσπερ ὄστρακον κεραμέως,

εἰς δ' ἀποθήκας οὐρανῶν τίθει τέλος,
ὡς μαργαρώδη σῖτον ἀγνοῖς πρακτέοις
30 τῶν ἀχυρωδῶν ἐκτριθέντων πταισμάτων.

92 (φ. 37^β). « Ἐπί τῷ γεγονότι παρὰ τοῦ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως
τιμῆφ καὶ ζωποιοῦ σταυρῶ ἐν τῷ κατὰ τοῦ Ἰκονίου ταξειδίῳ ».

Ἔχει ὅλον ὡδε·

Ζήλω καμίνου καρδίαν μέσσην ζέσας
καὶ σπλάγχνα φρυγεῖς θυμικῶν ἐξ ἀνθρώπων
ὑπὲρ μερίδος χριστεπωνύμου γένους
ὄρμηξ Μανουὴλ διπλοφυοῦς πορφύρας

5 Κομνηνοδοικῶν ἐξ ἀνάκτων αὐτάναξ
ἐξῆρε τοὺς σπινθῆρας εἰς πυρσὸν μέγαν.

Οὐ γὰρ τὰ τέκνα τῆς ἐλευθέρας βλέπειν
ἔστεξε τέκνα δοῦλα τῆς δούλης Ἄγαρ.

Οὐκοῦν ἀθροίσας κρατερὰν ὁμαιχμίαν

10 ἐκ μυριάκις μυρίων στρατευμάτων
πρὸς τὴν κατ' ἐχθρῶν τοῦ θεοῦ σπεύδει μάχην

ἐν τριακοστῷ καὶ τετάρτῳ τῷ χρόνῳ
τῆς αὐτοκρατοῦς Αὐσόνων σκηπτουχίας

Εἰδὼς δὲ τύπου σταυρικοῦ θείου ξύλου

15 νίκην λαβόντα τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον,

οὐ στέμμα πίστιν ὀρθοδοξίαν φέρει,

τὸν αὐτὸν αὐτὸς χρυσῷ κοσμῶ τύπον,
Χριστοῦ παθῶν σήμαντρα τιθεὶς ἐν μέσῳ
καὶ λειψάνων τμήματα σεπτῶν ἁγίων,

20 θαρρεῖν ἐπ' αὐτοῖς ἢ στρατοῦ πλήθει κρίνων.

Ναὶ, σταυρὲ ράβδε, πλῆττε τοὺς ἐναντίους,

ναὶ, σταυρὲ Χριστοῦ, περσικὰ φύλα τρέπε,

παρεμβαλὼν **δε** τῷ βασιλεῖ κυκλόθεν

νίκης στεφάνῳ στέψον αὐτοῦ τὸ στέφος.

93 (φ. 37^β). « Εἰς ἐνδυτὴν τῆς ἁγίας τραπίζης ἔχων εἰκονισμένην
τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν ».

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Χλαμύδα μὲν πρὸς κοκκίνην καὶ πορφύραν
ἐπιμηθιάσω παικτικῶς ἐκὼν, λόγε.

Ἐγὼ δὲ Δούκας Καματηρὸς πατρόθεν
σεβαστὸς Ἀνδρόνικος εὐγνώμων λάτρις

5 μέγας τὲ δρουγγάριος ἐκ τῆς ἀξίας
ταύτην σέβων τράπεζαν ὡσπερ σὸν τάφον
ἐν χρυσερύθρῳ συγκαλύπτει τῷ πέπλῳ.

Τύπον δὲ τὸν σὸν πορφύρα διαγράφω
πόθῳ τε κόσμον χρυσομάργαρον φέρω.

10 Σὺ δ' ἐκπλυνὸν μου φοινικὴν ἀμαρτίαν
ψυχὴν τε χιόνωσον ὑσώπου πλέον
σῆς ἀστραπαῖς¹ χάριτος αὐτὴν λευκάνεις,
σωτηρίου δ' ἀμψιον ἐνδύσας γάμου
τῆς σῆς τραπέζης ἀξιὸν δεῖξον τέλος.

94 (φ. 37^b). «Εἰς εἰκόνα τοῦ ἁγίου προφήτου Δανιὴλ ἐστῶτος ἐν μέσῳ τῶν λεόντων καὶ ἀγγέλων τοῦ μὲν στέφανον αὐτῷ προσάγοντος, τοῦ δὲ τὸν προφήτην Ἀμβακούμ διακονίζοντος ἐπιφερόμενον τὴν τροφήν τῶν γεωργῶν ».

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Τίς οὐκ ἂν ἐν λάκκῳ σε, Δανιὴλ, βλέπων
ἐκρινε σαρκὸς χρῶμα, μὴ σάρκα βλέπειν;

Οὐ γὰρ τροφῆς ἐχρηζες, ἀλλ' οὐδ' ἀγρίοις

φ. 38^a || ὧφθης τροφῆ λέουσι σωμάτων νόμῳ,

5 πλὴν ἀλλὰ βρύσιν Ἀμβακούμ σοι προφήτης
ἐν ἀέροις ἀγγέλ μετρημένος
ἤλεγξε σαρκὸς ἠμφισμένον πάχος.

Ἐνταῦθα δὲ βλέφαρον ἐξάρας μόνον
τῆς οὐ κρινεῖ σύσσωμον ἐστῶτα βλέπειν

10 ὕμνους θεῷ φέροντα χαριστηρίους
χείλους σιγῶντος² καὶ λαλούσης καρδίας;

¹ Ἐκ τοῦ τό πρώτον γραφέντος ἀστραπῆς

² Ἦρχισε γράφων λα (τάρχικὰ γράμματα τοῦ ἐπομένου λαλούσας) καὶ διώρθωσεν ἔπειτα εἰς σι

Οὕτως ἀπνκρίβωσε τέχνη τὴν φύσιν.

Ὅμως ἐνιδὼν χρωμάτων ἐν συγκράσει¹.

Ὁ μὲν γὰρ ἰδοῦ σὲ στέφῳν διεγράφη

15 τῆς καρτερίας τῶν ὑπὲρ νόμου πόνων
οὐδ' ἐκκομίζων τὸν προφήτην ὑψόθεν.
Σὺ δ' ἀλλ' ἀίλως τὴν <τοῦ> θεοῦ δόξαν βλέπων
θραύοις λεόντων τῶν νοουμένων γνάθους,
οὐρανία βρύσει δε καρδίαν τρέφῳν

20 ἔργων με λιμοῦ τῶν ἐναρέτων ῥύου.

Σοὶ ταῦτα Δούκας Καματηρὸς πατρόθεν

σεβαστὸς Ἀνδρόνικος ἐκλαλῶ πόθῳ,

μέγας δὲ δρουγγάριος ἐκ τῆς ἀξίας

ὁ καὶ νεουργὸς σοῦ σεβασμίου τύπου.

95 (φ. 38^a). «Εἰς εἰκόνα τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ κοσμηθεῖσαν παρὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Τριψύχου ».

Ἔχει ὅλον ὧδε·

Ὡ πίστεως χεῖρ πάντα τολμῶσα γράφειν

καὶ σὸν γὰρ εἶδος, οὗ φύσις ἀύλια,

ἀνθρωπομόρφως, ἀγγελόπρωτε, γράφει

πλὴν ἐξ Ἰησοῦ ταῦτα μανθάνειν ἔχει,

5 ὅς εἶδε ῥομφαίαν δε πλὴν ἐσπασμένον.

Ἐγὼ δ' αὐλοῖς πίστεως μου δακτύλοις
εἰς ψυχικὰς γράψας σε μυστικὰς πλάκας
καὶ χρωματουργηθέντα σὸν σέβῳ τύπον,
κόσμῳ δὲ τοῦτον καλλύνω χρυσαργύρῳ.

10 Σὺ δ' ἀλλὰ σαῖς πτέρυξι συσκιάζε με
τὸν οἰκέτην σου Τρίψυχον Κωνσταντῖνον.
Πλὴν οὐ βέλους ῥύου δε ψευκτῆς ἡμέρας,
πάσαις δὲ τήρει τοῦ βίου με ταῖς τρίβοις,
προσκομμάτων ἀπάντων ἐξαίρων λίθους,

15 τὴν πυρίνην τέλος δε ῥομφαίαν στρέφῳν
εἰς ἐνδροσὸν με τῆς Ἐδὲμ τάξον χλόην.

96 (φ. 38^a). «Εἰς εἰκόνα τοῦ ἁγίου Παύλου κοσμηθεῖσαν ».

¹ Φαίνεται παραλειφθεῖς ἐνταῦθα στίχος.

Ἔχει ὅλον ὥδε·

Ἄν σὺ σεαυτὸν ἀγνοεῖν, Παῦλε, γράψης,
 πῶς ἠρπάγης σύσσωμος ἢ σαρκὸς δίχα;
 Τί καινὸν εἰ καγὼ σε νῦν μαθεῖν θέλω,
 ἂν χρὴ λέγειν ἔμπνουν σε, μὴ γραπτὸν τύπον;
 5 Τοῖς ζῶσι καὶ γὰρ ἐμφερέστατον βλέπω
 Πλὴν, εἰ σιωπᾶς, οὐδὲν ἐστὶ τὸ ξένον·
 ἄρρητα καὶ γὰρ ἄπερ ἤκουσας φέρεις.

97 (φ. 38^α). « Εἰς εἰκόνα τῶν τριῶν παιδῶν »

Ἔχει ὅλον ὥδε·

Ἔδει τὸ λείπον τῶν ἀπάντων κτισμάτων
 θεὸν συνυμνεῖν, εἴπερ ἀψύχοις φύσις
 οὕτω πρὸς ἐμφέρειαν ὡς δοκεῖν τάχα
 σκιρτᾶν πατοῦντας ἀνθρακένδροσον φλόγα,
 5 ὅμως δὲ σιγᾶν ὡς περ ἐκπεπληγμένους
 τῇ καταβάσει τοῦ φανέντος ἀγγέλου.
 Καὶ γοῦν τίς ἂν ἐφριξε Χαλδαῖος βλέπων
 τὸ τῆς καμίνου πῦρ ἀναπνέον στόμα
 μὴ καὶ τιναχθὲν ἐκφλογήσῃ¹ καὶ πάλιν.
 10 Πλὴν ἀλλ' ἐπιρρέουσα τοῦ χρόνου φύσις
 ἴσχυσε μικροῦ τῶν τύπων τὸ φῶς σβέσειν
 φίλτρον φλοξὶ ζέοντος ἀνάπτω πάλιν
 σεβαστὸς Ἀνδρόνικος ἐκ Δουκῶν γένους
 καὶ Καματηρῶν δ' εὐκλεῶν τὸ πατρόθεν
 15 μέγας τε δρουγγάριος ἐκ τῆς ἀξίας,
 ξέω τὸ γῆρας ρυτίδος τῶν εἰκόνων
 παιδῶν νεάζειν τοὺς χαρακτῆρας θέλειν.
 Ὑμεῖς δέ μοι σβέσατε πρεσβειῶν δρόσῳ
 πῦρ γεέννης τῆς κολαστρίας φλόγα
 σκηνοῦν διδόντες εἰς ἀείδροσον χλόην.

98 (φ. 38^β). α Εἰς εἰκόνα τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν

¹ Ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἐκφλογήσῃ

Ἰησοῦ Χριστοῦ, κοσμηθεῖσαν παρὰ τῆς ἀγίας ἡμῶν δεσποίνης διὸ χρυσοῦ, μαργάρων καὶ λίθων».

Ἔχει ὅλον ὥδε·

Δῶρον μὲν οὐδὲν, Σῶτερ, εἰςφέρειν ἔχω
 ἀντιζυγοστάτημα ταῖς χάριτί σου.
 Τί καὶ γὰρ οὐ σὸν, ὅς κρατεῖς καὶ τοῦ πνέειν;
 Πλὴν εὐχαριστῶ· τοῦτο πιστῆς καρδίας·
 5 πλάττει μὲν καὶ γὰρ εὐκλεῆ πρώτην πλάσειν
 τὸ φῶς βλέπειν δούς εὐγενοῦς ἐξ ὀσφύος.
 Ἀντιόχου γὰρ ῥηγοφυῶν πριγκίπων
 ζωοῖς με πάλιν εὐκλεεστέρα πλάσει
 ὑπερτεροῦ... ἐντων δε δοξάσας γάμψ.
 10 Καὶ γὰρ Κομνηνῷ Μανουήλ με συνδέεις
 αὐτοκρατοῦντι διπλοπορφύρῳ κλάδῳ,
 οἷ βραχίων ἄστεκτος, οὐ φρικταὶ φρένες,
 ὄν βαρβάρων φρίττουσιν αἱ φυλαρχίαι
 καὶ μαρτυρεῖ θάλασσα καὶ γῆ κυκλόθεν.
 15 Ὅμως δὲ δεικνύουσα καὶ θερμοῦ πόθου
 ψυχὴν νοπιῶς ἀνθρακίζουσα φλόγα
 ὕλας προσάγω τὰς παρ' ἡμῖν τιμίας
 σοῦ τοῦ θεοῦ μου τῷ κατ' ἀνθρώπον τύπῳ.
 Ἄν γὰρ σοφίας τοῦ Σολομῶντος χάριν
 20 πόρρωθεν ἦλθε βασίλισσα τοῦ νότου,
 πῶς τὴν σοφίαν τοῦ θεοῦ, σὲ τὸν λόγον
 ἐγγύς παρόντα σαρκικῶς κεκτημένη,
 ἦν αὐτὸς αὐτάνασσα Λύσονων ἔθου,
 καὶ τὸ πλεόν βλέπουσα τοῦ Σολομῶντος
 25 οὐκ ἐκχέω νῦν πρὸς σέ μου τὴν καρδίαν;
 Τὸ χρυσίον γοῦν, τοὺς λίθους, τοὺς μαργάρους,
 εἰ καὶ σὰ δῶρα, νῦν ἐμὰ κρίνων δέχου,
 βασιλέως δὲ τὸ στέφος τῆς συζύγου
 λάμπρυνε νίκαις κατὰ γῆν μὲν καὶ πάλιν,
 30 ταῖς δ' ἐν θαλάσσαις συμμάχει ναυμαχίαις,
 ἐχθροὺς παριστῶν ὠχρειῶντας τῷ τρόμῳ,
 βίου δὲ μακροὺς προσμετρήσας ἡλίους,

ἄμφοϊν μένειν δὸς εἰς ἀείζωον χλόην.

99 (φ. 38⁶). «Εἰς εἰκόνα τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ἀνακαινοθεῖσαν παρὰ τοῦ Μιχαήλ τοῦ Τατικίου».

Ἐχει ὅλον ὧδε·

Τροχοῦ μὲν οὐκ ἴσχυσεν ἀγρότου τάσις
ὄστων μέχρι θραύουσα σιδήρων βίαις
τὸν χρύσειον Χριστοῦ σε συντρέψαι στάχυν·
τῆς πίστεως κόκκος γὰρ ἐξήνθει πλέον.

5 στροφῆ τροχοῦ χρόνου θε τοῦ κυκλοδρόμου
πᾶν εἰς φθορὰν ἄγουσα τῆς φθορᾶς ῥύμη
ἴσχυσε τὸν σὸν ἐξαμαυρῶσαι τύπον.

Ἐγὼ δ' ἐπ' αὐτῶν καρδίας τῶν αὐλάκων
βαλὼν πόθου σοῦ μυστικόν, μάρτυς, σπόρον

10 καὶ πίστεως σχῶν στάχυν¹ ἐρριζωμένον
ἀνάλογόν σοι τοῦ σπόρου καρπὸν φέρω
Κόμνηνοφυῶν Μιχαήλ δένδρων κλάδος
καὶ Τατικίων εὐκλεῶν τὸ πατρόθεν
τὸν πρὶν μαρασμὸν σῆς θεᾶς ἀναξέων.

15 ἄνθος δὲ διδοὺς καὶ νέου κάλλους ἔαρ.
Σὺ δ' ἄλλ' ἀθλητῶν ἐντρύφημα καὶ κλέος,
Γεώργιε, ζῶν ἐν θεῷ τρυφῆς μέσον,
εἰ καὶ θερισθεῖς δημίων ὠφθης ξίφει,
δέχου τὸ δῶρον τὸ πρόθυμον συμμέλει

20 καὶ σῶν χαρίτων ἐμπυλῶν σε μὴ λίποις
νῦν μὲν χρόνων ἄγοντα τῆς ἥθης ἔαρ
δεικνύς βίου θάλλοντα ταῖς εὐπραγίαις
καὶ τοῦτο τηρῶν ἄχρι λευκὸς ὁ στάχυς.

Ἐπεὶ δὲ καιρὸς συγκομιδῆς πρακτέων,
25 τοῦ κοσμικοῦ φθάσαντος ἀψύκτως θέρους,
ἀχυρμιάς μὲν πταισμάτων σκεδαννύων
πνοαῖς προσευχῶν τοῖς κακοῖς ἀντιπνόων,

φ. 39^α || εἰς δ' ἀποθήκας οὐρανῶν δειχλῶδες

¹ Ἡ λέξις στάχυν κατὰ διόρθωσιν ἄλλης τὸ πρῶτον γραφείσης, νῦν δ' ἀδιαγνώστου

ὡς σῖτον ἔνδον ἐν... ἠγνοημένον
30 τροφήν με, Χριστὲ, τῆς τραπέζης ἀξίαν
αἰτῶ σε ταῦτα πίστεως θείοις νόμοις.
Αὕτη μοι γοῦν σοῦ προστατοῦντος σωζέτω.

100 (φ. 39^α). «Εἰς τὴν εἰκόνα τῆς ἁγίας Ἄννης τ.....ης
λεγομένης».

Ἐχει ὅλον ὧδε·

Τίκτειν μὲν ἐκρίθησαν ἐν λύπαις τέκνα
γυναῖκες Εὐας δυσπαθοῦς
σὺ δ' Ἄννα Χριστοῦ μτρομητορ κοσμία
χαίρουσα τίκτεις τῆς

5 Ὡς τὸν τόκον γοῦν εἶχες ἐξήλλαγμένον
καὶ μετρίων ἄν ἠσθάνου τῶν ὠδίνων·
πάντως γὰρ ἄν καὶ τούτου προδραμεῖν ἔδει
φρικτοῦ.

Αἰτῶ σε τοίνυν, πριγκίπων παῖς Μαρία,

10 Ῥώμης νέας ἀνασσα, ῥηγῶν ἐκγόνη
κουφισμὸν εὐρεῖν τῆς βίας τῶν ὠδίνων,
ῶρας καλούσης ἐκτεκεῖν ἐν πορφύρᾳ
καὶ κοινοχαρμόσυνον ἐκβρύειν τόκον
ἀνακτι δέξαι Μανουήλ τῷ συζύγῳ.

101 (φ. 39^α). Ἀνεπίγραφα δημοτικὰ εἰς Μανουήλ τὸν Κομνηνὸν
ἐπὶ τῇ Χριστοῦ ἀναστάσει.

Ἐχουσιν ὅλα ὧδε·

Πρῶτον προσφώνημα Χριστοῦ νεκρῶν ἐξαναστάντος
ταῖς μαθητρίαις Χαίρετε, τοῖς μαθηταῖς Εἰρήνην.

Καὶ νῦν αὐτάναξ Μανουήλ Χριστὸς χειρὸς Κυρίου
ἐγερσιν τούτου τὴν φρικτὴν λαμπρῶς πανηγυρίζων

5 χαρὰν εὐαγγελίζεται καὶ σταθερὰν εἰρήνην,
πᾶν ἔθνος θεῖς ὑπόσπονδον καὶ δοῦλον Ῥώμης νέας.

Στολῆ λευκῆ μὲν ἤστραπτε, τοὺς βλέποντας ἐθάμβει
ὁ κῆρυξ τῆς ἐγέρσεως ἐκείνης νεανίσκος.

Ὁ τῆς εἰρήνης δ' ἄγγελος Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ
Χριστοῦ τὴν ἐξανάστασιν ἐν δόξῃ θριαμβεύει
5 ἀστράπτων καὶ λευκότητι στολῆς καταμαργάρου,
ἀλλὰ καὶ νίκην τὴν λευκὴν πάντο[τε]. . . βελ(ι). . . σας.

Εἰ καὶ τὸ πρὶν οἱ βασιλεῖς μετὰ καὶ τῶν ἀρχόντων
συνήχθησαν κατὰ Χριστοῦ . . . [ῦ]ντες, ἐκκεντοῦντες,
ἀλλ' ἀναστάντα σήμερον χαρ[σοποι]ῶς δο[ξάζ]ει
αὐτάναξ μέγας Μανουὴλ, πᾶς ἄρχων, σύμπας δῆμος.
5 σταυροῦ τὸν τύπον ἀνιστῶν σύμβολον νίκης νέ[ας]
καὶ τῆς εἰρήνης σύνδεσμον γῆς τῶν μερῶν τετράτης.

Χριστὸς ὁ πάντων βασιλεὺς ἐλευθερίαν γράφων
τοῖς ἐξ Ἀδὰμ δουλεύουσι τῆς ἁμαρτίας νόμῳ
χεῖρας κοῖ πόδας αἵματι καὶ τὴν πλευρὰν ἐβάψη,
χεῖρας δ' ἐχθρῶν ἐν αἵματι καὶ πόδας ἐρυθράνας
5 τῷ θεωνύμῳ βασιλεῖ καὶ τοὺς βαρβ[άρους τρέψας]
ὑμνεῖ τῶν νῦν ἐξαναστὰς ἐξ εὐχαρίστου γνώμης.

Τὸν λίθον μὲν ἐκύλησεν ἄγγελος πρὶν τοῦ τάφου
δεικνύς ὀθόνας σώματος κενὰς ἐσφυρισμένας,
λίθον δὲ νῦν ὁ βασιλεὺς ἐξαγαγὼν ἐξ [ἔ]ω,
ἐν ᾧ τῶν ἡλῶν ἐκ[σπασ]θεῖς Χριστὸς κατεσφυρνίσθη
5 προάγγελος ἐγέρσεως γεγένηται τῆς τούτου
καὶ νῦν αὐτὸς βασιλικῶς ὀδ[εύων] μεγαλύνει.

Χθὲς μὲν τοῦ ξύλου καθελῶν ἐβάστασεν ἐπ' ὤμων
τὸν ζωοδότην Ἰωσήφ καὶ συνειλεῖ σινδόνι,
λίθον δὲ χθὲς ὁ βασιλεὺς ἄρας ἐπὶ τῶν ὤμων
. κατεσπαργάνωτο δεσμοῖς τοῖς ἀναξίοις.
5 Νῦν προοδεύει τοῦ σταυροῦ τὸν τύπον ἀνεγείρων
καὶ τὴν ἀνάστασιν Χριστοῦ βασιλικῶς δοξάζων.

Ἐσείσθησαν τῷ φόβῳ σου πᾶσαι φυλαὶ βαρβάρων,
πάντας αὐτῶν τοὺς φύλακας . . . νεκροὺς εἰργάσω.

κυλίσας λίθον κράτους σου καὶ τῇ φορᾷ συντρέψας.
Καὶ νῦν Χριστοῦ τὴν ἐγερσιν αὐτάναξ θριαμβεύεις
5 σὺν πατριάρχῃ καὶ χορῷ πολλῶν ἀρχιερέων
θεοῦ Σοφίας πρὸς ναδὸν ὡς ὄρος ἀναβαίνων.

Ἀνοίγομέν σοι, βασιλεῦ, τῶν καρδιῶν τὰς θύρας,
ὄρωντες προερχόμενον σὲ τὸν Χριστὸν Κυρίου,
πιστεύομέν σοι λέγοντι Παῖσιν ὑμῖν εἰρήνην.
Θωμᾶν οὐχ εὐρῆς ἐν ἡμῖν ὡς διχογνωμονοῦντα.
5 Οἶδαμεν πάντες τῆς πληγῆς ἐν τῷ ποδὶ τὸν τύπον.
Μετὰ θεοῦ σε καὶ θεὸν καὶ κύριον αὐ[χ]οῦμεν
|| καὶ σοι μακρότητα ζωῆς καὶ χαρμονῆς αἰτοῦμεν. φ. 39⁶

Ἐξῆλθες ὡς ἐκ κιβωτοῦ τῶν σῶν ἐξ ἀνακτόρων,
περιστερὰ κυτάχρυσε τῷ κάλλει γε τῶν τρόπων,
εἶδες ἀνθήσαντα ὡ¹ κλάδον ἐλαίας ξένον
τὸν ἐν ἐλαίῳ χρίσαντα θεότητος τὴν σάρκα,
5 ὄνπερ ἐδόξασας Χριστὸν νεκρῶν ἐξαναστάντα.
Αὐθις ἀνάστρεφε λοιπὸν, πᾶσιν εὐαγγελίζου
κατακλυσμοῦ κατάπαυσιν βαρβαρικῶν ὑδάτων
καὶ θείαν ἄλλην ἀπαρχὴν κόσμου δευτέρου νέου.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

¹ Οὐδὲν λείπει ἐν τῷ κώδικι

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΚΘΕΜΑΤΑ

ΕΝ Τῇ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚῇ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚῇ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ¹

Εἰς τὴν Ἰταλίαν πανηγυρίζουσιν τὴν ἑνωσιν αὐτῆς ἢ Ἑλλάδος ἐδέησε νὰ παράσχη ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων ἔθνῶν τοῦ κόσμου, καὶ ἴσως μετὰ μείζονος ἐνθουσιασμοῦ, ζωηρὸν δεῖγμα συμπαθείας καὶ εὐγνωμοσύνης, συμμετέχουσα τῆς διεθνούς ταύτης ἐκθέσεως τῶν ἱστορικῶν ἀναμνήσεων καὶ τῶν καλλιτεχνικῶν θησαυρῶν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐκδηλοῦται περιτράνως ἢ χαρὰ ἡμῶν, βλέπόντων τὰ χάρματα τῆς τέχνης συντελοῦντα εἰς τὴν ἐξωράϊσιν καὶ ἔξαρσιν τῶν ἀναμνήσεων τῶν μεγάλων ἐκείνων θυσιῶν, ἃς ἐπέστεψεν ἡ ἑνωσις τῆς ἰταλικῆς πατρίδος. Καὶ εἶνε μὲν μικρὰ ἐκεῖνα ὅσα ἡμεῖς ἠδυνήθημεν νὰ παρουσιάσωμεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς ἐκθέσεως ταύτης, οἵτινες προσρέουσιν ἐξ ἀπάσης γωνίας τῆς οἰκουμένης, ὅπως χαιρετίσωσιν ἐπὶ ταύτῃ τῇ εὐκαιρίᾳ τὴν αἰωνίαν Ῥώμην, ἀλλ' οὐχ ἦττον ἡ ἱστορικὴ καὶ ἀρχαιολογικὴ ἰδέα ἢ κρατοῦσα ἐν ταῖς ἡμετέραις συλλογαῖς συντελεῖ εἰς τὴν νὰ καταδείξῃ κατὰ τρόπον οἰονεῖ νέον τοὺς ἀλύτους δεσμοὺς τοὺς ἐνοῦντας τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ῥώμην καὶ τὰς Ἀθήνας κατὰ τοὺς παρελθόντας μακροὺς αἰῶνας, δεσμοὺς, οἵτινες θὰ συσφιγθῶσι, καθ' ἃ ἐλπίζομεν, ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ μέλλοντι. Ὡς ἐνέχυρον δ' αἰώνιον τῆς ἀμοιβαίας ταύτης συμπαθείας δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ ὠραία συλλογὴ τῶν γυψίνων ἐκμαγείων, εἰς ἃ ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διὰ τῆς εἰς τὴν Ἰτα-

λίαν δωρεᾶς αὐτῶν ἠθέλησε νὰ ἐμπνεύσῃ νέαν ζωὴν ἐν μέσῳ τῶν θαυμασίων τῆς ἰταλικῆς τέχνης. Οἱ ἀρχαῖοι πατέρες, παλαίμαχοι αἰώνων ἀπὸ πολλοῦ παρελθόντων, δὲν θὰ δυσφορήσωσι βεβαίως ἐπὶ τῇ ὠραίᾳ συντροφίᾳ τῶν ἀδελφῶν, ὅσοι ἐν ἀρχαίοις ἤδη χρόνοις εἶχον μεταναστεύσει εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ τῶν ἐκγόνων, οὓς ἐγέννησαν ἐπὶ τοῦ γονίμου ἐδάφους τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου.

Διὰ τῶν γυψίνων τούτων ἐκμαγείων¹, ἅτινα θάποτελέσωσι μουσεῖον ὅλον ἑλληνικῆς τέχνης ἐν Ῥώμῃ, θὰ καταστῇ δυνατὴ ἢ ὡς δι' ἀναδρομικῆς τινος ἐκθέσεως παρακολούθησις τῆς ἐξελίξεως τῆς γλυπτικῆς τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων χρόνων μέχρι τῆς ἑλληνορωμαϊκῆς περιόδου. Ὁ ὀφθαλμὸς θὰ δύναται νὰ στραφῇ ἀπὸ τῆς νηφαλιότητος καὶ τῆς σοβαρότητος τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης εἰς τὴν κίνησιν καὶ τὴν προϊούσαν εὐτεχνίαν τῶν κλασικῶν χρόνων, καὶ ἀφ' οὗ ἴδη μετὰ τελείας εὐαρεσκείας τὰ θάνατα προϊόντα τῶν ἡμερῶν τῶν συνδεομένων πρὸς τὰ ὀνόματα τοῦ Φειδίου, τοῦ Σκόπα καὶ τοῦ Πραξιτέλους, τοῦ Πολυκλείτου καὶ τοῦ Λυσίππου, θὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἐξελίξιν τῆς ἑλληνικῆς τέχνης ἐν τοῖς ἀλεξανδρινοῖς χρόνοις καὶ τὴν νέαν αὐτῆς φάσιν ἐν τῇ ἑλληνορωμαϊκῇ ἐποχῇ. Ὅποσα μεγάλα τεχνουργήματα, ὅποσα καλλιτεχνήματα τῶν αἰώνων ἐκείνων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ συλλογῇ, ἂν ἀρχίσωμεν ἀπὸ τοῦ θαυμαστοῦ ἀναγλύφου τῆς ἐν Μυκῆναις Πύλης τῶν λεόντων, ἂν προβῶμεν ἀπὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Γίγαντος τοῦ Ἐκατομπέδου καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαϊκῶν κορῶν τῆς Ἀκροπόλεως, αἵτινες ἀναπαρίστανται ἀριστοτεχνικῶς μετὰ τῶν χρωμάτων τῶν πρωτοτύπων ἐν ταῖς ὑδατογραφίαις τῆς Δανίδος δεσποινίδος Μαρίας Henriques, εἰς τὰς μετόπας τοῦ Παρθενῶνος, εἰς τὰ ἐπιτάφια

¹ Athènes - Rome. Exposition internationale de Rome en 1911. Section hellénique. Marbres des Musées de Grèce. Catalogue de la collection de moulages exposés à Rome en 1911, illustré de photographies d'après les originaux, publié par le Comité de la Section hellénique, rédigé par Mr P. Cavvadias. Athènes. Imprimerie «Hestia». 1911.

¹ Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἰταλιστὶ ἐν ταῖς Θέρμαις τοῦ Διοκλητιανοῦ κατὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ τμήματος τῶν εἰκόνων τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου. Ἰδε Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Ζ' σ. 499.

ἀνάγλυφα τοῦ Κεραμεικοῦ. Ἐν μέσῳ δὲ τῶν τοσούτων θησαυρῶν παρίσταται ὁ Ἑρμῆς ἐκεῖνος τοῦ Πραξιτέλους, ὅστις μετὰ τῆς νίκης τοῦ Παιωνίου ἐπέζησε τὰς καταστροφὰς τῆς ἀρχαίας Ὀλυμπίας. Θὰ εὐρίσκηται τοῦ λοιποῦ οὐ μακρὰν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Βελβεδέρε ὁ νεαρὸς ἐκεῖνος θεὸς τῆς Ἄλτεις, ὁ νεανίας ὁ μεστὸς ἀρμονίας καὶ ζωῆς, ὁ δαίμων ὁ συνεχόνων τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν χάριν, ὅστις δὲν συναπέθανε μετὰ τοῦ ἀρχαίου κόσμου δυσμένου, δὲν συνεξέλιπε μετὰ τῆς θρησκείας τῶν εἰδώλων, ἀλλὰ ζῆ ἀκόμη ἀγήρως καὶ ἀθάνατος καὶ ἀκτινοβολεῖ τῆς θεϊκῆς αὐτοῦ μορφῆς τὸ θεσπέσιον κάλλος. «Θνήσκουσιν οἱ ἄλλοι δαίμονες, εἶπεν ὁ ποιητὴς Carducci τῆς Ἑλλάδος οἱ θεοὶ δὲν γινώσκουσι ὄυσιν» (Moiano gli altri dei Di Grecia i numi non sanno occaso).

Ἄλλ' ὅπως τὰ προϊόντα ταῦτα τῆς γλυπτικῆς τῶν ἀρχαίων κατανοηθῶσι καλῶς δὲν ἔπρεπε νὰ ποσπασθῶσιν ἀπὸ τῶν ἀριστοτεχνημάτων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ἀπὸ τοῦ περιβάλλοντος τῆς ἐλληνικῆς φύσεως, ἧς ἐν μέσῳ παρήχθησαν. Οὗτος εἶνε ὁ λόγος, δι' ὃν ἡ Ἑλλάς ὑπέλαβεν ἀναγκαῖον νὰ ἐκθέσῃ καὶ σειρὰν φωτογραφιῶν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων καὶ τῶν μεγάλων κέντρων τῆς τέχνης καὶ τῆς θρησκείας τῆς ἀρχαιότητος. Ἄλλὰ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς τοῦτο φωτογραφίαι τινὲς κοιναί, καὶ αἱ πασῶν ὠραιόταται ἂν ἦσαν. Χρέος ἡμῶν ἦτο νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν ἀκρίθειαν ἐκείνην τῆς ἀναπαραστάσεως, ἣν μόνον ἐν καθιδρύμα ἐν τῷ κόσμῳ ἠδύνατο νὰ ἐγγυηθῇ, ἡ Messbildanstalt τοῦ Βερολίνου, ἡ δικαίως εὐφημουμένη. Ἐκφράζομεν δὲ τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν πρὸς τὸ πρῶσιχόν Ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν Α. Μ. τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας ἐπὶ τῇ ἀδείᾳ ἣν παρέσχον, ὅπως αὐτῇ ἡ διεύθυνσις τοῦ καθιδρύματος ἐκείνου καταβῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ παρελθὸν ἔτος καὶ τεθῆ εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν ἐπὶ τρεῖς ὄλους μῆνας καὶ ἥμισυν. Οἷος δὲποτε δ' ἔπαινος εἶνε ἀνεπαρκῆς πρὸς ἐπαξίαν ἀνταμοιβὴν τοῦ ζήλου,

μεθ' οὗ ὁ κ. διευθυντὴς von Lürke μετὰ τῶν κυρίων Καρόλου Siele φωτογράφου καὶ τοῦ μηχανικοῦ Μαξίμου Bennndorf ἐπελήφθησαν τοῦ ἔργου μετὰ τῆς ὑπερόχου ἐκείνης ἐπιστάσεως καὶ τῆς καλλισθησίας ἐκείνης, ἃς ἐθαύμασαν ἤδη ἅπαντες οἱ ἐπισκεψάμενοι τὴν ἐκθεσιν ταύτην ἐν ταῖς πεντακοσίαις πεντήκοντα καὶ πέντε φωτογραφίαις ταῖς ἐκτεθειμέναις ἐπὶ τῶν τοίχων καὶ ταῖς περιλαμβανομέναις ἐν τοῖς ἑξ περιστροφικοῖς ἀναλογίοις τοῦ ἡμετέρου τμήματος.

Ἡ δ' εὐρύτης τῆς συλλογῆς ταύτης γίνεται καταδηλὸς ἐκ τοῦ οἰκείου καταλόγου, ἐν ᾧ περιλαμβάνονται τὰ μνημεῖα τριάκοντα καὶ ἑξ ἀρχαιολογικῶν τόπων τῆς Ἑλλάδος¹. Ἀρκεῖ νὰ μνημονεύσωμεν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ὀλυμπίας, τῶν Δελφῶν καὶ τῆς Μήλου, τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Τίρυνθος, τῆς Ἐπιδαύρου καὶ τοῦ Ὀρχομενοῦ, τῆς Ἐλευσίνας καὶ τῆς Κορίνθου, τῆς Αἰγίνης καὶ τοῦ Σουνίου, τῆς Μεσσήνης καὶ τῆς Θήρας.

Ἄλλὰ δὲν περιωρίσθημεν εἰς τὴν ἀρχαιότητα καὶ μόνην. Ἐπρεπε νὰ μὴ λείψωσι καὶ οἱ βυζαντιακοὶ μέσοι αἰῶνες καὶ ἡ λατινοκρατουμένη Ἑλλάς. Δυνάμεθα δὲ νὰ εἴπωμεν, ὅτι εἶνε ἡ πρώτη φορὰ, καθ' ἣν τὰ μεσαιωνικὰ μνημεῖα τῶν ἐλληνικῶν χωρῶν ἀναπαρεστάθησαν ἐν τοσούτῳ πλούτῳ καὶ μετὰ τοσαύτης εὐτεχνίας. Αἱ μοναὶ τοῦ Δαρνίου καὶ τοῦ Ὀσίου Λουκᾶ, τῶν Μετεώρων καὶ τῆς Πόρτα-Παναγιᾶς, αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἄρτης, τοῦ Μέρμπακα, τῶν Σαλώνων, τῆς Ἀνδραβίδας καὶ τῆς Καλαμπάκας, τὰ κάστρα τοῦ Χλεμουτσίου καὶ τῆς Ναυπλίας, ἡ Ἐκατομυυλιανὴ τῆς Πάρου καὶ οἱ ναοὶ, αἱ οἰκίαι, τὰνάκτορα τῶν Παλαιολόγων τοῦ Μυστρά τῆς Πελοποννήσου ἐμφανίζονται ἐνώπιον ἡμῶν οἷον εἰ ζῶντα.

¹ [Σπουρ. Π. Λάμπερου] Athènes - Rome. Exposition internationale de Rome en 1911. Section hellénique. Photographies. Catalogue illustré des monuments anciens et médiévaux de Grèce exécutées par la Königliche Messbildanstalt de Berlin au compte du Comité d'Athènes et exposées à Rome par le Comité. Athènes. Imprimerie P. D. Sakellarios. 1911.

Ἐχομεν πρὸ ἡμῶν κόσμον ὄλον μνημείων τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων, κόσμον δυστυχῶς ἐν ἐρειπίοις, ἀλλ' ἐν ἐρειπίοις ἀκόμη θελκτικοῖς, ἅτινα γοητεύουσι τὴν ψυχὴν τοῦ θεωμένου. Ὁπόση ἱστορία θεομηνιῶν συνδέεται μετὰ τῶν μνημείων ἐκείνων. Ἐπήρειαὶ καιρικαί, σεισμοί, πλήμμυραι καὶ, τὸ χεῖριστον, ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ δουλεία. Ὀλην αὐτὴν τὴν προϊούσαν ἔκπτωσιν δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν καὶ ἐν τῷ ἀναδρομικῷ Λευκώματι τῶν μνημείων τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ 1171 μέχρι τοῦ 1840, οὗ αἱ εἰκόνες ἐλήφθησαν ἐκ τῶν διαγραμμάτων καὶ τῶν βιβλίων τῶν περιηγητῶν τῶν παρελθόντων χρόνων.

Καὶ ὅμως τὰ περισωθέντα λείψανα εἶνε ἱκανά, ὅπως δυνηθῶμεν νὰ θαυμάσωμεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαιότητος, ὅπως δυνηθῶμεν νὰ παραστήσωμεν τὸν βίον τῶν μέσων αἰώνων ἐν μέσῳ τοῦ πανοράματος τῆς ωραίας φύσεως τῆς περιβάλλουσας τὰ κατάλοιπα ἐκεῖνα τοῦ παρελθόντος. Προςβλέποντες αὐτὰ νομίζομεν, ὅτι βλέπομεν ἀναγεννωμένους τὸν Περικλέα καὶ τὸν Φειδίαν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, τοὺς ιεροφάντας τῶν μυστηρίων ἐν Ἐλευσίνι, τὴν Πυθίαν παρὰ τὰς Φαιδριάδας πέτρας τῶν Δελφῶν, τοὺς νικητὰς τοῦ ἑλληνικοῦ ἀθλητισμοῦ στεφομένους ἐν Ὀλυμπίᾳ. Ἐξ ἑτέρου δ' ἐμφανίζονται οἱ Βιλαρδουῖνοι ἐν τοῖς κάστροις αὐτῶν καθ' ἃς ἡμέρας ὁ Μορέας ἀντήχει ὑπὸ τοῦ ἤχου τῶν σαλπίγγων τῶν Φράγκων κατακτητῶν, καὶ οἱ Ἕλληνες δεσπόται τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἡπείρου, περιβεβλημένοι τὰς χρυσοπάστους αὐτῶν στολὰς ἐν τοῖς ἰδίοις ἀνακτόροις καὶ τοῖς ναοῖς τοῖς ὑποδομημένοις κατὰ τὸν βυζαντιακὸν ρυθμόν.

Πᾶσαν δὲ τέλος τὴν αἰγλήν τῆς αὐλῆς τοῦ Βυζαντίου, ἅπαντα τὰ μέσα, ἅτινα ἡ τέχνη παρείχε χάριν τῆς ἀναπαραστάσεως τῶν ἡγεμόνων, βλέπομεν ἐν τῇ συλλογῇ τῶν εἰκόνων τῶν αὐτοκρατόρων, ἣτις ἐκτίθεται σήμερον τὸ πρῶτον πρὸς θέαν εἰς τοὺς θαμῶνας τοῦ ἑλληνικοῦ ἱστορικοῦ καὶ ἀρχαιολογικοῦ τμήματος.

Ἦδη ἀπὸ μακροῦ χρόνου δὲν ἔλειπον ἀναπαραστάσεις προσωπογραφιῶν αὐτοκρατόρων καὶ αὐτοκρατειρῶν διεσπαρμένων ἐν ἱστορικοῖς καὶ καλλιτεχνικοῖς βιβλίοις, ἐν οἷς ἐγένετο λόγος περὶ τῶν βυζαντιακῶν χρόνων. Ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ὑπῆρχεν εἰκονογραφικὸν σύνταγμα (Corpus) τῶν αὐτοκρατόρων. Τοιαύτην τινὰ ἰδέαν συνέλαβε πρὸ μακροῦ χρόνου καὶ ἐξέφρασε τὸ πρῶτον πρὸ δεκαεννέα ἐτῶν ὁ ταῦτα λέγων ἐν τῷ Βυζαντιακῷ περιοδικῷ (Byzantinische Zeitschrift) τοῦ Krumphacher. «Ἡ βυζαντιακὴ εἰκονογραφία, ἔγραφον τότε, οὐδ' ἐν ταῖς ἀρχαῖς εὐρίσκεται, καὶ ὅμως εἶνε ἀνάγκη νὰ ποθεῖ τῶν κυριωτάτων σκοπῶν τοῦ μέλλοντος. Αἱ χάριν τῆς Ῥωμαϊκῆς εἰκονογραφίας ὑπηρεσίαι τοῦ Bernouilli δὲν πρέπει νὰ μείνωσιν ἄνευ μιμήσεως χάριν τῆς ἑλληνικῆς, ἣτις μόλις πού ἤρχισεν ἐγκαταλείπουσα τὰ ὑπὸ τοῦ Visconti χαραχθέντα ἶχνη. Ἀλλὰ πολὺ χεῖρον ἔχουσι νῦν τὰ τῆς εἰκονολογίας τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, πατριαρχῶν, μεγιστάνων καὶ λογίων. Ἄρκει νὰ ρίψωμεν ἐν βλέμμα εἰς τὰ μετ' εἰκόνων κεκοσμημένα ἱστορικὰ ἔργα περὶ Βυζαντίου τὰ ἐκδεδομένα ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις, ὅπως ἴδωμεν, ὅτι οἱ ἐκδόται αὐτῶν ἑξακολουθοῦσιν ὡς τὸ πλεῖστον ἀκόμη χειριζόμενοι τὸ ἐκ τοῦ Gori, Banduri, Montfaucon, Du Cange καὶ Seroux d'Agincourt παραλαμβανόμενον ὑλικόν. Μόνον δὲ ὁ Schlumberger προέβη πῶς ἐν βῆμα πρὸς τὰ πρόσω ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ περὶ τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ [καὶ ταῖς ἐπακολουθησάσαις εἰς αὐτὴν ἱστορικαῖς συγγραφαῖς, ὁ Diehl ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καὶ ὁ Millet ἐν τῇ συλλογῇ τῶν φωτογραφιῶν τῆς Σχολῆς τῶν ἀνωτέρων σπουδῶν, École des hautes études]. Καὶ ὅμως ἐπὶ τοῦ προκειμένου δύνανται πολλὰ νὰ γείνωσι. Νομίσματα, χειρόγραφα καὶ ἄλλα μνημεῖα παρέχουσιν ὑπερόχως πλούσιον ὑλικόν. . . . Κατὰ ταῦτα πρέπει νὰ προβῶμεν οὐ μόνον εἰς τὴν χάριν τῆς βυζαντιακῆς εἰκονογραφίας χρῆσιν τῶν νομισμάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περισυλλογὴν ἀπάντων τῶν ἔτι περισωζομένων ψηφο-

θημάτων καὶ τῶν ἐν χειρογράφοις, ἐν ἐκκλησίαις καὶ ἐπὶ σκευῶν εὐρισκομένων εἰκόνων αὐτοκρατόρων, δεσποτῶν, πατριαρχῶν, μεγιστάνων καὶ λογίων, τὴν πρὸς ἀλλήλας παραβολὴν καὶ τὸν ὑπομνηματισμὸν αὐτῶν. Ἀρχὴ δὲ τοιαύτης συλλογῆς ἔγεινεν ἐπὶ τῇ ἐμῇ προτάσει ὑπὸ τῆς ἐνταῦθα Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας. Ἄλλ' εἶνε μικρὰ μόνον ἀρχή, ἡ δὲ συλλογὴ σύγκειται ἐξ ἐλίγων μόνον καλλιτεχνικῶν πανομοιότυπων εἰκόνων ἐν χειρογράφοις τοῦ Μονάχου, τῶν Παρισίων καὶ τῆς Στουτγάρδης»¹.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα τῷ 1892. Ἐκτοτε δὲ δὲν ἔπαυσα συνεχίζων τὰς ἐμὰς μελέτας καὶ ἐδημοσίευσα ἱκανὰς διατριβὰς ἀναφερομένας εἰς τὴν εἰκονογραφίαν τῶν αὐτοκρατόρων². Πρὸς δὲ τούτοις, ἐπικουρούμενος ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Στρυγόφσκη, ἐν τῷ πρώτῳ διεθνῇ Ἀρχαιολογικῷ συνεδρίῳ τῷ συνελθόντι ἐν Ἀθήναις τῷ 1905, ἐξέθηκα εὐρύτερον τὸ ἐμὸν πρόγραμμα³. Τὸ δὲ βυζαντιακὸν τμήμα τοῦ συνεδρίου ἐκείνου παρηκολούθησε μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος τὰς διασαφήσεις ἐκείνας, καὶ ἡ γενικὴ συνέλευσις ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν δημοσιεύσεως εἰκονογραφίας τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων καὶ ὥρισε χάριν παρασκευῆς τῆς συλλογῆς ταύτης διεθνῆ ἐπιτροπείαν, ἀναθεῖσα εἰς ἐμὲ τὸ ἔργον γραμματέως διευθύνοντος, εἰς δὲν ἐπεβάλλετο ἅπασα ἡ ἐργασία. Ἐγὼ δ' ἀνέλαβον προθύμως τὸ ἔργον μόνος μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς ἐπιμονῆς· οὕτω δ' ἠδυνήθη ἐν ὑπο-

¹ Ἴδε Byzantinische Zeitschrift Τόμ. Α' σ. 193 κ. ἑ. Πρβλ. Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Α' σ. 87 κ. ἑ.

² Δύο εἰκόνες Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Α' σ. 57 κ. ἑ. — Αἱ εἰκόνες Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου ἐν τῇ εἰκονογραφημένῃ Ἔστ. Α' σ. 142 κ. ἑ. καὶ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Γ' σ. 229 κ. ἑ. Τόμ. Δ' σ. 238 κ. ἑ., 386, 404 σημ. 2 Τόμ. Γ' σ. 399 κ. ἑ. — Εἰκόνες Ἀνδρονίκου Α' Παλαιολόγου ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Γ' σ. 450 κ. ἑ. Εἰκόνες Ἰωάννου Β' τοῦ Παλαιολόγου καὶ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωσήφ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Δ' σ. 375 κ. ἑ. — Καὶ ἄλλαι εἰκόνες Ἰωάννου καὶ Κωνσταντίνου τῶν Παλαιολόγων ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Γ' σ. 399 κ. ἑ.

³ Comptes rendus du Congrès International d'Archéologie. 1re Session. Athènes. 1905. Ἐν Ἀθήναις. 1905 σ. 309 κ. ἑ. 379.

βάλλω εἰς τὸ δεύτερον ἀρχαιολογικὸν συνέδριον, τὸ συνελθὸν ἐν Καίρῳ τῷ 1909, τὴν προσήκουσαν ἔκθεσιν μετὰ πολλῶν λεπτομερειῶν¹.

Ἄλλ' ἡ ἔκθεσις τῆς Ῥώμης ὑπῆρξεν ἡ παρασχούσα τὴν εὐκαιρίαν νὰ καταστῇ δυνατὴ πολλῶν μείζων προχώρησις τοῦ ἔργου. Ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀποδεχθεῖσα μετὰ τῶν ἄλλων γνωμῶν τῶν εἰς αὐτὴν ὑποβληθεισῶν ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις ἐπιτροπείας καὶ τὴν πρότασιν περὶ τῆς ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἐνταῦθα τμήματι ἐκθέσεως τῆς συλλογῆς τῶν εἰκόνων τῶν αὐτοκρατόρων προωδοποίησε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς προθέσεως ταύτης, ἣτις ἐχρονολογεῖτο ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν καὶ ὑπερέκεινα. Τοῦθ' ὅπερ ὑποβάλλομεν νῦν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν φιλιστόρων καὶ φιλοτέχνων εἶνε μικρὸν τι. Δύο περιστροφικὰ ἀναλόγια ἤρκεσαν νὰ περιλάβωσιν ἀπάσας ταύτας τὰς ἀναπαραστάσεις, ἅς κατωρθώσαμεν νὰ περισυλλέξωμεν ἀπὸ τῶν χειρογράφων, ἀπὸ τῶν ἐλεφαντουργημάτων, ἀπὸ τῶν ἀγαλμάτων, ἀπὸ ἄλλων τεχνουργημάτων, ἐξαιρουμένων τῶν νομισμάτων, ἅτινα ἐπεφυλάχθησαν εἰς μεταγενεστέραν συγκριτικὴν μελέτην. Καὶ δὲν ἔχει μὲν ἡ ἡμετέρα συλλογὴ τὴν ἀξίωσιν νὰ εἶνε ἀκόμη τελείως πλήρης, παρουσιάζεται δ' ὁμοίως ὡς καρπὸς πολλῶν μόχθων καὶ ὡς ἀξία λόγου συμβολὴ εἰς τὴν βυζαντιακὴν εἰκονογραφίαν καὶ εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἱστορίας καὶ τῆς τέχνης τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους².

Ἡ συλλογὴ αὕτη, ἣτις μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἐν Ῥώμῃ ἐκθέσεως θέλει περιέλθῃ συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱστορικῆς

¹ Comptes rendus du Congrès International d'Archéologie classique. 2me Session. Le Caire. 1909. σ. 264 κ. ἑ.

² Athènes-Rome. Exposition universelle de Rome en 1911. Section hellénique. Empereurs byzantins. Catalogue illustré de la Collection de portraits des empereurs de Byzance d'après les statues, les miniatures, les ivoires et les autres oeuvres d'art, rédigé par Spyr. P. Lambros. Ἴδε ἑλληνικὴν μετάφρασιν τοῦ Καταλόγου τούτου ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Ζ' σ. 399 κ. ἑ.

καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας, θὰ ἐξεγείρη τὸν πόθον τῆς συμπληρώσεως αὐτῆς διὰ πασῶν τῶν ὀλίγων ἄλλως εἰκόνων, ὅσαι λείπουσιν ἀκόμη ἀπ' αὐτῆς, καὶ διὰ πασῶν ἐκείνων, αἵτινες πρὸς ὥραν περιορίζονται εἰς ἀπλᾶς φωτογραφίας ἀντὶ ἐγχρωμῶν ἀποδόσεων τῶν πρωτοτύπων, καὶ θάγάγη εἰς τὸ τελευταῖον βῆμα, τὸ πάντων δυσχερέστατον, εἰς τὴν ἀναπαράστασιν τοῦ ἔλου ὑλικοῦ ἐν λευκώματι πανομοιοτύπων καλλιτεχνικῶν καὶ ἀκριβεστάτων, ἅτινα θέλουσι διαφωτίζει τὴν ὑπερχιλιετῆ ἱστορίαν τοῦ θρόνου τοῦ Βυζαντίου ἀπὸ τοῦ πρώτου Κωνσταντίνου, τοῦ κτίστου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μέχρι τοῦ ἐσχάτου ἐκείνου Κωνσταντίνου, ὃν στέφουσι δύο στέμματα, τὸ τῆς πιπτούσης αὐτοκρατορίας καὶ τὸ τοῦ ἀπαραμίλλου μαρτυρίου.

Ἀπὸ τῆς μοιραίας ἐκείνης ἡμέρας ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔπαθε τοσαῦτα, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ γείνη λόγος περὶ τέχνης. Ἰὴς χώρας ἀφροσύνας μακρὸν ἀπὸ τῆς δεδουλωμένης ἑλληνικῆς πατρίδος, κυρίως δ' εἰς τὴν Ἰταλίαν, μεταναστεύουσιν οἱ Ἕλληνες λόγιοι, θεματοφύλακες τῶν θησαυρῶν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς λογοτεχνίας, καὶ οἱ φυγάδες καλλιτέχναι, κινούμενοι ἐλευθέρως ἐν μέσῳ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἑσπερίας. Ἡ τέχνη δεῖται φωτὸς καὶ ἐλευθερίας. Διὸ μόνον μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἐπανήλθομεν εἰς τὴν ἐκ νέου ἐπαξίαν καλλιέργειαν τῶν καλῶν τεχνῶν. Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ λόγος, δι' ὃν οἱ ἡμέτεροι ζωγράφοι καὶ γλύπται, ἀνθαμιλλώμενοι πρὸς τὰς νέας φάσεις τῆς τέχνης, δὲν ἀπέσχον νὰ ἐμφανισθῶσι κατενώπιον τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κατὰ τοὺς ἑορτασίμους αὐτῆς μῆνας, ὅπως κριθῶσι μετὰ τῆς ἐπεικειᾶς ἐκείνης, ἣν ἀξιοὶ τέχνη μόλις ἀναγεννωμένη.

Κατὰ ταῦτα αἱ διάφοροι ἡμῶν ἱστορικαὶ, ἀρχαιολογικαὶ καὶ καλλιτεχνικαὶ ἐκθέσεις ἄγουσιν ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος εἰς τὸν δέκατον τέταρτον μετὰ Χριστὸν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ κατέρχονται συνεχιζόμεναι μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν διὰ τῶν ἐρει-

πίων καὶ τῶν λειψάνων τοῦ παρελθόντος καὶ διὰ τῶν ἀποπειρῶν τοῦ χρωστῆρος καὶ τῆς σμίλης τῆς σήμερον. Οὕτως ἀντιπαρέρχονται πρὸ ἡμῶν τριάκοντα ὅλοι αἰῶνες βίου, τέχνης, δουλείας, παλιγγενεσίας λαοῦ προσφιλεστάτου εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅστις, ἀφ' οὗ κατέσπειρεν εἰς τὸν κόσμον τὰς φωτεινότητας τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ δὲν ἠδυνήθη καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ ποθάνῃ καὶ προσδοκᾷ μετὰ χρηστῶν ἐλπίδων καὶ μετὰ θάρρους ἡμέρας εὐδαιμονεστέρας.

Ἡ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗΣ

ΚΑΙ ΟΙ ΕΝ Τῇ ΠΟΛΕΙ ΤΑΥΤῇ ΣΩΖΟΜΕΝΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος Βουδαπέστης εἶνε ἱκανῶς πλουσία, περιλαμβάνουσα κυρίως βιβλία τῶν πρὸ τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος χρόνων, ἅπαντα σχεδὸν ἐσταχυωμένα διὰ τοῦ παλαιοῦ αὐτῶν περικαλύμματος. Ἀνάγονται δὲ τὰ ἐντυπα ταῦτα βιβλία εἰς παντοίους κλάδους τοῦ ἐπιστητοῦ, ὄντα κυρίως θεολογικά, φιλολογικά, ἱστορικά, νομικά, ἰατρικά. Μεταξὺ αὐτῶν εὐρίσκομεν διάφορα λεξικά καὶ ἐγκυκλοπαιδεῖας, ἀρχαίας ἐκδόσεις Ἑλλήνων καὶ Λατίνων πατέρων τῆς ἐκκλησίας καὶ θύραθεν συγγραφέων, ἐν οἷς καὶ αἱ ἐν Βασιλείᾳ ἐκδόσεις τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος. Καὶ τὰ μὲν πλεῖστα τῶν νομικῶν βιβλίων προέρχονται ἐκ δωρεᾶς τοῦ δικηγόρου Φραγκίσκου Szehetbousky περὶ τὸ 1825 κατὰ τὸ ἐπ' αὐτῶν σημεῖωμα *E libris Francisci Szehetbousky, jurati Caesarum Advocati*. Ἐνια δὲ βιβλία φέρουσιν ἄλλων δωρητήρια σημεῖωματα. Οὕτως ἐπὶ τῆς ἐκ δεκαῆξ τόμων συγκειμένης *Des Herrn Abt Millots Universalhistorie*. Wien 1794. Aus dem Französischen ἀναγινώσκουμεν τὰ ἐξῆς: Ἐκ τῶν τοῦ Σεβαστοῦ Χῆ Οἰκονόμου τῆς ἐκ τῆς ἐν Μακεδονίᾳ πόλεως Καστορίας. Ὁνησίμην τοὺς 16 τόμους διὰ φλωρίνια 13 ἀργυρὰ ἀφιερῶνω δ' αὐτοὺς τῇ ἐν Πέστη Γραικῶν καὶ Βλάχων βιβλιοθήκῃ φιλογενείας χάριν. 1824. Πολλὰ τῶν βιβλίων ἀφιέρωθησαν εἰς τὴν βιβλιοθήκην ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ Μακεδόνα λογίου Γεωργίου Ζαβίρα. Ἐκ τῆς βιβλιοθήκης αὐτοῦ προέρχεται πλὴν ἄλλων ἢ ἐκ πολλῶν τόμων συνισταμένη ἐν Μογουντία τῷ 1608 ἐκδοσις τῶν ἔργων

τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, φέρουσα τὸ σημεῖωμα *Zabira* 1772, καὶ ἡ πολύτομος ὑπὸ τοῦ Schweighäuser ἐκδοσις τοῦ Πολυβίου, ἐφ' ἧς σημειοῦνται τάδε: Ἐκ τῶν τῆς βιβλιοθήκης Γεωργίου Ζαβίρα τοῦ ἐκ Σιατίσης τῆς Μακεδονίας 1790-91. Ὁ αὐτὸς ἐδώρησε τὴν ἐν ἔτει 1619 ἐν Λουγδούνῳ ἐκδοσιν τῶν Παροιμιῶν τοῦ Μιχαήλ Ἀποστολίου, τοῦ Lequien τὴν τρίτομον συγγραφὴν *Oriens Christianus* (Ἐκ τῆς βιβλιοθήκης Γεωργίου Ἰωάννου Ζαβίρα τοῦ ἐκ Σιατίσης τῆς Μακεδονίας. 1794). Τῶν ἀξιολογωτάτων δὲ δώρων τοῦ Ζαβίρα ὑπῆρξε καὶ ἡ Χάρτα τοῦ Ῥήγα, ἣτις καὶ περισώζεται ἐντὸς περικαλύμματος ἐκ χαρτονίου, τελείως καινουργῆς, ὡς εἰ ταύτην τὴν στιγμὴν εἶχεν ἐξέλθει ἐκ τῶν πιεστηρίων. Τὸ δὲ ὄνομα τοῦ κτήτορος καὶ δωρητοῦ Γεωργίου Ζαβίρα φέρεται ἐφ' ἐκάστου τῶν δώδεκα μερῶν τῆς Χάρτας μετὰ τῶν ἐπιγραφῶν τῶν περιεχομένων τμημάτων.

Πλείονα τοῦ ἐνὸς ἀντίτυπα ὑπάρχουσιν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν ἐξῆς τριῶν βιβλίων, ὧν τὰ δύο πρῶτα δὲν ἀναγράφονται ἐν τῇ Νεοελληνικῇ φιλολογίᾳ τοῦ Βρετοῦ.

1. «Τὸ μέγα Ἀλφαβητάριον καὶ Σύντομος Χριστιανικὴ διδασκαλία. Νῦν τὸ τέταρτον Τύποις ἐκδοθέντα, ἀναλώμασι τοῦ χρησιμωτάτου Κυρίου Δημητρίου Σακελλαρίου τοῦ ἐκ Καστορίας. Ἐν Βούδα. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τοῦ Πανδιδακτηρίου. 1818». Εἰς 16^{ον}, σελ. 96.

Καθ' ἃ μνημονεύεται ἐν τῇ πρὸς τοὺς Ὀμογενεῖς προσφωνήσει Ναοῦμ Σακελλαρίου τοῦ ἐκ Καστορίας, «Τοῦτο τὸ ἐπωφελέστατον μέγα Ἀλφαβητάριον, πόνημα τοῦ μακαρίτου Μιχαήλ ΠαππαΓεωργίου τοῦ σιατιστέως, τὸ ὁποῖον πρὸ πολλῶν χρόνων ἐν Βιέννῃ κατὰ πρῶτον εἰς φῶς ἐδόσθη προτροπῇ καὶ δαπάνῃ τοῦ τότε ἐκλαμπροτάτου ἱππέως καὶ αυτοκρατοροβασιλικοῦ συμβούλου ἡμῶν ὁμογενοῦς, Κωνσταντίνου Ἀλεξάνδρου Φιλιππίδου τοῦ ΓΑΪΟΥ καὶ μετ' οὗ πολὺ διὰ τῆς ἰδίου πονητοῦ αὐξηθὲν, καὶ μὲ περισσώτερα ἀναγκαῖα καὶ

θεοσεβῆ πραγματα πλουτισθὲν, τὸ τέταρτον ἐδῶ εἰς πῆσαν ἀναλώμασι τοῦ τιμιωτάτου κυρίου Δημητρίου Σακελλαρίου εἰς τύπον ξανεδόθη».

2. «Μικρὰ Κατήχησις ἢ Σύντομος ὀρθόδοξος Ὁμολογία εἰς χρῆσιν τῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τέκνων ἐκ τετάρτου ἐκδοθεῖσα δαπάνῃ τῶν Αὐταδέλφων Σακελλαρίου ἐκ Καστορίας. ἐν Βούδα ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τοῦ πανδιδασκτηρίου 1824». Εἰς 16^{ον}, σελ. 93.

Ὅπισθεν μὲν τοῦ τίτλου Catechismus minor. Imprimatur. Budae die 6 Martii 1824. Georgius Petrovics m. p. Librorum Censor, ἐπὶ δὲ τοῦ πρὸ αὐτοῦ παραφύλλου χαλκογραφία περιστάνουσα παῖδας διδασκομένους ὑπὸ ἱερωμένου διδασκάλου, ἧς κάτωθεν τὸ λόγιον *Μάθετε τέκνα, τὰ ἱερὰ γράμματα, τὰ δυνάμενα ὑμᾶς σοφίαι εἰς σωτηρίαν. Πρὸς Τιμόθεον β' ἐπιστ. κεφ. γ' σιχ. ιε'.*

3. «Ἐγκόλπιον περὶ τῆς τῶν τέκνων ἀνατροφῆς. Συντεθὲν ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἰωάσαφ Μαυρομαμάτη τοῦ ἐξ Αἴνου, παροχέως παρὰ τῇ ἐν Πέστη τῶν Γραικῶν τε καὶ Βλάχων ἐκκλησίᾳ. Πέστη, Τυπογραφία Τράτνερ Καρόλου. 1866». Εἰς 16^{ον}, σελ. 120.

Ἀξία προσοχῆς ἢ λέξις παροχέως, σημαίνουσα τὸν ἐφημέριον, ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ parrochio.

Τῶν τριῶν τούτων βιβλίων ἐδωρήθη μοι ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον, κατατεθησόμενον ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ Ἑθνικῇ βιβλιοθήκῃ.

Ὁμοίως δ' ἐδωρήθη μοι καὶ κατατεθήσεται ἐν τῇ Ἑθνικῇ βιβλιοθήκῃ ἐν τῶν πολλῶν ἀντιτύπων τοῦ ἐξῆς βιβλίου:

«Evangeliomok és epistolák. melleyket eszenie alatt olvastat A' Nor-Keleti nom egyestilt Görög kereszteny anyaszenteggyáz vasárnapokon és némelly soles ünnepeken, es A' Böldogságos szüz Máriának és némelly Szenteknek élete Magyar Nyelven ki-botsaitotta Stériady Theodor Tataji Kalmár. Vátzon. Nyomtall. Máramarossi Gottlieb Antal' betűi-

vel. 1802. Eszt). Εἰς μέγα 8^{ον}, σελ. 198 καὶ μία ἄνευ ἀριθμήσεως περιέχουσα Πίνακα τῶν περιεχομένων καὶ ἰδία ἀρίθμησις ἐτέρων σελίδων 120 τοῦ δευτέρου μέρους A' Böldogságos κτλ. μετ' ἐπαναλήψεως ἰδίου τίτλου.

Σημαίνει δὲ ὁ οὐγγρικὸς οὗτος τίτλος ἑλληνιστὶ τάδε: «Περὶ τῶν κατ' ἔτος ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ τὰς τε Κυριακὰς καὶ κυριωτέρας ἑορτὰς ἀναγινωσκομένων Εὐαγγελίων καὶ Ἐπιστολῶν καὶ περιγραφή τοῦ βίου τῆς Θεοτόκου καὶ τινων ἁγίων. Ἐξέδωκεν εἰς οὐγγρικὴν γλῶσσαν Θεόδωρος Στεριάδης πραγματευτῆς ἐν Τάτᾳ. Ἐν Βάτς (τῆς Οὐγγαρίας). Τύποις Ἀντωνίου Gottlieb von Máramar. 1802».

Εἶνε δὲ ἡ Τάτα, ἐν ἣ ἔμπορεύετο ὁ Ἕλλην ἐκδότης Στεριάδης, πόλις οὐγγρικὴ, ἀπέχουσα νῦν δίωρον σιδηροδρομικῶς ἐκ Βιέννης καὶ κειμένη εἰς τὴν περιοχὴν τῶν κτήσεων τῶν κομῆτων Esztérházy.

Τοῦ βιβλίου προτάσσεται ξυλογραφικὴ εἰκὼν τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ τῆς Θεοτόκου, ἧς κάτωθεν διὰ λατινικῶν γραμμάτων τάδε: *Szirté isz olon ton kozmon, kiryxete to Evangé-lion isz olin tin ktiszin. Orjosz pisténszi théli szothi kye opiosz den pisténszi théli katakrithy (=Σύρτε εἰς ὄλον τὸν κόσμον, κηρύξτε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὄλην τὴν κτίσιν. Ὁποῖος πιστεύση θέλει σωθῆ καὶ ὁποῖος δὲν πιστεύση θέλει κατακριθῆ).*

Ἀφιερῶνται δὲ τὸ βιβλίον οὐγγριστὶ εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τοῦ Κάρλοβιτς Στέφανον Στρατομίροβιτς de Kulrini.

Πλὴν δὲ τῶν ἐντύπων βιβλίων περιέχει ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος Βουδαπέστης καὶ τινὰς κωδίκας, τοὺς πλείστους αὐτογράφους τοῦ Ζαβίρα ἢ προελθόντας ἐκ τῆς βιβλιοθήκης αὐτοῦ. Τούτους εὑρον τὸ θέρος τοῦ 1911, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ κ. Φιλίππου Γιαλίου, υἱοῦ τοῦ γραμματέως τῆς κοινότητος, ἀκατατάκτους καὶ λανθάνοντας μεταξὺ τῶν ἐντύπων. Τῶν κωδίκων τούτων ἔπεται ἐνταῦθα ἡ περιγραφή.

1. Κῶδ. χαρτ. αἰῶνος ιη' εἰς 8^{ον}, σελίδων 71.

« Πατριαρχική ἱστορία τῆς Κωνσταντινουπόλεως τουτέστιν ἱστορία τῶν πατριαρχῶν ὅποῦ ἐχρημάτισαν εἰς τὸ Βυζάντιον ἤτοι Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τοῦ χρόνου τῶν Ἀποστόλων ἕως τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ὀλιβερᾶς ἀλώσεως αὐτῆς ».

Ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου φθάνει ἀτελής μέχρι τοῦ 67 πατριάρχου Διονυσίου Νικομηδείας.

Ἐν τῷ κώδικι τὸ σημείωμα τόδε: Ἐκ τῶν τοῦ Γεωργίου Ζαβίρα πόνος καὶ κτῆμα αὐτοῦ.

2. Κῶδ. χαρτ. αἰῶνος ιη' τελευτῶντος εἰς 4^{ον}, σελίδων 26.

« Θεολογία ἀστρονομική ἤτοι Ἀπόδειξις τῆς ὑπάρξεως καὶ τῶν προσόντων τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἐρεύνης καὶ περιγραφῆς τῶν οὐρανῶν συγγραφείσα ποτὲ παρὰ τοῦ **Γουιλέλμου Δερχάμ** Κανονικοῦ τοῦ Βίνδσορ Καθηγητοῦ Οὐπμίνστερ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Ἐπαξ καὶ μέλους τῆς Βασιλικῆς ἐταιρίας τοῦ Λονδίνου. Τὸ πρῶτον μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ εἰς τὸ Γαλλικὸν ἰδίωμα, νῦν δὲ ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ εἰς τὴν ἀπλὴν τῶν Ἑλλήνων διάλεκτον ».

Ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου τὰ σήματα Λ ₄ Νο 397 ἀναφερόμενα πιθανώτατα εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ **Γεωργίου Ζαβίρα**, οὐ εἶνε ἢ μεταφρασίς καὶ ἡ γραφὴ τοῦ κώδικος, εἰ καὶ δὲν σημειοῦται ταῦτο ἐν αὐτῷ.

3. Κῶδ. χαρτ. αἰῶνος ιη' εἰς 16^{ον}, σελίδων 130, μεθ' ἧς πολλαὶ ἄγραφοι.

« Ἱστορία Στεφάνου τοῦ Μικροῦ τοῦ τρίτου Ψευδοπέτρου Αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσίας τοῦ φανέντος ἐν τῇ Μεγάλῃ ἡγεμονίᾳ τοῦ Μέλανος Ὄρους τοῦ κειμένου μεταξὺ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τῆς τουρκικῆς Ἀλβανίας καὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ Κόλπου τῷ ἔτει 1767, 1768 καὶ 1769. Μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Γαλλικῆς εἰς τὴν ἡμετέραν ἀπλὴν διάλεκτον παρὰ τοῦ (ἢ λέξις τοῦ διαγεγραμμένη) **Γεωργίου Ζαβίρα τοῦ Σιατιστέως** ».

4. Κῶδ. χαρτ. αἰῶνος ιη' εἰς 16^{ον}.

« **Φορτουνάτου τοῦ ἐκ Βριξίας** τοῦ ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἐλαττόνων λεγομένων τοῦ Ἀγίου Φραγκίσκου περὶ Συστήματος τοῦ παντός. Ἐξελληνισθὲν παρὰ τοῦ σοφωτάτου καὶ ἐπιστημονικωτάτου Ἱεροδιδασκάλου ἐν Ἰωαννίνοις τῆς Ἠπείρου σχολαρχοῦντος Κυρίου Κυρίου **Εὐγενίου Διακόνου τοῦ Βουλγάρεως** χάριν τῶν ὁμιλητῶν αὐτοῦ· ἀντιγραφή δὲ καὶ κτῆμα Γεωργίου Ζαβίρα τοῦ ἐκ Σιατιστῆς τῆς Μακεδονίας ».

5. Κῶδ. χαρτ. αἰῶνος ιη' εἰς 16^{ον}.

« Εἰσαγωγικὴ τῆς Λογικῆς τοῦ Σοφωτάτου καὶ Ἱερολογιστάτου **Μεθοδίου Ἀνθρακίτου** τοῦ ἐκ πόλεως Ἰωαννίνων κτῆμα δὲ τοῦ Γεωργίου Ἰωάννου Ζαβίρα Σιατιστέως ἀφορᾷ ἐν τῷ Δούνα Βέτζιε τῆς Οὐγγαρίας ».

Μεταξὺ τῶν λέξεων Ἰωαννίνων καὶ κτῆμα κενόν, ἐν ᾧ ἐνεγράφησαν τάδε ἄλλη χεiri τοῦ ιη' αἰῶνος τελευτῶντος: ἀνέκδοτον ἔτι κείμενον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Π[έστη] Ἑλλ. σχ. ἀφιερωθεῖσα παρὰ Γ. Ζαβίρα Σιατιστέως.

Ἀνωθεν τῆς ἐπιγραφῆς διὰ μολυβδίδος τὸ σημείωμα Νο 221 (ὁ ἀριθμὸς διαγεγραμμένος) 235, ἀναφερόμενον πιθανώτατα εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς ἐν Πέστη ἑλληνικῆς Σχολῆς.

6. Κῶδ. χαρτ. αἰῶνος ιη' εἰς 16^{ον}, ἄνευ ἡριθμημένων σελίδων.

« **Νικήτα Βυζαντίου** φιλοσόφου καὶ διδασκάλου Κεφάλαια 24 συλλογιστικὰ ἐκ κοινῶν ἐννοιῶν καὶ ἀποδείξεων, καὶ διαιρητικῆς μεθόδου, καὶ διαλεκτικῶν ἀφορμῶν καὶ φυσικῶν ἐπιχειρημάτων τεχνολογηθέντα κατὰ τῶν δυσσεβῶς καὶ ἀθέως ἐν τῷ θείῳ συμβόλῳ τῆς ὀρθοδόξου τῶν Χριστιανῶν πίστεως προστεθέντων τε καὶ λεγόντων καὶ δοξαζόντων περὶ τοῦ παναγίου καὶ ζωαρχικοῦ καὶ θείου Πνεύματος καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγ: τὸ Κύριον τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἐκπορευόμενον· μὴ μέντοι γε ἐκ τοῦ πατρὸς μόνον καθὼς ὁ Κυ-

ριακὸς διδάσκει λόγος καὶ ἡ ἀπὸ περάτων ἕως περάτων Καθ: καὶ Ἀποστ: ἐκκλ. διαβήδην διακηρύττουσα καθομολογεῖ.»

Ἐν τῷ κώδικι τὸ σημείωμα· Καὶ τόδε ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης Γεωργίου Ἰωάννου Ζαβίρα τοῦ ἐκ Σιατίστης τῆς Μακεδονίας 1781.

7. Κῶδ. χαρτ. αἰῶνος ιη', φύλλων 271 καὶ 4 σελίδων ἐν τέλει μὴ ἠριθμημένων, περιεχουσῶν πίνακας.

« Ἐκ τῶν Φωτίου Ἀμφιλοχίων τινά ».

Ἐν τῷ κώδικι τὸ ἐξῆς σημείωμα· Καὶ τόδε ἐκ τῶν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Γεωργίου Ἰωάννου Ζαβίρα Σιατιστέως καὶ Μακεδόνας· ἀντεγράφηται παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰωάννου παπῆ Γεωργίου διὰ χάριν ἐμοῦ τοῦ ἀνεπιού αὐτοῦ Γεωργίου. Εἰς τὸ Κόυντ σέντ Μικλοῦς τῆς Οὐγγαρίας. 1775.

8. Κῶδ. χαρτ. αἰῶνος ιη', σελίδων 256.

Ἑρμηνεῖα τῆς ζωγραφικῆς.

Μετὰ τὴν σ. 256 πολλά φύλλα ἄγραφα, εἰς ὧν τινὰ ἐνεγράφησαν ἑλληνιστὶ μὲν χημικὰ σημειώματα, σημεῖα βαρῶν, νεώτεραι συνταγαὶ καὶ συνθέσεις περὶ χρωμάτων, γραμματικοὶ τινες κανόνες καὶ ἄλλαι τινὲς σημειώσεις ἀνάξια λόγου, ὁμοίως δὲ γερμανιστὶ συνταγαὶ περὶ χρωμάτων καὶ σερβιστὶ διάφοροι σημειώσεις τῶν ἐτῶν 1789-1818.

Ἐν τῷ παραφύλλῳ τῆς ἀρχῆς α^α τὸ ἐξῆς σημείωμα· Ἐνθίμισι τὸ ὅτι ἀφίσα εἰς τὸ πνευματικὸν τὸν ἱερομόναχον Μανασὶ εἰς ἀπο τὴν Ἀρδενιτσα καὶ ἔλλαχεν εἰς τὴν Μοσχόπολην οταν ἔκινησα διὰ τὴν Βλαχιά εἰς 1761.

μνα εικόνα τῆς αγίας Τριάδος με το περβαζι σκαλισμένο καὶ βαρακομένο.

ἄλλη μνα με πολοὺς αγίου

καὶ ἄλλο ενα περβάζι μεγαλιτερο βαρακόμενο.

Ἐν δὲ τοῖς παραφύλλοις γ^β καὶ δ^α δύο χρονικὰ σημειώματα τῶν

ἐτῶν 1779 (μαρτίου 1 καὶ Σεπτεμβρίου 1) ἐκδοθησόμενα προσεχῶς ἐν συμπληρώματι τῶν Ἐνθυμήσεων, ὧν τὸ πρῶτον μέρος ἐξεδόθη ἐν Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Ζ' σ. 113 κ. ἑ.

Ἐν τῷ ἐν ἀρχῇ Πίνακι τῶν περιεχομένων κάτω ἐν τῇ ᾧξ ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή, διήκουσα κατὰ τὰ ἐνταῦθα διὰ παύλας χωριζόμενα τμήματα ἀπὸ φύλλου εἰς φύλλον. Τοῦ ταπινου - Ἰωάννου - Τζητήρι καὶ ἱστοριογράφου - εἰ τις να το λαβη - μετα τὸν θάνατον μου - να με σπνχορέσι - ἐπειδη και το ἔχο - αγορασμένο με τὸν - ἴδιον - κόπον μου - αν δέν με σπχορνα οὔτε εκκνος (τὸ εκκνος ἀνωθεν τῶν λέξεων αὐτος να μιν διαγεγραμμένων) ἔχη σπνχορηνησιν.

9. Κῶδ. χαρτ. αἰῶνος ιη' εἰς 16^{ον}, σελίδων 680.

« Περὶ φιλοσοφίας ἐν γένει ».

Ἄρχ. Λογικὴν τε καὶ λοιπὰ τὰ τῆς φιλοσοφίας μέρη τοῖς ἐμοῖς ἀκροαταῖς ἀναπτύξονται.

Ἐν τέλει πίναξ πολλῶν σελίδων ἀνευ ἀριθμῆσεως. Ἐπὶ τοῦ ἰσωφύλλου διὰ μολυβδίδος Νο 198.

Ἐν παραφύλλῳ α^β Τοῦ Βαουμάυστερ.

10. Κῶδ. χαρτ. αἰῶνος ιη' εἰς 16^{ον}.

Ψαλτικὴ.

Ἐν παραφύλλῳ α^β κακοῖς γράμμασιν· Ετουτη η ψαλτικη νπαρχει εμου του Ναουμ Ρεον και το αφπερονο εἰς τὴν βηβλνοθηκην εν Πεστη Γρεκον καὶ Βλαχον κυνοτητος τις 14 φεβρουαριου τα 1825.

Ἐν τῇ κάτω ᾧξ τοῦ φ. 1^α· Ἐκ τῶν τοῦ Γεωργίου Μελλαρέσκου γραμ...

Παρὰ δὲ τῷ κ. Φιλίππῳ Τιαλίφ ἀπόκεινται οἱ ἐξῆς κώδικες.

1. Κῶδ. χαρτ. εἰς 8^{ον}, αἰῶνος ιη'.

« *Μελετίου* περί Χριστιανισμοῦ ἐγχειρήδιον. Ἐξ τοῦ διαλόγου πρόσωπα Διδάσκαλος καὶ μαθητῆς ».

Ἐν ἀρχῇ Γ. βρ. Ἱερομν^{χου}. Κ. λ. ν. τοῦ ἐξ Ἄνδρου πόνοσ καὶ εἰσαγωγή ἀρχομένη ὡδε: Ἐκθέμενοι (ὡς ἐγχειριδίῳ)¹ ὅσα δὴ τὸν Χριστιανισμὸν ἀπαρτίζει νῦν καθ' ὃν ταῦτα λόγον ὑπεισῆλθε διεξελλθεῖν ἀποδίδομεν, ὧ φιλοθέων παιῶδες ἀνδρῶν. Ἐν τέλει Ἐγράφη παρὰ ταπεινοῦ Γαβριήλ ἱεροδιακόνου Ἄνδρέου τοῦ Καλλονᾶ οὗ καὶ μέμνησθε πρὸς Κύριον οἱ ἐντευξόμενοι. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ μψν^φ ἐν μηνὶ Μαρτίῳ.

2. Κῶδ. εἰς 4^{ον} αἰῶνος εζ', φύλλων 414.

Συμεῶν Θεσσαλονίκης Διάλογος κατὰ πασῶν τῶν αἵρέσεων.

Ἐν φ. 412^α. Ἐγράφη τὸ παρὸν βιβλίον ὁ ἐκκλησιαστικὸς διάλογος παρ' ἐμοῦ Γρηγορίου ἱερομονάχου Κονταρῆ ἐλαχίστου τῶν διδασκάλων ἐν τῇ περιφύμῳ Θεσσαλονίκη μαθητὰς διδάσκοντος ἐν τῇ ἱερῇ μονῇ τῆς Καμαριωτίσσης ἐν ἔτει ἀχπῶ ἐλαφιβολιῶνος τρίτῃ ἰσταμένου.

3. Κῶδ. χαρτ. εἰς 8^{ον} αἰῶνος ιη'

Μέρος α'.

1 (σ. 1). « Σύνοψις εἰσαγωγικωτέρα εἰς γεωγραφίαν καὶ πρότερον εἰς θεωρίαν σφαιρικὴν, συγγραφείσα ἀπὸ φωνῆς τοῦ σοφωτάτου *Θεοφίλου τοῦ Κορυδαλέως* ».

Προηγείται ἐπιστολὴ αὐτοῦ « Σκαρλάτῳ τῷ πανευκλεεῖ ἀνδρὶ λογίῳ τε καὶ εὐγενεστάτῳ ».

Ἄρχ. Δόγμα σοφὸν οὐχ ἥττον ἢ παλαιόν.

2 (σ. 33). « *Νικομάχου Γερασίου* (γρ. *Γερασηνοῦ*) τῶν δύο τὸ πρῶτον ».

¹ Ἐν τῇ φρ. ἰδ. ἐν ἐγχειριδίῳ.

Ἐπιταὶ καὶ τὸ δεύτερον.

3 (σ. 80). « *Συμεῶν μαγίστρου τοῦ Σήθ* Σύνοψις τῶν φυσικῶν ».

4 (σ. 123). « *Μιχαὴλ Ψελλοῦ* Ἐπίλυσις εἰς τοὺς τῆς φιλοσοφίας τρόπους ».

5 (σ. 141). « *Ἰωαννικίου ἱερομονάχου Μαρκουρᾶ τοῦ Κερκυραίου* διδασκάλου φιλοσόφου περί μετεώρων ».

6 (σ. 167). *Ἀλκινόου φιλοσόφου* Εἰσαγωγή τῶν ὁγμάτων Πλάτωνος.

7 (σ. 190). « *Τέλητος* ἐκ τοῦ περὶ βίου ».

8 (σ. 190). [*Θεοδώρου Προδρομοῦ*] « Εἰς τὸν βίον εἰκονισμένον ».

9 (σ. 191). « *Σιμωνίδου* ἠρωελεγεῖα περί ματαιότητος βίου ».

10 (σ. 191). « *Φιλήμονος* εἰς τὸ αὐτό ».

Ἄρχ. Ὡ τρισμακάρια πάντα καὶ τρισόλβια τὰ θηρία.

11 (σ. 191). « *Τοῦ αὐτοῦ* ».

12 (σ. 191). « *Μενάνδρου* Εἰς τὸ αὐτό ».

13 (σ. 193). « *Μιμνέρμου* ἠρωελεγεῖα εἰς τὸ αὐτό ».

14 (σ. 193). « *Τοῦ αὐτοῦ* ».

15 (σ. 193). « *Τοῦ αὐτοῦ* ».

Ἐν σ. 1 κάτω ἄλλη χειρὶ Ἐκ τῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου Γωνίκα Κωνσταντινουπολίτου μεγάλου λογοθέτου καὶ γενικοῦ ἔρμινεία.

Μέρος β' ἄλλη χειρὶ.

« Περὶ τοῦ οὐρανίου σώματος καὶ τί ἐστὶ καὶ ἐν ποίῳ στοιχείῳ ὑπάρχει καὶ πόσαι σφῆραι κεῖνται ἐν αὐτῷ. . . ».

Ἄρχ. Ὁ οὐρανὸς λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι τῶν Ἑλλήνων ὅτι ἐστὶ κρυσταλοειδής.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ
ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ
ΠΑΛΗΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ¹

B'.

ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ¹

155.

Χαρτ. 0,27 × 0,235. Αἰῶνος XIX (φ. 1).

Ἐπιστολὴ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ γένους τῶν ἐν Τεργέστη Γραικῶν
Ἡωάννη Ββορδόνε, Νικολάου Ἡενιέρη καὶ ΗΗ. Νηω-
ραϊτένη πρὸς [Χριστόφορον] Φιλητᾶν.

Ἄρχ. Λογιώτατε κύριε Φιλητᾶ ἄσπαζόμεθ' ἀ μετὰ πόθου πολλοῦ.
Ἐκ Τεργέστης 10 Ἰουνίου 1818.

Καὶ εἰς τὸ ἐνταῦθα κατοικημένον γένος τῶν Γραικῶν, τῶν ὁποίων
ἡμεῖς φέρομεν τὸ πρόσωπον.

Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ οἱ ἔφοροι προσκαλοῦσι τὸν Φιλητᾶ κατ' ὑπάδειξιν τοῦ Ἀσω-
πίου, ὅπως διδάξῃ ἐν τῇ κατὰ τὴν Τεργέστην σχολῇ τῶν Γραικῶν.

Ἐκ δωρεᾶς Θωμᾶ Σαρλῆ.

156.

Χαρτ. 0,25 × 0,205. Αἰῶνος XIX (φ. 1).

Ἐπιστολὴ τοῦ Ἡ. Ἡώτα ἐκ Τεργέστης πρὸς τὸν ἐν Παρισίοις
Χ. Φιλητᾶν.

Ἄρχ. Τεργέστη, 31 Ἰουλίου 1818. Σοφολογιώτατε κύριε Φιλητᾶ.
Ὅσον ἐλυπήθην στερηθεὶς τὸν φίλατον Ἀσώπιον, τόσον θέλω χα-
ρῆν ὅταν σὲ ἀπολαύσω, ἐπειδὴ ἀπὸ τὸν ἴδιον ἐδεβαιώθην διὰ τὰ φρο-
νήματά σου, καὶ διὰ τὸν ἀληθινὸν περὶ πατρίδος ζῆλον σου.

¹ Συνέχεια ἐκ τοῦ Ζ' Τόμου τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος σ. 483.

Ὁ Ῥώτας ἀποστέλλει εἰς τὸν Φιλητᾶν μέσον τῶν κυρίων *G. Laffitte et Cie*
φρ. 400 δι' ἔξοδα μεταβάσεως εἰς Τεργέστην, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν διδασκαλίαν τῶν
ἐκεῖ Ἑλληνοπαίδων. Μνημονεύεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ φίλου Κοραῆ.
Ἐκ δωρεᾶς Θωμᾶ Σαρλῆ.

157.

Χαρτ. 0,25 × 0,205. Αἰῶνος XIX (φ. 1).

Ἐπιστολὴ τοῦ ἐν Τεργέστη Ἡ. Ἡώτα πρὸς Χρ. Φιλητᾶν εἰς
Κορφοῦς.

Ἄρχ. Τριέστιον τὴν 12 Σεπτμ. 1822. Μὲ χαρὰν ἀποκρίνομαι εἰς τὸ
18ης Αὐγούστου παρελθόντος γράμμα σου.

Ὁ Ῥώτας παρακαλεῖ τὸν Φιλητᾶν, ὅπως, μεταβαίνων εἰς Τεργέστην, διδάξῃ ἐκεῖ,
διότι οἱ πλειότεροι ἠμογενεῖς δὲν εἶναι εὐχαριστημένοι νὰ στέλλωσι
τὰ τέκνα των εἰς τὸ σχολεῖον ὅπως διδάσκονται ἀπὸ Σχολαστικούς.

Μνημονεύονται τὰ ὀνόματα Ἀσωπίου, Ἰγνατίου, Δούκα καὶ Σεμιτέλλου. Ἐν ὑστε-
ρογράφῳ ὁ Σεμιτέλλος παρακινεῖ τὸν Φιλητᾶν νὰ μεταβῇ εἰς τὸ Τριέστι, δίδων
εἰς αὐτὸν καὶ τινὰς ὁδηγίας περὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων.

Ἐκ δωρεᾶς Θωμᾶ Σαρλῆ.

158.

Χαρτ. 0,255 × 0,21. Αἰῶνος XIX (φ. 1).

Ἐπιστολὴ Ἡ. Ἡώτα πρὸς Χρ. Φιλητᾶν.

Ἄρχ. Τριέστιον, τὴν 12 Ἀπριλίου 1823 Ἀνέβαλα ἕως σήμερον τὴν
ἀπόκρισιν τῆς ἐπιστολῆς σου 31 Ἰανουαρίου προσμείνας νὰ λάβω
τὴν ἀπάντησιν καὶ ἀπὸ τὸν φίλον Ἀσώπιον.

Ὁ Ῥώτας παρακαλεῖ τὸν Φιλητᾶν νὰ ἐπιστέλλῃ περὶ τῆς πατρίδος ὅσον
καὶ περὶ ἑαυτοῦ. Ἀποστέλλει δὲ τὴν ἐπιστολὴν μὲ τὸν Ζαχαρίαν Λεονάρ-
δον, ὃν συστήνει εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ Φιλητᾶ ὡς φίλον του καὶ φί-
λον τῆς πατρίδος.

Μνημονεύονται τὰ ὀνόματα Σεμιτέλλου, Καστορίδη, Λεξιότη καὶ Μόστοα.

Ἐν τέλει. Τὰ τῆς ἐνταῦθα Σχολῆς κάκιστα.

Ἐκ δωρεᾶς Θωμᾶ Σαρλῆ.

159.

Χαρτ. 0,24 × 0,21. Αἰῶνος XIX (φ. 1).

Ἐπιστολὴ Ἡ. Ἡώτα πρὸς Χρ. Φιλητᾶν.

Ἄρχ. Ποτὲ δὲν ἔλαβον τὴν παραμικρὰν ἀμφιβολίαν ὅτι μὲ ἀγαπᾶς
ὡς ἐγώ, καὶ ἐπιθυμεῖς τὴν εὐτυχίαν μου, ὡς ἐγώ τὴν ἰδικὴν σου.

Διὰ τοῦ γράμματος τούτου ὁ Ῥίτας παραπονεῖται εἰς τὸν Φιλιτᾶν, ὅτι δὲν γράφει εἰς αὐτὸν συχνά, ἐν ᾧ γινώσκει, ὅτι τὰ γράμματα τοῦ Φιλιτᾶ εἶνε εἰς αὐτὸν ἀγαπητότατα.

Μνημονεύεται τὸ ὄνομα τοῦ Καστορίδου.

Ἐν τῷ ὀπισθεν μέρει τῆς ἐπιστολῆς σημειοῦνται ἄλλη χειρὶ τὰ ἐξῆς ἀποσπάσματα δημοτικῶν ἀσμάτων

— α') καὶ λείπι ν' ὁ Γιαννάκης μας γιὰ καὶ ὁ Γιάννης πόρχεται στὸ κάμπο καβαλάρης — μὲ ταλογο του πῆγενε μὲ τὸ σπιαθὶ στὸ χέρι (Ἰωάννου Μπουκουδάλα).

β') Γυψτάκη

πολὺ κακὸ ὄπ' ὄπαθεν ἢ μᾶνα τοῦ Γυψτάκη
τῆς σκότωσαν τὰ δυὸ παιδιὰ

— καὶ περδατεῖ καὶ σκούζει

Κύριε μ τὸ τί νὰ γίνηκε Γυψτάκης ν ὁ καλέμης.

Ἐκ δωρεᾶς Θωμᾶ Σαρλῆ.

160.

Χαρτ. 0,26 × 0,205. Αἰῶνος XIX (φ. 1).

Α. Μουστοξύδης ἐπιστολὴ αἰρὸς τὸν εὐγενέστατον Κύριον Κύριον Χ. Φιλιτᾶν Διευθυντὴν τῶν ἐν Ζακύνθῳ δευτερευόντων Σχολείων κ.

Κερκύρα τῆ 8/20 Μαρτίου 1833. Ἄρχ. εἰς τὴν πνέουσαν χάριτος καὶ καλοκάγαθίας ἐπιστολὴν σας τῶν 28 Ἰαν. ἐβράδυνα ν' ἀποκριθῶ ἐπειδὴ αἱ ἀσχολίαι μου δὲν μὲ δίδουν ἀναψυχὴν.

Ὁ Μουστοξύδης προτρέπει τὸν Φιλιτᾶν νὰ ἐξασκολουθῆσιν προσφέρων τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ εἰς τὴν ἔθνικὴν φιλολογίαν.

Μνημονεύονται τὰ ὀνόματα τοῦ Στραβοπόδη, Τυπάλδου καὶ Βουλδοῦ.

Ὅπισθεν σφραγίς τοῦ γενικοῦ ταχυδρομείου Κερκύρας.

Ἐκ δωρεᾶς Θωμᾶ Σαρλῆ.

161.

Χαρτ. 0,323 × 0,235. Αἰῶνος XIX (φ. 15).

Γεωργίου Χρυσίδου Σημειώματα.

1 (φ. 1α). Ὄνόματα παιδιῶν ἀρχαίων ἐν συγκρίσει πρὸς νέας. — 2 (φ. 1α). Μετάφρασις κυρίων ὀνομάτων ἐκ τῆς λατινικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν. — 3 (φ. 8α). Γραμματικαὶ παρατηρήσεις. — 4 (φ. 9α). ἀΣημειωτέα εἰς τὰ Πολιτικά τοῦ Ἀριστοτέλους ἐκδόσεως Βακέρου 1855. — 5 (φ. 12α). Ἐνοικιαστήριον μεταξὺ Γ. Χρυσίδου καὶ Ἰω. Εὐγενέου (1868). — 6 (φ. 13α). Λέξεων τινῶν ὀνομασία ἐπὶ τὸ ὀρθότερον. — 7 (φ. 14α). «Πῶς ὁ Πλούταρχος γράφει τὰ Ῥωμαϊκὰ ὀνόματα».

Τὰ φ. 4-6, 9-11 τῆ αὐτῆ χειρὶ καὶ ὁ κῶδιξ 162.

Κῶδιξ ἀστάχωτος.

Ἐκ δωρεᾶς Μιχαὴλ Κατσίμπαλη.

162.

Χαρτ. 0,337 × 0,238. Αἰῶνος XIX (φ. 39).

[Γεωργίου Χρυσίδου] Γεωγραφία Μακεδονίας μετὰ σημειώσεων ἱστορικῶν.

Τῆ αὐτῆ χειρὶ καὶ ὁ κῶδιξ 161.

Κῶδιξ ἀστάχωτος.

Ἐκ δωρεᾶς Μιχαὴλ Κατσίμπαλη.

163

Χαρτ. 0,334 × 0,233. Αἰῶνος XIX (φ. 55).

[Γεωργίου Χρυσίδου] Σημειώσεις ἀρχαιολογικαὶ καὶ νομισματικαί.

Μεταξὺ τῶν φ. 28 καὶ 29 παρεμβάλλονται δύο λιθόγραφοι πίνακες νομισμάτων.

Κῶδιξ ἀστάχωτος.

Ἐκ δωρεᾶς Μιχαὴλ Κατσίμπαλη.

164.

Χαρτ. Φάκελος διαφόρων σχημάτων. Αἰῶνος XIX.

[Γεωργίου Χρυσίδου] Σύμμικτα ἐπιγραφικὰ καὶ ἀρχαιολογικά, ἐν οἷς α' Ἐπιγραφαὶ ἐπὶ ὧτων ἀμφορέων παρ' ἐμοῦ ἐν Ἀθῆναις εὐρεθίντων κατὰ τὸ 1850 ἔτος καὶ ἐξῆς κ.

Συλλογὴ ἀξία μελέτης. Ἐν τῷ φακέλῳ καὶ φύλλον τοῦ Φιλοπάτριδος τῆς 28 Μαρτίου 1859 ἀρ. 216, ἐν ᾧ «Ἡ Μεσσηνιακὴ ἐπιγραφή τρίτον ἐκδομένη» ὑπὸ **Σ. Α. Κ[ουμνουδῆ]**.

Ἐκ δωρεᾶς Μιχαὴλ Κατσίμπαλη.

165.

Χαρτ. 0,29 × 0,218. Αἰῶνος XIX (φ. 44).

[Γεωργίου Χρυσίδου] Σημειώσεις περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν τῶν ἀρχαίων.

Τὸ φ. 36 ἐξ ἐπιστολῆς ἐπιγραφομένης

πρὸς τὸν κ. Γεώργιον Χρυσίδην. Ἀθῆνας.

Κῶδιξ ἀστάχωτος.

Ἐκ δωρεᾶς Μιχαὴλ Κατσίμπαλη.

166.

Χαρτ. Αἰῶνος XIX (φ. 5).

1 (φ. 1^α). **George Finlay** Ἐπιστολή πρὸς Γεώργιον Χρυσίδην 9 Δεκ. 1852.

Ἄρχ. *Je possède 86 manuscrits.*

2 (φ. 3^α). **Τοῦ αὐτοῦ** πρὸς τὸν αὐτὸν ἐπιστολή ἀχρονολόγητος.

Ἄρχ. *Mille remerciements pour votre travail.*

3 (φ. 4^α). **Γεωργίου Χρυσίδου** ἐπιστολή πρὸς Finlay 2 Δεκεμβρίου (ἄνευ ἔτους).

Ἄρχ. *Je ne puis que profiter de l'occasion que votre bienveillance me présente.*

4 (φ. 5^α). **Γεωργίου Χρυσίδου** Ἐπιστολή γαλλιστί ἀνυπόγραφος 29 Avril 1852.

Περιέχει σημείωσιν περὶ ἐπιγραφῆς χριστιανικῶν χρόνων ἐπὶ τινος βρύστως ἐκ Τραπεζοῦντος.

Κῶδιξ ἀστάχτως.

Ἐκ δωρεᾶς Μιχαήλ Κατσιμπαλη.

167

Χαρτ. 0,152 × 0,92. Αἰῶνος XVIII (φ. 78).

«Andacht's Übung Eines Christen. Darinnen überaus kräftige Morgens' und Abend's II. Mess-Beicht-und Communion-Gebete zu finden. Zu der Mutter Gottes und deren heiligen samt beygesessten Kreuzweeg. Alles aus einem approbirten Beth-Buch geschrieben. Joseph Anton Schneider in Schöfflding. 1794.

Στάχσις βυραίνη.

Ἐκ δωρεᾶς Γ. Ἐμ. Κουρμούλη.

168.

Χαρτ. 0,11 × 0,10. Αἰῶνος XIX (φ. 34).

«Τὰ πολεμιστήρια ἄσματα τοῦ Παναγιώτου Κκαλοπούλου Τσοπανάκου τοῦ ἐκ Δημητσάνης τῆς Πελοποννήσου εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν ἀπὸ τοῦ 1823 κλπ. ὑπὸ Ε. Β. Κ.».

Μετ' εἰσαγωγῆς τοῦ συλλογέως.

Περίβλημα ἐκ χάρτου.

169.

Χαρτ. 0,18 × 0,12. Αἰῶνος XIX (φ. 124).

[Lichte] «Ἱστορία τῆς Νάξου ἐν Νάξῳ τῷ 1838»

Προτάσσεται εἰσαγωγή τοῦ μεταφραστοῦ, ἧς ἐν τέλει (φ. 6α): «Ἐν Νάξῳ τῇ 11 Νοεμβρῷ 1838. Μεταφραστὴς Α. Συμμαρίπας. Ἐἴνε δὲ μετάφρασις τοῦ πρώτου μόνον μέρους τῆς συγγραφῆς εἰς γλῶσσαν δημώδη.

Ἐν φ. 4α ἄνω οἰκόσημον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Σφραγῆς Συμμαρίππων.

Ἴδε περὶ τῆς συγγραφῆς ταύτης καὶ τῶν ἄλλων αὐτῆς κωδίκων Σπυρ. Π. Λάμπρον ἐν τῇ τοῦ Οὐίλλιαμ Μίλλερ Ἱστορίᾳ τῆς φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι. Τόμ. Β' σ. 333 σημ. 16, 454 καὶ σ. 488.

Τὰ δύο πρῶτα φύλλα ἄγραφα.

Κῶδιξ ἀστάχτως.

170.

Χαρτ. 0,13 × 0,06. Αἰῶνος XIX (φ. 93).

1. (φ. 5^α). «Κανόνες τῶν πτώσεων τοῦ ἀρίστου ἐν διδασκάλοις κυρίου Δανιὴλ μοναχοῦ Πατριῆου τοῦ Κεραμέως».

2 (φ. 46^α). «Ποίημα Κασσιανῆς μοναχῆς πρὸς Μαρίαν τὴν Αἴγυπτίαν».

3 (φ. 47^β). Χερουβικός ὕμνος.

4 (φ. 49^α). «Ἐγχειρίδιον τῆς εἰσαγωγῆς συντεθὲν παρὰ τοῦ σοφωτάτου κυρίου Δανιὴλ μοναχοῦ Πατριῆου τοῦ Κεραμέως».

Ἐν φ. 52α. «Τοῖς μαθηταῖς Ἑλλήνων παισὶν εἰσαγωγή περὶ τοῦ ὅπως δεῖ ἐρμηνεύειν τὸν κατὰ γραμματικὴν λόγον οἷς καὶ τὸ χαίρειν ἀπονέμω».

5 (φ. 84^b). «Τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου **Πελλῆ** στίχοι ἰαμ-
βικοί πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα κύριον Μιχαήλ περὶ ζώων ιδιότητος».

Ἔδ ὑπ' ἀρ. 2-5 μετὰ διαστήχου ἐρμηνείας.

Ἔδ φ. 2-4, 44, 45, 48, 89-91, 92α, 93α ἄγραφα.

Ἐν φ. 46α ἄλλη χειρὶ Κωνσταντίνου. Ἐν φ. 92^b μεταξύ γραμματικῶν τινῶν σημειωμάτων· Γραφεὺς μὲν ἐγὼ τῆςδε τῆς βιβλίου πέλω: Ἰγνάτιος Ἀργεῖος δ' ἀπὸ Πελοποννήσου. Ἐν δὲ φ. 93^b μεταξύ ἀναξίων λόγου δοκιμίου κονδυλίου καὶ τὸ λαϊκὸν ὄνομα τοῦ Ἰγνατίου πρὸ τῆς χειροτονίας καὶ τὸ ἐπίσημον αὐτοῦ Ἰωάννης Κατζικογένης.

Στάχσις ἀπλῆ βυραίνη.

Ἐκ δωρεᾶς Ἑλένης χήρας Λ. Σαράντη ἐξ Ἀστρου.

171

Χαρτ. 0,184 × 0,125. Αἰῶνος XIX (φ. 62).

1 (φ. 3α). «Ἡ Λογικὴ τοῦ **Σουγδουρῆ** κατὰ πύσιν καὶ ἀπόκρισιν».

2 (φ. 23α). «Libro primo: Aritmetica Numerica».

Ἐν ἀρχῇ τοῦ φ. 3α 1816 Μαΐου 5 ἐξ ἀγίου Ἰωάννου ἀρχισε ἡ δευτέρη τάξις εἰς τούτην τὴν λογικὴν: 1816: Σεπτεμβρίου αη ἐξ ἀγίου Ἰωάννου.

Στάχσις ἐκ περγαμίνης.

Ἐκ δωρεᾶς Ἑλένης χήρας Λ. Σαράντη ἐξ Ἀστρου.

172.

Χαρτ. 0,179 × 0,144. Αἰῶνος XIX (φ. 62).

Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου καὶ ἄλλων πατέρων Λόγοι.

Ἐν φ. 2α ἐντὸς ἐπιτίλου· 1810· Μαρτίου 23 ἐγγράπη τὸ πρῶτον βιβλίον ἐκ χηρῶν τοῦ Μιχαὴλ Γιωργάκου Διγενῆ Ἀγιαννίτη Μορμῆτι καὶ κατωτέρω· Τὸ παρὸν βιβλίον ἐχὺ μέσα πολλὰς ἱστορίας ψυχοφέλεις εἰς τοὺς ἀνοῦ θετὴ τὰς ψυχὰς τὸν ἄνθρωπον περιεχὺ μέσα λογοῦς θεολογικοῦς τοῦ μεγάλου καὶ θαματοῦρου Ἀθανασίου καὶ ὅλον τὸν ἅγιον μεγαλον πατερον....

Ἐν φ. 1α-6 Πασχάλιον τῶν ἐτῶν 1804-1823. Ἐν φ. 26·

Κωνσταντίνου πέφυκε τόδε τὸ κτῆμα·

εἴ τις δ' ἂν αὐτὸ τολμήσειε νοσφῆσαι

ἔνοχος πληγῶν ἐκ θεοῦ οὗτος ἔσται.

Ἐν φ. 62α-6 λογαριασμοὶ καὶ σημειώσεις.

Στάχσις διὰ χαρτονίου, ἔσθθεν δ' αὐτοῦ ἐν ἀρχῇ ἐγχρωμοὶ εἰκόν τῆς Ἁγίας Τριάδος.

173.

Χαρτ. 0,23 × 0,16. Αἰῶνος XVIII (φ. 104).

«**Θεοφυλάκτου ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας** Ἑρμηνεία [εἰς τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον] μεταφρασθεῖσα εἰς κοινὴν διάλεκτον».

Προτάσσονται α' «Βίος τοῦ ἀγίου Μάρκου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ συγγραφέν παρὰ **Σωφρονίου**». — β' «Βίος τοῦ ἀγίου Μάρκου καθὼς εὑρίσκεται εἰς τὴν σύνοψιν τοῦ **Δωροθέου** τοῦ μάρτυρος καὶ ἐπισκόπου **Τυρίων**». — γ' «Τὰ κεφάλαια τοῦ κατὰ Μάρκον ἀγίου Εὐαγγελίου».

Ἐν φ. 8α· Καὶ τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις Σεραφεῖμ τοῦ Γρόλου (?) (μονοκονδυλικῶς). Ταῦτ' αὖ ἐν φ. 93α, προσειθεμένης ἐν τέλει καὶ τῆς χρονολογίας 1714.

Ἔδ φ. 93^b - 104^b ἄγραφα.

Στάχσις διὰ βύρτης βυραίνης μετὰ χρυσῶν ἐπιτυπωμάτων, παριστανόντων ἐμπροσθεν μὲν τοὺς Εὐαγγελιστὰς καὶ τὴν Σταύρωσιν, ὀπισθεν δὲ τοὺς αὐτοὺς Εὐαγγελιστὰς καὶ τὴν Ἐπιφοίτησιν τοῦ ἀγίου Πνεύματος.

174.

Χαρτ. 0,20 × 0,14 Αἰῶνος XIX (φ. 98).

«Ποιητικὴ ὑπὸ **Στεφάνου Κομμνητᾶ** Ἀντιγραφείσα ἐν Ναυπλίῳ ὑπὸ Ἰωάννου Σ. Στρατηγοπούλου, μαθητοῦ τῆς ἀνωτέρας τάξεως τοῦ Β' Γυμνασίου Ναυπλίας. Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 15^ῃ Δεκεμβρίου 1849. Ἰωάννης Στρατηγόπουλος».

Περιῆλθεν ἔπειτα εἰς ἄλλου μαθητᾶς, ὧν τελευταῖος (φ. 2α) Δημήτριος Κ. Λογοθέτης ἐξ Ἀγ. Ἰωάννου τῆς Κυνουρίας. Ναύπλιον τὴν 2 Μαΐου 1857.

Στάχσις νεωτάτη.

175.

Χαρτ. 0,23 × 0,175. Αἰῶνος XVIII (φ. 156).

«**Στοιχεῖα** μεταφυσικῆς τοῦ σοφωτάτου κυρίου **Βεννιαιμὲν τοῦ Θεοδίου**».

Μένει κολοδὴ ἐν κεφ. 389.

Ἐν φ. 1α Δημήτρις Ταμπίζιγο Ἡθακήσιος 1831 ε. π.

Στάχσις βυραίνης μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων.

Ἐκ δωρεᾶς Ἡλίας Τσιτσέλη.

176

Χαρτ. 0,22 × 0,16. Αἰῶνος XIX (φ. 22).

«Χρησμός ἤτοι προφητεία τοῦ Μκακρίτου Ἱερομονάχου Ἀγα-
θαγγέλου τῆς Μοναδικῆς πολιτείας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, γεν-
νηθέντος ἐν Μεσσήνῃ τῆς Σικελίας ἐν ἔτει 1279 (ασοθ). Ἀνατυπω-
θεῖσα ἐπὶ τῆς πρώτης ἐκδόσεως τῆς ἐπιγραφομένης εἰκονικῆς ἐν Ἀγα-
θουπόλει».

Ἐν φ. 226. Ἐγράφη τῇ 10 Ἰουνίου 1835: ἐν Ἀστρεὶ ὑπὸ Κ. Λο-
γοθέτου.

Κώδιξ φέρων κάλυμμα ἐκ χάρτου περιέχοντος λογαριασμούς ἰταλιστί.

Ἐκ δωρεᾶς Ἡλ. Τσιτσέλη.

177.

Χαρτ. 0,21 × 0,13. Αἰῶνος XIX (φ. 36).

Ἀριθμητική.

Ἀρχ. Ἡ ἀριθμητικὴ τῶν ἀραβικῶν χαρακτήρων εἶναι μία ἐπιστή-
μη, ἣτις πραγματεύεται τὴν ιδιότητα τῶν ἀριθμῶν.

Τὰ φ. 34-36 ἄγραφα.

Κώδιξ ἀστάχως.

Ἐκ δωρεᾶς Ἑλλήνης χήρας Λ. Σαράντη ἐξ Ἀστρους.

178

Χαρτ. 0,22 × 0,157. Αἰῶνος XIX (φ. 78)

«Τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου κυρίου Θεοφίλου τοῦ Κο-
ρυδαλαίως Ἐκθίσις κατ' ἐπιτομὴν τῆς λογικῆς πραγματείας».

Ἐν ἀρχῇ πρὸ τῆς ἐπιγραφῆς Ἀντωνίου Μιχαήλ Λογοθέτου τοῦ ἐξ Ἀγίου
Ἰωάννου.

Ἐν τέλει 1811 Μαρτίου 9.

Τὰ φ. 74-78 ἄγραφα.

Κώδιξ ἀστάχως.

179.

Χαρτ. 0,218 × 0,18 Αἰῶνος XIX (φ. 19).

1 (φ. 1α) [Ἐκωνσταντίνου] «Ὁ δέκονόμου Λόγος ἐπιτάφιος
εἰς τὸν ἀειμνηστὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριον ἐκ-
φωνηθεὶς ἐν Ὁδησῶ ἐν τῇ ρωσικῇ Μητροπόλει τοῦ Σωτῆρος τῇ 29
Ἰουνίου 1821».

2 (φ. 126). Ἀλεξάνδρου Ἰψηλάντου «Διαταγὴ τῆς
ἡμέρας».

Ἀρχ. Στρατιῶται! ὄχι δὲν μολύνω πλέον.

Ἐν τέλει Ρίμνικον τῇ 8 Ἰουνίου 1822.

3 (φ. 13α). Ἐπιστολὴ τῶν ἐν Κνουσίφ ἐφόρων πρὸς Ὀλυμπίτην
καὶ Φαρμάκην.

Ἀρχ. Ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ Ἕλληνες ἐσυναθροίσθησαν. Τίλ. Ἐὰν τύχη
νὰ γράψετε πρὸς ἡμᾶς διευθύνετε τὴν ἐπιστολὴν σας πρὸς τὸν κύ-
ριον Μαρίνον Στρατῆ.

Τὰ φ. 146-196 ἄγραφα.

Κώδιξ ἀστάχως.

180.

Χαρτ. 0,206 × 0,155. Αἰῶνος XIX (φ. 245).

1 (φ. 2α). Μονόστιχοι γινῶμαι μεθ' ἐρμηνείας.

Ἀρχ. Ἄνθρωπος ὁ καλὸς ἀγαθὸς δὲν μισεῖ ποτέ.

2 (φ. 24α). «Τῶν ἐπτὰ σοφῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς καταρι-
ομουμένων, ἀποφθέγματα, συμβουλαὶ καὶ ὑποθήκαι. Ἐξήγησις».

Ἀρχ. Ἀρετῆς (διαγεγραμμένον) Ἰδίωμα ξεχωριστὸν τῆς ἀρετῆς δηλαδὴ
τοῦ ἐναρέτου ἀνθρώπου νὰ ἀποστρέφεται ἀποφεύγει τὴν κακίαν δη-
λαδὴ τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους.

Ἐν τέλει Τέλος τῶν ἐπτὰ σοφῶν 1811 Σεπτεμβρίου 23.

3 (φ. 55α). Γαβρίου Ἑλληνοσ Τετραστίχα.

Ἀρχ. Περὶ ἀνθρώπων καὶ λιθίνου λέοντος. Ἐνας λέων κατασκευα-
σμένος ἀπὸ πέτρας.

Ἐν τέλει Τέλος τῶν Αἰσώπου τετραστίχων· ἐξηγηθέντων παρὰ
Ἰωάννου Μαμάκη εἰς Ἅγιον Ἰωάννην.

4 (φ. 63^α). «Ἐξήγησις τοῦ Κανόνος τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου· ποίημα Θεοστηρέϊκτου μοναχοῦ.

Ἄρχ. Ὁ Ἰσραϊλιτικὸς λαὸς ἀφ' οὗ ἐδεώδευσεν ἐπέρασεν τὴν ὁδόν.

5 (φ. 71^α). «Κανὼν ἅγιος παρακλητικὸς».

Ἄρχ. Ἡ ῥάβδος τοῦ προφήτου Μωϋσέως ἡ οὖσα τερατουργὸς θαυματουργός.

6 (φ. 70^α). «Ἐκθεσις κεφαλαίων παραινετικῶν, σχεδιασθεῖσα παρὰ Ἁγαπητοῦ Διακόνου τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας».

Ἄρχ. Ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς, ἐπειδὴ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἔχεις βασιλικὸν ἀξίωμα.

7 (φ. 99^α). Ἰωάννου Χρυσοστόμου Λογοὶ ἐν νεολληνικῇ ἐξηγήσει.

Πρῶτος ὁ Περὶ προσευχῆς, οἱ δὲ λοιποὶ ἀνεπίγραφοι. Ὁ τελευταῖος (φ. 111^α) «Ἐξήγησις τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν παραβολὴν περὶ τοῦ ἀσώτου». — Ἐν φ. 137^α: Τέλος δὲ τῶ Θεῷ τῶν ἁγίων πάντων τῶν ἐν διδασκάλους ῥώμη· 1811 Μ. 21. Ἐν δὲ φ. 157^β: Τέλος τῶ Θεῷ δόξα περὶ τοῦ ἀσώτου καὶ τῶ διδασκάλου ῥώμη. 1811 Ἰουνίου 22.

8 (φ. 160^α). «Σημειώσεις τῶν Θεμάτων».

Ἄρχ. Δὲν ἔμπορῶ νὰ ἐπαινέσω ἀξιοπρεπῶς τοὺς προκομένους μαθητάς. Οὐ δύναμαι ἐπαινεῖσαι...

Τὰ μεταξὺ τῶν φ. 178^α καὶ 195^α μεταφέρονται καὶ εἰς τὴν ἰταλικήν.

Ἐν φ. 182^α: Λαοκάρως· 1809 17 76βρίου.

9 (φ. 214^α). Συντακτικὰ σημειώματα.

Ἄρχ. «Ὀνομασίαι τῶν πέντε πτώσεων πρὸς ἀρχαρίους».

10 (φ. 222^α) Λόγοι πανηγυρικοὶ εἰς διαφόρους ἑορτάς ἐν τῇ καθωμιλημένῃ.

Τὰ φ. 1, 23, 120, 137^β-140, 158, 159, 220, 221, 242-245 ἄγραφοι.

Κωδὸξ ἰστάχως.

(Ἔπιται συνέχεια).

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— Ζίρια σλαβικὸν ὄνομα τῆς Κυλλήνης. Ἐν ταῖς ἀξιολογωτάταις Arkadische Forschungen ταῖς ἐκδοθείσαις ἐν Βερολίνῳ τῷ 1911 ὁ βαρῶνος κ. *Hiller von Gärtringen* λέγει ἐν σ. 16 περὶ τοῦ ὄρους Κυλλήνης *Ziria bei den Slaven schon in frühmittelalterlichen Scholien*. Καὶ ὅτι μὲν Ζίρια ὀνομάζεται ἐν τοῖς νέοις χρόνοις ἡ Κυλλήνη καὶ οὐχὶ Χελμός, καθ' ἃ λέγει ὁ *Pallmerayer* (*Geschichte der Halbinsel Morea während des Mittelalters* Τόμ. Α' σ. 326), εἶνε ἀναμφήριστον. Ἀμφίβολον δὲ εἶνε ἂν τὸ ὄνομα εἶνε σλαβικόν, ἐπειδὴ μόνον ἐν τῇ νοτιοσλαβικῇ Ζίρ σημαίνει τὰ ξυλοκέρατα, ἅτινα ἄλλως εἶνε ξένα πρὸς τὴν Κυλλήνην, κεκαλυμμένην ὑπὸ πιτύων. Ἄλλ' ὅτι τὰ σχόλια, ἐν οἷς μνημονεύεται τὸ ὄνομα Ζίρια, ἀνέρχονται εἰς τοὺς πρώτους χρόνους τῶν μέσων αἰώνων, δὲν εἶνε ἀκριβές. Ὅσον οἶδα, ἡ πρώτη μαρτυρία περὶ τοῦ ὀνόματος ἦν ἔχομεν εἶνε παρασελίδιον σημείωμα τῶν Παρισιακῶν κωδίκων τοῦ Πτολεμαίου 1401 καὶ 1402 ἔχον ὡδε: Στύμφαλος ὄρος ἢ Ζηρρία, τὸ αὐτὸ καὶ Κυλλήνους ὄρους. Ἴδε *Claudii Ptolemaei Geographia* ἐκδ. *Nobbe*. Ἐν Λειψίᾳ 1843 Τόμ. Α' σ. 215 σημ. 2. Ἄλλ' οἱ κώδικες οὗτοι ἀμφότεροι εἶνε μεταγενέστεροι, γεγραμμένοι τὸν 15^{ον} αἰῶνα (*Omont Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque nationale* Τόμ. Β' σ. 38). Καὶ ἂν δὲ τυχὸν ἀπαντᾶται τὸ ὄνομα Ζίρια ἐν τινὶ τῶν κωδίκων τῶν περιεχόντων ἀνεκδότους μετονομασίας πόλεων, οἷαι αἱ ἐν τῷ τοῦ *Parthey Hieroclis Synecdemus* κτλ. Ἐν Βερολίνῳ, 1866 σ. 312 κ. ἑ. (Πρὸς Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Σ' σ. 486 κ. ἑ.), καὶ οὗτοι οἱ κατάλογοι δὲν εἶνε συνήθως ἀρχαιότεροι τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, ἅτε πιθανῶς, ὡς θέλω ἀποδείξει ἄλλατε, προερχόμενοι ἐκ τοῦ Γεωργίου Γ' ἐμιστοῦ. Ἄλλ' οὐχ ἥττον τὰ ἐνταῦθα παρατηρούμενα ἀναφέρονται, ὡς εἶκος, εἰς μόνην τὴν μέχρις ἡμῶν περιελθοῦσαν πρώτην ἀναγραφὴν τοῦ ὀνόματος, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὴν ἀρχαιότεραν αὐτοῦ χρῆσιν, εἴτε

αὐτὴ προῆλθεν ἀπ' εὐθείας ἐκ σλαβικῆς ἐποικήσεως, εἴτε τὸ ὑποτιθέμενον σλαβικὸν τοῦτο ὄνομα εἶνε ἐκ τῶν ὑπὸ Βλάχων νομάδων συγκατελθόντων ἐκ βορειοτέρων ἑλληνικῶν χωρῶν.

— **Ἐπιστολαὶ τοῦ βασιλέως Ὀθωνος.** Πρό τινων ἐτῶν ἐξαγορασθὲν ὑπὸ τοῦ δήμου Ῥώμης προσηρτήθη εἰς τὸ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ δημοτικὸν ἀρχεῖον τῆς πόλεως ἐκείνης τὸ ἰδιωτικὸν ἀρχεῖον τοῦ μεγάλου Ῥωμαϊκοῦ οἴκου Ὀρσίνη, ὅπερ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπόκειται ἀκόμη ἐνθα καὶ πρότερον, ἐν τῇ πατρίῳ τῶν Ὀρσίνη Torro Anguillara. Ἐν τῷ περισπουδάζοντι τούτῳ ἀρχεῖῳ, οὐ τὰ ἐγγραφα ἀνέρχονται μὲν μέχρι τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων, ἐξικνουῦνται δὲ καὶ μέχρι τῶν νεωτάτων, ὑπάρχουσιν ἐν τῷ φακέλῳ (busta) 65 καὶ τέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ πρώτου τῆς Ἑλλάδος βασιλέως Ὀθωνος, τεταγμέναι ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 426 - 429. Εἶνε δὲ συγχαρητήρια τοῦ ἐκπτώτου βασιλέως, γραφέντα ἐκ Μονάχου ἰταλιστὶ πρὸς τὸν πρίγκιπα Δομίνικον Ὀρσίνην τῇ 26 Ἰανουαρίου ν. ἔ. 1860, 17 Ἰανουαρίου ν. ἔ. 1863, 27 Ἰανουαρίου ν. ἔ. 1866 καὶ 20 Ἰανουαρίου ν. ἔ. 1867 ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις καὶ τῷ νέῳ ἔτει. Σημειοῦμεν ταῦτα ἐνταῦθα χάριν τοῦ μέλλοντός ποτε νὰ συναγάγη, καθ' ἃ δεῖ, καὶ ἐκδῶσῃ τὴν διεσπαρμένην ἀλληλογραφίαν τοῦ πρώτου τῆς Ἑλλάδος βασιλέως.

— **Νικόλαος καὶ Ἰωάννης Συγκλητικός.** Ἐν τινι τῶν κυπριακῶν μεσαιωνικῶν ἐγγράφων τῶν ἐκδοθέντων ὑπὸ τοῦ Mas-Latrie (Histoire de l'île de Chypre sous le règne des princes de la Maison de Lusignan. Ἐν Παρισίοις, 1855 Τόμ. 1' σ. 191) ἐκ τοῦ Ὀττοβονιανοῦ κώδικος 2821 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ ἀναγινώσκομεν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 21 Ἀπριλίου 1468 καὶ τὰδε: Le roi monseigneur manda pour la rente de sire Nicol Singritico de non paier tant des sodées comme de son fié. Ὁ δ' ἐκδότης ὀρθῶς μεταγράφει ἐν τινι σημειώματι τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς Synelítico. Ἀνῆκε δ' ὁ Νικόλαος Συγκλητικός εἰς τὴν αὐτὴν γνωστὴν τῆς Κύπρου οἰκογένειαν, ἐξ ἧς ἡ ἡρώϊς Μαρία (Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Δ' σ. 244 κ. ἐ.), ὁ Ἰωάννης (Αὐτόθι) καὶ ὁ Ἀλέξανδρος (Αὐτόθι Τόμ. Δ' σ. 110). Πρεσβύτερος δὲ τοῦ Ἰωάννου ἐκείνου Συγκλητικοῦ τοῦ τελευταίου δεκάτου ἔκτου αἰῶνος καὶ ἀρχαιότατος πάντων τῶν γνωστῶν ἐκ τοῦ οἴκου τούτου ἀνδρῶν εἶνε ἄλλος ὁμώνυμος Ἰωάννης ὁ Συγκλη-

τικός, ἰατρός, μνημονευόμενος τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος παρὰ τῷ Κυπρίῳ χρονογράφῳ Λεοντίῳ Μαχαιρᾷ (Σάθα Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη. Ἐν Βενετίᾳ 1873. Τόμ. Β' σ. 391.— Λεοντίου Μαχαιρᾷ Χρονικὸν Κύπρου. Texte grec par E. Miller et C. Sathas. Ἐν Παρισίοις, 1882 σ. 363). Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶνε, ὅτι καὶ ἐν τῷ κειμένῳ τούτῳ τὸ ὄνομα γράφεται Συγκρητικός ὡς καὶ ἐν τῷ γαλλικῷ ἐγγράφῳ τῷ ἐκδοθέντι ὑπὸ τοῦ Mas-Latrie.

— **Ἐκτὸς ἄλλαι μονωδίας εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.** Εἰς τὰς ἀλλογλώσσους ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων μονωδίας, περὶ ὧν ἴδε Νέον Ἑλληνομνήμονα Τόμ. Ε' σ. 195 κ. ἐ.; προστεθῆτω καὶ ἡ ἐν φ. 6 κ. ἐ. τοῦ κώδικος 122 τῆς ἐν Νοβάρᾳ τῆς Ἰταλίας Biblioteca Capitolare περιλαμβανομένη Expugnatio Constantinopolitana edita per Ivanum ad illustrem dominum Federicum Montisferrati (γρ: Montisferetrani) Urbini ac Durantis comitem. Ἴδε P. Mazzatinti Inventari dei manoscritti delle biblioteche d'Italia Τόμ. 5' σ. 97. Εἰς τὰς μονωδίας δ' ἐπὶ τῇ ἀλώσει δύναται νὰ ταχθῇ καὶ ἡ λατινικὴ ἐπιστολὴ τοῦ καρδινάλιου Βησσαρίωνος ἡ γραφείσα ἐκ Βονωνίας τῇ 13 Ἰουλίου 1453 εἰς τὸν δόγην τῆς Βενετίας Φραγκίσκον Φόσκαρην, qua de rebus Constantinopoleos captivitate conqueritur, et ad res Italiae componendas, bellumque barbaris inferendum hortatur, ἣτις ἀρχεται διὰ τῶν λέξεων *Distuli ante hunc diem*. Περιλαμβάνεται δὲ αὕτη ἐν τῷ λατινικῷ κώδικι 196 τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης. Ἴδε A. Zanetti Graeca D. Marci bibliotheca codicum manuscriptorum. Ἐν Βενετίᾳ, 1740 Τόμ. Β' σ. 201.

— **Ἐπὶ εἰς τὴν ἄλωσιν Μονωδία Ἰωάννου τοῦ Εὐγενικοῦ,** ἣν ἐξέδωκα ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Ε' σ. 219 κ. ἐ. ἐκ τοῦ Παρισιακοῦ κώδικος Suppl. 678, περιλαμβάνεται καὶ ἐν φ. 776^a-779^b τοῦ ὑπ' ἀρ. 388 κώδικος τῆς ἐν Ἀγίῳ ὄρει μονῆς Ἰβήρων, γεγραμμένου τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα.

— **Ὁ νάρθηξ τῶν ἐκκλησιῶν.** Ὁ ἐν Ληξουρίῳ φίλος κ. Ἠλίας Τσιτσέλης ἐγγράψέ μοι τὰδε:

α Εἰς τὰ περὶ νάρθηκος ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. 5' σ. 257 κ. ἐ. γραφέντα ἐπιτρέψατέ μοι νὰ προσθέσω, ὅτι οὕτως ἐκα-

λοῦντο οἱ ἐρόναοι τῶν παλαιῶν ἡμῶν ναῶν ἐνταῦθα, διότι ἐν αὐτοῖς ἔμενον αἱ γυναῖκες, κρυπτόμεναι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν διὰ δικτυωτῶν καφασίων ἢ τζελουδιῶν (*gelosia*), κατασκευαζομένων ἀπὸ λεπτά καὶ στενὰ φύλλα σκιδρῶν σκληρῶν (*δουγῶν*) ἢ ἀπὸ καλάμι παλαιότερον. Ἐξ αὐτῶν ἐκλήθη τὸ κάτω μέρος τοῦ προνάου ὅπου ἔμενον αἱ γράαι νάρτηκας ἢ ἄρτηκας. Τὸ ἀνώγειον ὅπου ἔμενον αἱ νεώτεραι ἐκαλεῖτο κυρίως γενετική (*γυναικωνίτις*)».

— **Τὸ ἐν Κύπρῳ Κυλάνην.** Τοῦ χωρίου τῆς Κύπρου Κοιλάν ἢ Κοιλάνιν, περὶ οὗ ἴδε Νέον Ἑλληνομνήμωνα Τόμ. 5' σ. 33, 38, 338 γίνεται μνεία καὶ ἐν τῷ ἐξῆς σημειώματι τοῦ κώδικος 11 (S. I, 11) τῆς Ῥικκαρδιανῆς ἐν Φλωρεντία βιβλιοθήκης, ἐγγραπτή ἢ παροῦσα ἢ παροῦσα (τὸ δεύτερον ἢ παροῦσα διαγεγραμμένον) ἱατρικῆ βίβλος παρ ἐμοῦ Λεοντίου μοναχοῦ, τάχα καὶ ἱεροδιακόνου τοῦ ἐκ τῶ Κυλάνι τῆς Κύπρου νίσσω ὅσοι δὲ αὐτῆς ἐρα-

σταὶ τύχηται εὖξασθαι ὑπὲρ ἐμοῦ. Ἐτελειώθη δὲ ἐν ζ η α ἀπὸ δὲ Χριστοῦ, α φ π γ ἔτος ἐν μηνὶ Φεβρουαρίῳ : κε'. Ἴδε *Vitelli* ἐν *Studi italiani di filologia classica* Τόμ. Β' σ. 481. Ἀξίον παρατηρήσεως εἶνε, ὅτι τὸ χωρίον γράφεται ἐν τῷ σημειώματι τούτῳ Κυλάνι διὰ τοῦ υ κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Μενάρδου προτεινόμενα ἐν Νέῳ Ἑλληνομνήμωνι Τόμ. 5' σ. 338.

— **Ἡ Γατελοῦζεις ἐπιγραφή.** Ὁ ἐν Μυτιλήνῃ κ. Μιχαὴλ Κ. Στεφανίδης ἐπέστειλε μοι τῇ 31 Μαρτίου 1911 τάδε:

« Ἡ ὑπ' ἐμοῦ ἐκδοσις (ἐν « Ἀμαλθείας » Σμύρνης ἀριθ. 961)8, 22 Ἰουνίου 1910) τῆς εἰς Νικόλαον Γατελοῦζον ἀναφερομένης ἐκ Μυτιλήνης ἐπιγραφῆς ἐγένετο (ὡς ἦν ἐπόμενον ἐν ἐφημερίδι καὶ δὴ ἐπιγραφῆς λατινικῆς) μετὰ τυπογραφικῶν σφαλμάτων καὶ παραλείψεων, μεθ' ὧν καὶ ἀνετυπώθη ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ ἐβδόμου τόμου τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος (ἐν σ. 343), ὅπερ μόλις πρό τινων ἡμερῶν περιῆλθεν εἰς χεῖράς μου. Ἀντίγραφον τῆς ἐπιγραφῆς εἶχον περὶ κατὰ Ὀκτωβρίον τοῦ 1910 καὶ πρὸς τὴν « Βυζαντιδα » τῶν Ἀθηνῶν, ἣν μὴπω ἰδὼν ἐκτοτε, ἀγνοῶ ἂν ἐδημοσίευσεν αὐτὴν. Διὰ τοῦτο παραθέτω ἐν τῇ ἀπέναντι σελίδι πιστὸν τῆς ἐπιγραφῆς ἀντίγραφόν μου.

--- [PRI]
 NCPISETM·A·C·P·D·D
 NICOLAI GATELVXI
 MITILENI & CDNI·HEC
 LOGIACONSTRVCTA
 FVIT·ANO·A·NATIVI
 TATESALVATORIS
 NOSTRI IHV XPI·
 MCCCCLX^o
 MEMORIA PACIO
 PROVIDECIA DOCILLI
 INTELLECTVS EXPERIECIA
 CAVCIO^o

« Τὸ ἐνεπιγράφον μάρμαρον κεῖται συνεκτισμένον ἐν τῷ τοίχῳ τῆς μεγάλης ἐν τῷ φρουρίῳ Μυτιλήνης (οὐχὶ Σμύρνης)¹ πυριτιδαποθήκης, εἰς ἣν ἀπαγορεύεται μὲν, ὡς εἰκὸς, ἡ εἴσοδος, ἐγὼ δ' ἄπαξ εἰσῆλθον, ἐντεταλμένος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν αὐτοῦ ἀλεξικεραύνων. Ἐν τῷ αὐτῷ περιβόλῳ εἶδον καὶ ἐπιγραφὴν ἑτέραν ἐλληνικὴν, ὑπάρχουσι δὲ πιθανῶς καὶ ἄλλαι, ὡς ἐκ μαρμάρων ἐνεπιγράφων εἶναι πολλαχοῦ ἐκτισμένα καὶ τὰ τεῖχη τοῦ ὠραίου ἐνετικού φρουρίου.

» Παρατηρῶ δὲ τάδε: Τῶν τεσσάρων τελευταίων στίχων τῆς ἐπιγραφῆς τὰ γράμματα εἶναι μικρότερα. Τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ 2 στίχου καὶ τὸ τέλος τοῦ 11 στίχου εἶναι ἐφθαρμένα. Τὸ NCIPIS πρέπει ἀναμφιβόλως νὰ συμπληρωθῇ PRINCIPIS (ἐκ προηγουμένου στίχου ἐλλείποντος). Ἡ λέξις CDNI ἀντεγράφη ὀρθῶς. Ἄλλως δὲ τὸ ἐπ' αὐτῆς σημεῖον ~ δηλοῖ ὅτι ἡ λέξις ἐχαράχθη συνεπιγμένη (κατὰ ἐν τοῦλάχιστον γράμμα), καὶ ἄρα ἀποκλείεται, δοκεῖ μοι, τὸ: AENI. Ἡ λέξις PROVIDECIA (ὡς καὶ ἡ experiecia) κεῖται οὕτως, ἀνευ τοῦ N.»

¹ Ἐν τῷ ἀνωτέρῳ τόμῳ τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος ἐν σελ. 342, στ. κατ. 4 ἀντὶ: τοῦ ἐν Σμύρνῃ, γράφει: τοῦ ἐν Μυτιλήνῃ.

— Τοπωνυμίαε **Καλαμῶν**. Ὁ ἐν τῷ Καποδιστριακῷ Πανεπιστημίῳ συνάδελφος κ. Ἀνδρέας Σκιας ἀνεκοίνωσέ μοι τὰ ἐξῆς:

α Εἰς τὰς τοπωνυμίας τῶν Καλαμῶν, ἃς ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Ζ' σ. 319 ὁ συμπολίτης καὶ παλαιὸς διδάσκαλός μου κ. Δημ. Χ. Δουκάκης, κρίνω ἀναγκαῖον νὰ προσθέσω καὶ μίαν προσέτι, παραλειφθεῖσαν μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἱκανὴν δ' ἔχουσαν σπουδαιότητα διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἡ τοπωνυμία αὕτη εἶνε τὸ Πηγαδίτσι, λέγεται δ' οὕτω στενὸν τι φρέαρ κείμενον παρὰ τὴν εἰς τὰ Γιαννιτσάνικα ἄγουσαν ἀμαξιτὴν ὁδὸν, ἐν τέταρτον περίπου τῆς ὥρας πρὸς ἀνατολὰς τῆς πόλεως τῶν Καλαμῶν καὶ ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ρύακος, ὅστις κατὰ τὸ παρὰ τὰς πηγὰς αὐτοῦ μέρος φέρει τὸ ὄνομα Καλαμίτσι, ἐκ καλαμῶνός τινος βεβαίως ὑπάρχοντός ποτε αὐτόθι. Αἱ δύο αὗται τοπωνυμιαὶ Πηγαδίτσι καὶ Καλαμίτσι δηλοῦσιν ὅτι ἐν τῇ ἐπιχωρίῳ διαλέκτῳ τῆς χώρας ταύτης ἤτό ποτε εὐχρηστος ἢ παρὰ τῷ Πτωχοπροδρόμῳ συχνάκις ἀπαντῶσα ὑποκοριστικὴ κατάληξις -ίτσι, ἣτις σήμερον δὲν ὑπάρχει πλέον αὐτόθι, εἰμὴ μόνον ἐν τῇ κοινῇ λέξει κορίτσι. Ἡ ἐξαφάνισις τῆς καταλήξεως ταύτης κατὰ πᾶσαν πιθανότητα συνέβη ἔνεκα μεταναστεύσεως τῶν κατοίκων ἢ μεγάλης ἐποικίσεως, ἣτις ἤλλοίωσε τὴν ἐπιχωρίαν διάλεκτον.

α Ἀξία σημειώσεως εἶνε προσέτι καὶ ἑτέρα τις τοπωνυμία, ἐπίσης παραλειπομένη ὑπὸ τοῦ κ. Δουκάκη, ἣτοι ἡ Φραγκόλιμνα. Οὕτω καλεῖται μικρὰ βοθροειδὴς λίμνη ἔχουσα διάμετρον πλέον τῶν 100 μέτρων, ἐπιχωσθεῖσα δὲ πρὸ πενήκοντα περίπου ἐτῶν καὶ μεταβληθεῖσα εἰς πλατσίαν, ἣτις φέρει εἰσέτι τὸ αὐτὸ ὄνομα. Ἡ Φραγκόλιμνα κεῖται κατὰ τὸ βορειαανατολικὸν μέρος τῆς πόλεως πλησίον τοῦ νεκροταφείου, ὀλίγα δὲ μέτρα ἔξωθι τοῦ τείχους τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν Φαραῶν, οὐ ἔχουσιν εὐρεθῆ λείψανά τινα, περὶ ὧν διέλαβον ἐν τῇ Ἀρχαιολ. Ἐφημερίδι τοῦ ἔτους 1911. Ὅμοιοι βόθροι, δι' αἰφνιδίας καταβυθίσεως τοῦ ἐδάφους ἐσχηματισμένοι καὶ νῦν ἐτι κατὰ καιροὺς σχηματιζόμενοι, ὑπάρχουσι πάμπολλοι περὶ τὴν Βόνιτσαν ἐν Ἀκαρνανίᾳ, καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων λινοβρόχια, κατὰ τινα δ' ἐκδρομὴν μου εἶδον αὐτόθι τὰ ἐρείπια ἐκκλησίας τινός, ἣς τὸ πλεῖστον εἶχε καταβυθισθῆ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐν τινι τοιούτῳ βόθρῳ, ἐνῷ μέρος τι ἔμεινεν ἀβύθιστον. Ἀφοῦ δ' ἐν τῷ βίῳ Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε

τῷ ἐκδοθέντι ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμῳ Γ' σελ. 129 κ. ἐμνημονεύεται (σ. 190 - 191) ὅτι γήλοφός τις ἐν Κκλαμάτῃ διὰ θαύματος ἐκ θεηλάτου ὀργῆς κατεβυθίσθη σὺν τῷ ἀγρῷ καὶ ταῖς ἀρούραις καὶ ταῖς σκηνναῖς καὶ πάσῃ τῇ παροικίᾳ τοῦ στίφους τῶν ληστῶν, οἵτινες εἶχον ὑβρίσει τὸν ὄσιον Νίκωνα, καὶ ὅτι ὕδατος πολλοῦ κάτωθεν ἀναδοθέντος καὶ ἄνωθεν πάλιν ἐξ ὑπογυίου συρρεύσαντος καὶ τὸ χάσμα καλύψαντος, μετῆμείψθη ὁ χῶρος ἅπας εἰς ἔλη καὶ τοῖς τέλμασι καὶ τῇ συναγωγῇ τῶν ὑδάτων πάμπαν κεκαλυμμένος, καθάπερ δὴ καὶ εἰς δεῦρο καθορᾶται, εἰκάζω ὅτι τοῦτον τὸν βόθρον τῆς Φραγκολίμνης ἐννοεῖ ὁ βιογράφος, ἐπειδὴ ἄλλο τοιοῦτον βύθισμα οὔτε ὑπάρχει παρὰ τὰς Καλάμας, οὔτε ὑπῆρξέ ποτε, καθ' ὅσον γινώσκω. Ὁ δὲ βιογράφος τοῦ ὀσίου Νίκωνος ἀναμφιβόλως περιγράφει τὸν χῶρον τοῦτον ἐξ αὐτοψίας, ἀφοῦ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀναφέρει καὶ ὅτι ἡ ὀροφὴ μόνον ὀρᾶται τοῦ θείου ναοῦ ἐπιπόλαιος μέσον τοῦ ὕδατος, ὅς ἦν πάλαι ἐν τῷ ἀγρῷ ἰδρυμένος ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ. Ὅμοίαν καταβύθισιν ἐν Σιπύλῳ περιγράφει ὁ Πausanias, VII 24, 13.

α Τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Δουκάκη σημειούμενον Φραγκοπήγαδο ἐγὼ ἔχω ἀκούσει λεγόμενον Βρακοπήγαδο, ἔσως δὲ τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος τοῦ ὀνόματος τούτου εἶνε λέξις ξενικὴ μεταδοθεῖσα ἐπὶ τῆς Βενετικῆς κυριαρχίας (πρβλ. τὸ Γερμανικὸν Braekwasser). Ἀληθῶς δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ φρέατος τούτου εἶνε ὑφάλμυρον.

α Σημειωτέα προσέτι καὶ ἡ τοπωνυμία Πενταχώρι (τὸ), δηλοῦσα φρέαρ τι κείμενον ἐντὸς τῆς πόλεως κατὰ τὴν συνοικίαν τοῦ Ἀγίου Νικολάου τοῦ ἐπιλεγομένου Φλαρείου. Πόθεν ἐδόθη εἰς τὸ φρέαρ τοῦτο τὸ ὄνομα Πενταχώρι, δὲν γνωρίζω μόνον ὡς εἰκασία δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἔσως εἶνε τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου κτήτορος ἐκφερόμενον ἀρχικῶς κατὰ γενικὴν πτώσιν.

α Ἀναγκαῖον προσέτι κρίνω νὰ παρατηρήσω, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Δουκάκη ἀναγεγραφομένη τοπωνυμία Πλεύνα εἶνε νεωτάτη, ἀποδοθεῖσα μόλις πρὸ τριακοντα περίπου ἐτῶν ἔνεκα τῆς μεγάλης φήμης τῆς ἐν Βουλγαρίᾳ Πλεύνας εἰς θεοῖν τινὰ κατὰ τὴν εἰς Νησίον ἄγουσαν ἀμαξιτὴν ὁδὸν, δι' ἣς οἱ χωρικοὶ μεταφέρουσιν εἰς Καλάμας τὰ πρὸς πώλησιν προϊόντα αὐτῶν, ἰδίως δὲ τὴν σταφίδα. Ὁ ὀνομάσας τὴν

θέσιν ταύτην Πλεύναν ἠθέλησε νὰ δηλώσῃ, ὅτι εἶνε ἐπίκαιρος καὶ τρόπον τινὰ στρατηγικὴν διὰ τὴν ἀγορὰν τῶν Μεσσηνιακῶν προϊόντων, ἅτινα ἀγοράζουσιν αὐτόθι εἰς συμφερούσας τιμὰς οἱ μεταπράται».

— **Ὁ Μένανδρος ἐν Ἀγίῳ Ὄρει.** Ἐν τῷ κώδικι 107 τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ βιβλιοθήκης Magliabecchiana, περιέχοντι σύμμικτα ἰταλιστὶ καὶ λατινιστὶ τὸν δέκατον ἑβδόμον αἰῶνα ἀναγινώσκονται ἐν φ. 212 καὶ τὰδε, γεγραμμένα τῷ 1616 χειρὶ τοῦ Ἱερωνύμου da Sommaia: «Menandro diceva D. Mario Greco trovarsi al Monte Sacro».

— **Ἀρμόνιος ὁ Ἀθηναῖος.** Ἐν τῇ ἐμῇ πραγματείᾳ περὶ τῶν Ἀθηναίων βιβλιογράφων (Ἐπετηρίδος Παρνασσῶ Ἔτ. 5', 1902, σ. 184 κ. ἐ., χωριστοῦ τεύχους σ. 28 κ. ἐ.) πολὺς ἔγεινε λόγος περὶ Ἀρμονίου τοῦ Ἀθηναίου, τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Θεοδώρου Γαζῆ, καὶ τῶν πρὸς τὸν βίον αὐτοῦ σχετιζομένων διαφόρων δυσεπιλύτων ζητημάτων, ἐν οἷς καὶ τὸ ἐπώνυμον αὐτοῦ Μουράδ Ρίμ, ὡς ἐπονομάζεται ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 19 κώδικι τοῦ Pluteus LXXXI τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Λαυρεντιακῆς βιβλιοθήκης ἐν ἰδιογράφῳ σημειώματι, ἔχοντι ὡδε: Αὕτη ἡ βίβλος ἐστὶν Ἀρμονίου τοῦ Ἀθηναίου τοῦ νῦν λεγομένου Μουράδ Ρίμ, δῶρον τῆς αὐτοῦ ἀγαθῆς τύχης, τουτέστι θείου Θεοδώρου Θεσσαλονικίου τοῦ Γαζῆ. Τοῦ σημειώματος τούτου πανομοιότυπον ἐκ φωτογραφίας σταλείσῃ μοι παρὰ τοῦ κ. Ἑρρίκου Brockhaus, διευθυντοῦ τοῦ ἐν Φλωρεντίᾳ Kunstarchäologisches Institut, ἔχω δημοσιεύσει ἐνθ' ἂν. (Ἐπετηρίδος Παρνασσῶ Ἔτ. 5' σ. 186, χωριστοῦ τεύχους σ. 30).

Πλείοτέρᾳ τινὰ περὶ αὐτοῦ μανθάνομεν νῦν ἐκ σημειώματος, ὅπερ εὔρον κατὰ τὸ λῆξαν θέρος διερευνῶν τὸ Δημόσιον ἀρχεῖον (Staatsarchiv) τῆς Βιέννης. Τὸ σημείωμα τοῦτο ἔχει ὡδε:

⟨nr Harmonius Atheniensis Quimodo Murad Rhim nuncupatur Turco, prefati Divi Baiasit Imperatoris: maximi Secretarius.

Εὑρηται δὲ τὸ σημείωμα ἐν τῷ τμήματι τῶν ἐκ Ραγούζης ἐγγράφων ὑπ' ἀρ. $\frac{1169}{3}$ κάτωθεν ἐγγράφου ἰταλιστὶ γεγραμμένου τῇ

20 Ἰουνίου 1482 καὶ φέροντος ἄνω τὸν τουρᾶν τοῦ σουλτάνου Βαγιαζίτ. Εἶνε δὲ τοῦτο ἀντίγραφον ἐγγράφου, δι' οὗ ὁ σουλτᾶνος ἀγγέλ-

λει εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς Ραγούζης τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκνίκησιν τοῦ ἀδελφοῦ Τζέμ, περὶ οὗ ἴδε *L. Thuasne* (Djem-sultan... d'après les documents originaux en grande partie inédits. Ἐν Παρισίοις. 1892) καὶ Νέου Ἑλληνομνημόνων Τόμ. Ε' σ. 167 κ. ἐ., καὶ ὑπόκειται γενναίαν ἀμοιβὴν, ἂν οἱ Ραγούζαιοι ἀναχαιτίσωσι τὴν εἰς Εὐρώπην φυγὴν αὐτοῦ.

Ἐκ τοῦ σημειώματος τούτου τοῦ Ἀρμονίου βλέπομεν, ὅτι οὗτος εὑρίσκετο ἐν ἔτει 1482 ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Βαγιαζίτ ὡς γραμματεὺς αὐτοῦ, ἕως δὲ καὶ τοῦ Μωάμεθ πρὸ τῆς ἐν ἔτει 1481 ἀναρρήσεως τοῦ Βαγιαζίτ, πιθανῶς χάριν μόνον τῶν ἐν εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις σουλτανικῶν ἐγγράφων. Ἐντεῦθεν δ' ἐξηγεῖται καὶ τὸ τουρκικὸν ὄνομα Μουράδ, ὅπερ φέρει. Ἡ παρὰ τῷ Βαγιαζίτ ὑπηρεσία ἐξηγεῖ καὶ τὸν λόγον τῆς ἀρνησιθρησκείας αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ ἐγγράφου τούτου μανθάνομεν πρὸς τούτοις, ὅτι τῷ 1482 εὑρίσκετο ὁ Ἀρμόνιος παρὰ τῷ Βαγιαζίτ ἐν Τουρκίᾳ: ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν προάγεται δι' αὐτοῦ τὸ ζήτημα περὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν διέτριβεν ἐν Ἰταλίᾳ ὡς κτήτωρ τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ ἀνωτέρῳ σημειωθείσῃ πραγματείᾳ ἀναγραφέντων κωδίκων. Ἀλλὰ καὶ δὲν καταρρίπτονται ἐκ τοῦ νέου εὐρήματος οἱ αὐτόθι ἐκτεθέντες λόγοι, δι' οὓς ὁ Ἀρμόνιος διέτριβεν ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὴν τελευταίαν δεκάδα τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος. Δὲν εἶνε δὲ ἀπίθανον, ὅτι εἰς τὴν Ἰταλίαν μετέβη ἀποχωρήσας κατ' ἄγνωστον ἔτος καὶ δι' ἄγνωστον λόγον ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Βαγιαζίτ. Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν ἐκ τοῦ ἐγγράφου ἐκείνου τοῦ ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Ραγούζης περιελθόντος εἰς τὸ τῆς Βιέννης. Βλέποντες, ὅτι ὁ Ἀρμόνιος ὑπῆρξε γραμματεὺς τοῦ Βαγιαζίτ, καθ' ἃ πρότερον ὁ Κριτόβουλος τοῦ Μωάμεθ, τὸν Ἀρμόνιον δικαιοῦμεθα νὰ θεωρήσωμεν οὐ μόνον ὡς γραφέα χρησιμεύοντα εἰς σύνταξιν καὶ γραφὴν τῶν ἑλληνικῶν ἐγγράφων τῶν ἐξεληθέντων ἐκ τοῦ σουλτανικοῦ γραφείου πάντως μὲν τῷ 1482, πιθανώτατα δὲ καὶ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἀρχῆς τοῦ Βαγιαζίτ, τὸ 1481, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ 1482. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα καὶ νὰ ὀρίσωμεν τίνα τὰ τελευταία ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἀρμονίου ἐξεληθέντα ἑλληνικὰ δημόσια γράμματα τοῦ σουλτάνου ἐκείνου¹, ἅτε ἀγνοοῦντες τὸ ἔτος τῆς ἐκ τῆς αὐλῆς αὐτοῦ ἀποχωρήσεως τοῦ Ἀθηναίου γραμματέως καὶ τῆς εἰς Ἰταλίαν

¹ Ἴδε Νέον Ἑλληνομνημόνων Τόμ. Ε' σ. 155 κ. ἐ.

μεταβάσεως αὐτοῦ. Ὅπως δὴ ποτε νῦν τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρμονίου προστίθεται δεύτερον εἰς τὸν κατάλογον τῶν Ἑλλήνων γραμματέων τῶν πρώτων σουλτάνων, πρώτου τοιοῦτου ὑπάρξαντος τοῦ Κριτοβούλου. (Πρβλ. Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Ε' σ. 65).

— **Τὸ μεσαιωνικὸν ὄνομα τῆς μακεδονικῆς Πέλλης.** Ἐκ τινος σημειώματος Εὐαγγελίου τῆς μοναστηριακῆς βιβλιοθήκης Ῥουκοπίσα τοῦ ἔτους 1368 μανθάνομεν, ὅτι ἡ ἐν Μακεδονίᾳ Πέλλα ἐκαλεῖτο τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα διὰ τοῦ σλαβικοῦ ὀνόματος Σλάνιτσα. Ἐχει δὲ τὸ σημεῖωμα τοῦτο ὡδε· Τὸ τοιοῦτον θεῖον ἅγιον Εὐαγγέλιον ἦν τοῦ πανιερωτάτου ἐπισκόπου Σλάνιτσης ἡτοί Πέλλης κυροῦ Ἀντωνίου. Ἴδε Περιοδικὸν τοῦ ῥωσικοῦ ἀρχαιολογικοῦ ἰνστιτούτου Κωνσταντινουπόλεως 1899 σ. 131.

— **Βυζαντινὰ ἐπιγράμματα.** Ἐν τῷ Βιενναίῳ κώδικι Phil. CX, φ. 532^b περιλαμβάνονται τὰ ἐξῆς ἀνέκδοτα, ὅσον οἶδα, βυζαντινὰ ἐπιγράμματα·

Ἐπὶ κήπῳ.

Ὅραε, θεατὰ, τοῦ φυτῶνος τὴν χάριν·
πρόκυφον, ἄψαι τῶν φυτῶν, οὐδεὶς φθόνος.
Ἴδοῦ κρίνον· τρύγησον, ἀλλὰ σωφρόνως,
ἰδοῦ χλόη· τρύφησον, ἀλλὰ μετρίως.
Ἵδωρ ἰδοῦ· ῥοφησον, ἀλλ' οὐκ εἰς κόρον.
Ὡς ἐν τύποις δὲ καὶ σεαυτὸν μοι βλέπει.
Ἄνθεις, ἀπανθεις· τοῦτο δὴ καὶ τοῦ κρίνου,
θάλλη, μαραίνη· τοῦτο καὶ τῶν ὑδάτων.
Ἄν, ὡς ἔφην, ἄνθρωπε, τὸν κήπον βλέπης,
πλήσεις μὲν οἶδα καὶ χαρᾶς τὴν καρδίαν
καὶ ψυχικὴν δε κερδανεὶς σωτηρίαν.

Εἰς τὸ αὐτό.

Ὅρῶν σε, κῆπε, καὶ τὰ δένδρα σου βλέπων
ἀγάλλομαι μὲν τῇ θεᾷ τὴν καρδίαν,
φαντάζομαι δὲ τῆς Ἑδέμ τὸ χωρίον.
Καὶ βούλομαι μὲν τοῖς φυτοῖς προσεγγίσει,
πλὴν τοῦ φυτοῦ τὴν γεῦσιν εἰς νοῦν λαμβάνων,

ἐξ οὗ φαγῶν ὄλισθον εἰς ἀμαρτίαν,
θείλω τρυγῆσαι καὶ φαγεῖν, ἀλλὰ τρέμω
μὴ γνώσεως τὸ ξύλον ἐκφαγῶν θάνω.

Εἰς τὸ αὐτό.

Ἄνθρωπε, δεῦρο καὶ τρύφησον καὶ φάγε·
ἀκινδύνως γὰρ καὶ τρυγήσεις καὶ φάγης·
μόνον τὸ λίχνον ἐκδιώξας μακρόθεν,
τὸν ὑάκινθον κείρε, τοῦ κρίνου δρέπου,
τρύγα τὸ μύρτον, λαμβάνου τοῦ βαλσάμου,
οὐχ ὡς δι' αὐτῶν θηλυνεὶς τὴν καρδίαν,
ἀλλ' ὡς τρυγῆσης μυστικὴν εὐωδίαν
τοῖς κτίσμασι γνοῦς τὸν κτίσαντα δεσπότην.

Εἰς τὸ αὐτό.

Βαβαὶ πόσαις ὁ κήπος ἡδοναῖς βρίθεις·
κρινωνιάς ἐκεῖθεν εὐθαλεῖς φύσεις,
ρόδωνιάς ἐντεῦθεν ἀνθούσας φέρεις,
ἰωνιαῖς τέθηλας, ἀνθεσι βρύεις,
ὑδωρ ἀναρρεῖς ἐκ φλεβῶς ἐραστίας (βίε),
ἀνατρέχον μὲν ὑπὸ λεπτῷ τῷ φόφῳ,
ἰδεῖν δὲ λαμπρὸν καὶ πιεῖν ὑπὲρ μέλι,
καὶ τοὺς ὀρῶντας ἡδύνεις πολυτρόπως.

Εἰς τὸ αὐτό.

Τὴν καλλονὴν, ἄνθρωπε, τοῦ ρόδου βλέπων
καὶ τὰς ἀκάνθας εὐφυῶς περισκόπει
κάντεῦθεν εἰς ἔννοιαν ἔλθε τοῦ βίου.
Ὡς ὁ τρυγῶν γὰρ τὸ γλυκύπνοον ρόδον
ἐκ τῶν ἀκάνθων αἵματι τοὺς δακτύλους,
οὕτως ἀπάντων ἀγαθῶν κοινωνία
εὐρίσκεται μὲν, ἀλλὰ μυρίοις πόνοις·
οὐκ ἔστι γὰρ ἄμοχθον οὐδὲν ἐν βίῳ.

— **Ἐπανόρθωσις ἐνθυμησεως.** Ὁ ἐν Λαρίσῃ σχολάρχης
κ. Ν. Γεωργάρας ἔγραψέ μοι τάδε·

α' Ἡ ὑπ' ἀριθ. 206 ἐν Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμῳ Ζ' σ. 177-8 καταχωρισθεῖσα ἐνθύμησις τοῦ Ἰωάννου (Ἰωάσαφ) Δορυανοῦ ἑλλητικῶς πως ἀνετυπώθη ἐκ τοῦ Τόμ. Δ' σ. 489· διότι ἠλλεῖπει τὸ ἄρθρον ὁ εἰς τὸ ἐγὼ <ὁ> εὐτελής καὶ ἡ λ. ὀνόματι εἰς τὸ ἐπισκόπου <ὀνόματι> Παχωμίου.

— **Σημείωμα τοῦ Σκιαθοῦ καὶ Σκοπέλου Μιτθαίου.**
Παρὰ τοῦ αὐτοῦ κ. Ν. Γεωργάρα ἔλαβον τάδε·

α' Ἐν τοῖς χειρογράφοις τοῦ μακκρίτου πάππου μου Γιαννιοῦ (Ἰωάννου) Γεωργάρα, ἀνδρὸς μέγα σχόντος ἀξίωμα καὶ ποικίλως δρᾶσαντος κατὰ τὸν ἱερὸν ἡμῶν ἀγῶνα μάλιστα, ἀνεῦρον σημεῖωμα πολλοῦ λόγου ἀξιὸν γραφῆν τῷ 1794, ὡς ἀσφαλῶς εἰκάζεται, παρὰ τοῦ προτελευταίου ἐπισκόπου Σκιαθοῦ καὶ Σκοπέλου Μιτθαίου, οὐ διάκονος ὑπῆρξέ ποτε καὶ ὁ φιλόπατρις διδάσκαλος τοῦ γένους Γρηγόριος Κωνσταντᾶς¹. Τοῦτο χάριν τῶν περὶ ταῦτα ἀσχολουμένων ἐκδίδω ἐνταῦθα ἀπαραλλάκτως, γράψας χάριν εὐκολίας τῶν ἀναγνωστῶν τὰ κύρια ὀνόματα διὰ κεφαλαίου γράμματος, ὅπερ παντελῶς ἠλλεῖπει ἐν τῷ πρωτοτύπῳ πλὴν μόνου τοῦ Ε ἐν ἀρχῇ, καὶ θέσας τὰ κατάλληλα σημεῖα τῆς στίξεως.

Ἐν τῷ ^φαψοζ : Δεκεμβρίου ε' ἐγεινεν ἡ χιρωτωνία μου εἰς Τύρναβον παρὰ τοῦ πανιεροτάτῳ καὶ σεβασμιοτάτῳ μοι δεσπότῃ καὶ γέροντῃ ἀγίῳ Λαρίσσης κῶ μοι κῶ Μελετίῳ ἐκ βασιλευούσης· καὶ ἦλθον εἰς τὴν ταπεινὴν ἐπισκοπὴν Σκοπέλου Ἰαννοαρίοῦ γ' : καὶ ἐμπῆκα εἰς τὸ κονάκιον εὐρὸν αὐτῷ χορὶς μπαρδάκι² νὰ ποῖω νερὸν, μίτε χολιῖριον ὀποῦ εἶναι τὸν μικροτέρον. Ἐγεινεν με χιρωτωνία μου με ἄλλα πουτζεῖα 17 ἡτοὶ δεκαπτᾶ. Ὑπόφερα μύρια κακᾶ ἀπὸ δυστηχίας καὶ τῶν προστατευόντων. Δὲν εὐρῆκα ὡς γράψω τίποτα τῆς ἐπισκοπῆς. Δίῳ τόποι (ἀντὶ τόπους) με εἶπαν ὅτι ἔχει : ὁ ἕνας εἰς τὸ Μιχαλάκη τὸ ρεῦμα, καὶ ὁ ἄλλος καρσῆ εἰς τὸ Καραβοτσάκισμα, ἄχριστος. Ἔως τῶρα

¹ Γρηγορίου Κωνσταντᾶ Βιογραφία, λόγοι, ἐπιστολαὶ ὑπὸ Ἰηὺγα Ν. Καμηλάρι. Ἐν Ἀθήναις, 1897 σ. 10.

² Ἐν τῇ νήσῳ Σκοπέλῳ ἡ λέξις λέγεται μαρούδι καὶ μαρδάκι σημαίνει μικρὴν ὕδριαν.

ἔχ.· [ἐν τῇ ᾠξ:] μεν (δηλ. ἔχομεν) χρόνοι 17¹.

Ἐν τῷ ^ααψκπ ἦλθεν μεγάλη ἀκρίβεια πανκόσμιος καὶ ἔλειψις τοῦ σῆτου καὶ ἐπίγεν καὶ ἐπολῆτω τῷ σπτάρῃ ἕως δεκατρῆς παράδες ἢ οὐκᾶ, βαστῶντας καὶ ἐξεπειπτωντας ἕως δέκα : καὶ ἐπτᾶ ἕως εἰς δύο χρόνους.

Εἰς τὸ ἴδιον ἔτος ἀκολούθησεν σεφέρῃ μετὰ τῶν Γερμανῶν καὶ Ῥουσῶν ἡ βασιλεία τῶν Τουρκῶν· καὶ ἐφάνη κάποιος Λάμπρος² ἀπὸ χῶραν Λιβαδεῖαν, ὁ ὁποῖος εὐρέθη ἀπὸ τὰ πρῶτα σεφέρια εἰς Ῥουσίαν καὶ εὐγῆκεν καὶ αὐτὸς, ἔκαμεν μὲ ἰδοιὰ τοῦ ἔξοδα ἕως δέκα καραβόπουλλα με ρούσικην μπατιέραν³, ἄρματιώνωντας τα με μαζόματα νυσιοτῶν ἀνθρώπων, καὶ κατεκούρσευεν καὶ ἀφάνιζεν εἰς τοῦ Τουρκου τὰ νυσία. Καὶ ἐφθασεν καὶ εἰς τὰ νυσία τῆς ταπεινῆς μου ἐπισκοπῆς Σκιαθοῦ καὶ ἐπῆρεν καράβια, ἀνθρώπους καὶ τοὺς εἶχεν μαζή του καὶ ἀφάνησεν τὴν Ἀσπρην θάλασαν καὶ τὰ νυσία μας καταπάτη. Ἐνενηντα δύο⁴ : ἐγεινεν ἀγάπη τῶν βασιλέων καὶ αὐτὸς πάλιν εὐγῆκεν καὶ ἐρίμαξεν ὡς κουρσάρης.

Καὶ πάλιν εἰς τοὺς αψηβ Ἀπριλίου κε' εὐγῆκεν δόγμα παρὰ τοῦ πολυχρονίου ἀνακτος εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειάν του εἰς τὸν ῥαγιάν του : Ὅποιοι ἔχουν ἀμπέλια, νὰ τα κάμουν ὅ,τι θέλουν τα σταφύλια των ὡς σταφίδια ἢ πετιμέζια, εἰ δὲ, ὅποιοι θελίσουν νὰ κάμουν κρασιᾶ, ἄδειαν νὰ ἔχουν. Πλὴν ἐδιορίσθησαν βασιλικοὶ ἄνθρωποι νὰ μετροῦν τὰ γενόμενα κρασιᾶ καὶ νὰ πληρόνουν ἀπὸ δύο παράδες τὴν οὐκᾶ εἰς τὸ μυρῆ. Καὶ στοχαζόμενος ὁ κόσμος, μάλιστα τὰ νυσία, ἄλλοι μὲν τα ἀφήσαν καὶ ἐχάθησαν εἰς τὰ ἀμπέλια, ἄλλοι δὲ ἔκαμαν σταφίδια καὶ πετιμέζια, ἄλλοι δὲ ὡς λέγωμεν ἐχάθησαν καὶ ἔμεινεν ὁ κόσμος εἰς μίαν κακὴν κατάστασιν καὶ ἀκοιθερνισίαν καὶ ἀποροῦσαν τί νὰ γείνουν.

Ταῦτα μὲν μέχρι τοῦδέ καὶ ἴλεος νὰ γένη τὸ θεῖον ἔλεος εἰς τῷ γένος μου.

¹ Ἐκ τούτου ἀσφαλῶς εἰκάζεται ὅτι τὸ σημεῖωμα ἐγράφη τῷ 1794.

² Ὁ περίπυστος Κατσώνης.

³ Αἱ τρεῖς αὗται λέξεις παρεσχέθησαν ἐκ τῶν ἄνω.

⁴ Ὁμοίως αἱ δύο αὗται λέξεις παρεσχέθησαν ἐκ τῶν ἄνω.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Edgar Martini Textgeschichte der Bibliothek des Patriarchen Photios von Konstantinopel. I Theil. Die Handschriften, Ausgaben und Übertragungen. (Des XXVIII. Bandes der Abhandlungen der Philologisch-Historischen Klasse der Königl. Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften No VI). Mit 8 Tafeln in Lichtdruck. Leipzig. Bei B. G. Teubner 1911. Είς 8ον.

Ὁρθῶς ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Κρουμβάχερ, ὅτι α' Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Φωτίου εἶνε τὸ σπουδαιότατον τῶν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν γραμμάτων ἀναφερομένων ἔργων τῶν μεσῶν αἰώνων, ἔχει δὲ δι' ἡμᾶς δυσεκτίμητον ἀξίαν ἕνεκα τῆς ἐν αὐτῇ διασσεως ἀξίων πίστεως εἰδήσεων περὶ πολυπληθῶν συγγραφέων τῶν ἀρχαίων χρόνων, ἀπολοσθέντων καθ' ὀλοκληρίαν ἢ κατὰ μέγα μέρος. Καὶ ὁμως τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης συγγραφῆς τοῦ μεγάλου πατριάρχου δὲν ὑπάρχει μέχρι τοῦδε ἑκδοσις ἀνταποκρινομένη πρὸς τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τῆς κριτικῆς. Ἡ ἐν Βερολίνῳ τῷ 1824 δίτομος ἑκδοσις τοῦ Ἑμμανουὴλ Bekker, γενομένη δύο σχεδὸν αἰῶνας μετὰ τὴν πρώτην πλήρη ἑκδοσιν τοῦ Δαβίδ Höschel ἐν Λύγούστη τῷ 1601 καὶ τινὰς ἄλλας μετ' αὐτὴν, παρουσιάζει μὲν βελτιώσεις τοῦ κειμένου ἐν σχέσει πρὸς ἀρχαιοτέρας τινὰς ἑκδόσεις, ἀλλ' ἐδεῖτο νέων φροντίδων, ἅς εἶνε ἄπορον πῶς οὐδεὶς ἐπεχείρησε νάναλάβῃ μέχρι τοῦδε, εἰ καὶ παρῆλθον ἔκτοτε ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτη. Οὐδὲ δύναται βεβαίως νὰ γείνη λόγος περὶ τῆς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ πατρολογίᾳ τοῦ Migne ἱπανεκδόσεως, ἣτις, ὡς τοῦτο δύναται ἄλλως νὰ λεχθῇ καὶ περὶ πλείστων ἄλλων συγγραφέων συμπεριληφθέντων ἐν τῇ αὐτῇ συλλογῇ, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἀπλῆ ἀνατύπωσις τοῦ κειμένου τοῦ Bekker. Ἄλλ' ὁπόσον ἀνεπαρκῆς εἶνε ἡ τούτου ἑκδοσις ἀρκεῖ νὰ ἐννοηθῇ, ὅταν εἰπωμεν, ὅτι ὁ Bekker τέσσαρας μόνον τῶν σωζομένων κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Φωτίου ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν. Καὶ ὁμως σήμερον εἶνε γνωστοὶ εἰκοσιτέσσαρες κώδικες περιέχοντες τὸ ὅλον ἔργον, εἰκοσιοκτῶ δὲ περιλαμβάνοντες ἀποσπάσματα.

Ἐπικαιροτάτη λοιπὸν ὑπῆρξεν ἡ σκέψις τοῦ ἐν Λειψίᾳ καθηγητοῦ κ. Μαρτίνη, ἀναλαβόντος τὸ ἐπίπονον ἔργον νέας ἐκδόσεως τῆς Βιβλιοθήκης ἢ Μυριοβίβλου τοῦ Φωτίου. Συνεῖδε δὲ τὴν τοιαύτην ἀνάγκην τὸ πρῶτον πρὸ δωδεκαετίας, καὶ ἔκτοτε ἤρξατο μελετῶν τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἀλλαχοῦ σωζομένους κώδικας. Πρῶτος δὲ καρπὸς τῶν εὐρυτάτων τούτων ἐρευνῶν εἶνε τὸ ἐνταῦθα ἀγγελλόμενον πρῶτον μέρος τῆς α' ἱστορίας τοῦ κειμένου τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φωτίου, τὸ πραγματευόμενον περὶ τῶν κωδίκων, τῶν ἐκδόσεων καὶ τῶν μεταφράσεων, εἰς ὃ θὰ ἐπακολουθήσῃ τὸ δεῦτερον μέρος, μέλλον νὰ περιλάβῃ τὰ κατὰ τὴν εἰς τὰ ἡμέτερα χειρόγραφα προὑποκειμένην φάσιν μέχρι τοῦ ἀρχετύπου τῆς συγγραφῆς. Ἐπιστέγασμα δὲ τοῦ ὅλου προεισαγωγικοῦ τούτου ἔργου ἔσται ἡ νέα ἑκδοσις τῆς Βιβλιοθήκης.

Ἡ προκειμένη συγγραφή τοῦ κ. Μαρτίνη διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα, ὧν τὸ μὲν πρῶτον πραγματεύεται τὰ κατὰ τοὺς σωζομένους κώδικας τῆς Βιβλιοθήκης (σ. 6-108), τὸ δὲ βραχύτερον δεῦτερον τμήμα τὰ κατὰ τὰς ἑκδόσεις καὶ μεταφράσεις αὐτῆς (σ. 109-133). Δύσκολος θὰ ἦτο ἡ διὰ βραχέων ἀνάλυσις τῆς περιγραφῆς τῶν κωδίκων καὶ τῆς ἐκθέσεως τῶν κατὰ τὴν συγγένειαν αὐτῶν καὶ τὴν κατὰ οἰκογενείας κατάταξιν, ἣς πόρισμα εἶνε τὸ ἐν σ. 108 γενεαλογικὸν στέμμα, καθ' ὃ κυριώδεις κώδικες εἶνε δύο τῆς Μαρκεσιανῆς βιβλιοθήκης, ὁ ὑπ' ἀρ. 450 (ὁ Α τοῦ Bekker), γεγραμμένος τὸν δέκατον αἰῶνα ὑπερμεσοῦντα, καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 451 (ὁ Μ τοῦ Μαρτίνη), τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος. Ἀμφότεροι οἱ κώδικες οὗτοι εἶνε γεγραμμένοι ἐπὶ περγαμηνῆς καὶ περιῆλθον εἰς τὴν Μαρκεσιανὴν τῷ 1469 ἐκ τῆς πλουσίας βιβλιοθήκης τοῦ καρδινάλιου Βησσαρίωνος. Καὶ ὁ μὲν 450 ἀνῆκε τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα εἰς τὸν ἐν Κυζίκῳ Θεόδωρον Σκουταριώτην, ὁ δὲ 451 ἦτό ποτε ἐν Θεσσαλονίκῃ κτήμα τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Περιβλέπτου. Οἱ κώδικες οὗτοι ἀντιπροσωπεύουσι δύο διακεκριμένας ἀπ' ἀλλήλων οἰκογενείας, ἐξ αὐτῶν δ' ἀπέρρευσαν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἅπαντες οἱ μέχρι τῆς σήμερον σωζόμενοι, ὧν οἱ πλείστοι ἐγράφθησαν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς Ἀναγεννήσεως.

Εἰς τὸ πόρισμα τοῦτο καταλήγει ὁ συγγραφεὺς μετὰ λεπτομερῶ-

στάτην περιγραφὴν τῶν κωδίκων καὶ ἐξηκριβωμένην μελέτην, δι' ἣν εἶνε ἄξιος νὰ ἐπισύρῃ τὸν δίκαιον ἔπαινον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸν θαυμασμόν τοῦ ἀναγνώστου. Ἄλλ' ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν τοῦ κώδικος Α παρατήρῳ τὰ ἐξῆς. Ὁ Zanetti καὶ ὁ Morelli ἐθεώρουν τὸν Μαρκιανόν τοῦτον κώδικα γεγραμμένον τὸν δωδέκατον αἰῶνα, ἀλλ' ὁ Bekker ἀνεβίβαζεν αὐτὸν εἰς τὸν ἐνδέκατον. Ὁ δὲ κ. Bruno Keil ἐκ φωτογραφιῶν ὑποβληθειῶν εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Μαρτίνη ὑπολαμβάνει αὐτὸν γραφέντα κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ δεκάτου αἰῶνος. Ἄλλ' ἐπιτραπήτω νὰ ἐκφράσω τὴν γνώμην, ὅτι ἡ φωτοτυπία τοῦ Πίνακος I ἐμποιεῖ εἰς ἐμὲ τὴν αἴσθησιν, ὅτι ὁ κώδιξ ἀνήκει οὐχί εἰς τὸ δεύτερον, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ δεκάτου αἰῶνος. Χαρακτηριστικὸν τοῦ χρόνου δύναται νὰ θεωρηθῇ σὺν τοῖς ἄλλοις τὸ ἀπὸ τῶν δεξιῶν πρὸς τὰριστερὰ ἐπικλινὲς τῆς γραφῆς.

Πλὴν τῆς ἀντιπαρατηρήσεως ταύτης σημειωθήτω ἐνταῦθα, ὅτι ἐν σ. 49 ἐσφαλμένως ἀναγράφονται αἱ Ἀθῆναι ἀντὶ τῆς Κανταβριγίας ὡς τόπος τυπώσεως τοῦ ἐμοῦ Catalogue of the greek manuscripts on Mount Athos.

Μετὰ τῆς αὐτῆς δ' ἐπιμελείας καὶ ὁ περὶ τῶν κωδίκων λόγος εἶνε ἀναγεγραμμένα τὰ κατὰ τὰς διαφόρους ἐκδόσεις καὶ μεταφράσεις τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Φωτίου. Ἐν τοῖς περὶ τούτων γραφομένοις εἰδικώτερον ἐνδιαφέρεται ὁ Ἑλληνας ἀναγνώστης περὶ δύο Ἑλλήνων μεταφραστῶν τῆς Βιβλιοθήκης, τοῦ Ἀντωνίου Κατηφόρου καὶ τοῦ Ἰωάννου Βελούδου. Τούτων ὁ Ζηκύνθιος Κατήφορος, χρηματίας ἱερεὺς ἐν τῇ πατρίῳ νήσῳ, μετεκλήθη πρὸ τοῦ 1717 εἰς Βενετίαν ὡς καθηγητῆς ἐν τῷ Φλαγγινιανῷ φροντιστηρίῳ. Μέχρι δὲ τοῦ ἐν Βενετίᾳ τῷ 1763 θανάτου ἠσχολήθη περὶ διάφορα θεολογικά, ἱστορικά καὶ φιλολογικὰ ἔργα, ὧν ὀλίγα μόνον ἐξεδόθησαν διὰ τοῦ τύπου. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀνεκδότων αὐτοῦ ἔργων εἶνε καὶ ἡ ἐν τῇ Μαρκιανῇ βιβλιοθήκῃ ἐπιτάτομος προεργασία πρὸς καθολικὴν ἐκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ Φωτίου, ἐν ἣ καὶ λατινικὴ μετάφρασις τῆς Βιβλιοθήκης. Ὁ κ. Μαρτίνη παρέχει ἐν σ. 123 κ. ἐ. πολυτίμους νέας εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀξιολόγου τούτου ἔργου τοῦ Κατηφόρου καὶ περὶ τῆς σχεδιαζομένης ὑπ' αὐτοῦ καθολικῆς ἐκδόσεως τῶν συγγραμμάτων τοῦ πατριάρχου. Εἰς δὲ τὴν ὑπ' αὐτοῦ περὶ τοῦ Κατηφόρου παρεχομένην βιβλιογραφίαν προσθετέα καὶ τάδε· α') Γεωργίου Ζαβίρα Νέα Ἑλλάς. Ἀθήνησι. 1872

σ. 141 κ. ἐ. β') Κ. Σάθα Νεοελληνικὴ φιλολογία. Ἐν Ἀθήναις. 1868 σ. 521 κ. ἐ. γ') *Hubert Pernot* Bibliographie Ioniennne. Ἐν Παρισίοις. 1915 ἀρ. 281, 308, 314, 317-9, 325, 406, 448, 510, 530, 2002.

Ὁ δὲ Ἰωάννης Βελούδος ὁ ἐν Βενετίᾳ γνωριμώτατος ἐπὶ μακρὰ ἔτη διευθυντῆς τῆς Μαρκιανῆς καὶ ἐν ἔτει 1890 ἀποθανὼν εἶνε γνωστόν, ὅτι ἐν τῇ νεότητι ἐφιλοπόνησεν ἰταλικὴν μετάφρασιν τῆς Βιβλιοθήκης, ἣτις φαίνεται περατωθεῖσα βραχὺν χρόνον μετὰ τὸ 1834, ἀλλ' οὐδέποτε ἐδημοσιεύθη. Δυστυχῶς οὗτ' ἐν Βενετίᾳ ἠδυνήθη νανεύρη αὐτὴν ὁ κ. Μαρτίνη, οὗτ' ἐν Ἀθήναις εὐρίσκειται κατὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ γενομένας ἐρεῦνας. Κάγῳ δ' ἐρωτήσας ἔμαθον, ὅτι εἰς τὴν Ἑθνικὴν βιβλιοθήκην, ἐν ἣ ἀπόκεινται τὰ ἐντυπα βιβλία τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βελούδου, οὔτε τοῦτο οὔτε ἄλλο τι τῶν χειρογράφων αὐτοῦ περιῆλθεν.

Τὴν ἀξίαν τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Μαρτίνη συμπληροῦσι τέλος ὀκτὼ ἀξιόλογοι φωτοτυπικοὶ πίνακες σελίδων τῶν κυριωτάτων κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Φωτίου.

Publications de l'École des langues Orientales vivantes. Bibliographie Ioniennne. Description raisonnée des ouvrages publiés par les Grecs des Sept-îles ou concernant ces îles du quinzième siècle à l'année 1910 par *Emile Legrand*. Oeuvre posthume complétée et publiée par *Hubert Pernot* Docteur ès lettres, répétiteur à l'École des langues Orientales vivantes. Ἐν Παρισίοις. Ernest Leroux, éditeur. Εἰς μέγα 8ον. Τόμοι δύο ἐκ σελίδων ἐν ἄλφ IX, 860.

Γνωστὴ εἶνε ἡ ἀκριβεία, μεθ' ἧς ὁ μακαρίτης Αἰμίλιος Legrand ἠσχολήθη περὶ τὴν ἑλληνικὴν βιβλιογραφίαν, παρασχὼν ὡς καρπούς τῆς τοιαύτης αὐτοῦ ἀσχολίας τοὺς ἐννέα τόμους τῆς Bibliographie hellénique aux XVe et XVIe siècles καὶ τῆς Bibliographie hellénique au dix-septième siècle. Οἰοεὶ συμπληρόνων τὰ ἔργα ἐκεῖνα εἶχεν ἐπιληφθῇ ὁ Legrand καὶ τῆς ἰδίας ἀναγραφῆς τῶν βιβλίων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰς Ἰονίους νήσους, ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τῆς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ γυμνασιάρχου Κερκύρας Ἰωάννου Ῥωμανοῦ ἐν ἔτει 1895 ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀποστολῆς μεγάλου μέρους τῆς βιβλιοθήκης τοῦ μεταστάντος εἰς τὸν ἐν Παρισίοις βιβλιοπώλην Ἀλφόνσον Picard, οὗ ὁ ὑπ' ἀρ. 86 κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1896 ἐκδοθεὶς κατάλογος περιελάμ-

ἔκνε μέρος τῶν βιβλίων ἐκείνων. Ἐκτοτε ὁ Legrand ἤρχισε παρασκευάζων τὴν Ἴονιον βιβλιογραφίαν, ὅπερ ἔργον διέκοψεν ἐπελθὼν ὁ θάνατος. Τὸ δὲ χειρόγραφον αὐτοῦ, ὅτε περιῆλθεν εἰς τὸν ἐπεξεργασθέντα τὸ ἐνταῦθα ἀγγελλόμενον βιβλίον κ. Pernot, περιελάμβανε τοὺς ἀπὸ τοῦ 1525 μέχρι τοῦ 1900 χρόνους. Ἐπλούτισε δ' αὐτὸ ὁ κ. Pernot κατὰ τὸ ἐν πέμπτον, ἐλάχιστα μὲν βιβλία προσθεῖς ἐκ τῶν τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, πολὺ δὲ πλείονα ἐκ τῶν προτέρων χρόνων.

Καίπερ δὲ περιλαμβάνουσα ἡ βιβλιογραφία αὕτη, οἷα πρόκειται ἡμῖν, 4043 τίτλους βιβλίων, πολλῶ ἀπέχει ἀπὸ τοῦ νὰ εἶνε πλήρης· αὐτὸς δ' ὁ ἐκδότης ὁμολογεῖ τοῦτο, παρακκλῶν θερμῶς πάντας τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα διατρίβοντας καὶ δυναμένους νὰ συντελέσωσιν εἰς συμπλήρωσιν τῶν χασμάτων χάριν ἐκδόσεως παρχρητήματος, μετὰ σημειώσεως τῆς προελεύσεως τῶν σταλησομένων συμπληρώσεων. Δηλοῖ δ' ἐν τῇ ἐκκλήσει ταύτῃ τοῦ προλόγου, ὅτι « Συμφώνως πρὸς τὴν ἐξαιρετον μεθόδον ἣν ἠκολούθησεν ὁ Legrand, θεωρεῖ ὡς περιλαμβανόμενον εἰς τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ πᾶν σύγγραμμ' ἀναφερόμενον εἰς τὰς Ἰονίους νήσους ὑπὸ οἰκνδήποτε ἔποψιν ».

Ἠράγματι τὸ βιβλίον εἶνε πολυτιμότερον, συμπληρούμενον δὲ, ἐπειδὴ τὰ κενὰ εἶνε ὁμολογουμένως πολλὰ, ὅχ χρησιμεύσῃ πολλαχῶς. Ἐχει δίκαιον ὁ κ. Pernot λέγων· ἐν τῷ προλόγῳ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς σημασίας τοῦ θέματος ταῦτα· « Ὅτε οἱ Τούρκοι ἐκυρίευσαν τὴν » Κρήτην τῷ 1669 καὶ διέκοψαν ἀποτόμως τὴν ἐν αὐτῇ πλουσίαν » λογοτεχνικὴν ἀνθησιν, ἀληθῶς εἰς τὰς Ἰονίους νήσους μετεφέρθη ἡ » νεοελληνικὴ παιδείσις. Ὑπὸ εὐνοϊκοῦς πολιτικοῦς ὄρους ἠδυνήθη » αὕτη νάναπτυχθῆ ἐλευθέρως, καὶ σήμερον δὲ, καίτοι αἱ Ἀθηναί » κατέλαβον κατὰ μικρὸν τὰ πρωτεία, δὲν εἶνε ὁμως ταῦτα ἀναμφι » σβήτητα· πολυπληθεῖς εἶνε οἱ Ἴόνιοι, οἵτινες ἐν ταῖς ἰδίαις πατρίσι » καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πρωτευσίῃ διατηροῦσιν ἐνδοξον παράδοσιν. Κατὰ » ταῦτα ἡ ἐπιχείρησις βιβλιογραφίας ὡς ἡ ἀνά χεῖρας ἦτο ταυτόση » μος πρὸς τὴν καταγραφὴν εἰκόνας τῆς πνευματικῆς δράσεως τῶν » νεωτέρων Ἑλλήνων ἐν ἐνὶ τῶν κυριωτάτων αὐτῆς κέντρων ».

Προφανῆς ἐντεῦθεν καθίσταται ἡ ἀξία τῆς συλλογῆς ταύτης, ἥτις ἐτι μείζων θάποθῃ διὰ τῆς προσδοκωμένης συμπληρώσεως. Ἄλλ' ὁμολογοῦμεν, ὅτι παρὰ τὴν ἐπιμέλειαν μεθ' ἧς ὑπὸ τοῦ Legrand

αὐτοῦ ἢ τοῦ κ. Pernot συνελέχθησαν καὶ ἀνεγράφησαν οἱ τίτλοι τῶν συμπεριληφθέντων, παρὰ τὴν προσοχὴν τὴν καταβληθεῖσαν περὶ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου, παρὰ τὴν μέριμναν περὶ ἐξευρέσεως τοῦ πλήρους ὀνόματος συγγραφέων ἢ ἐκδοτῶν βιβλίων, δηλουμένων διὰ τῶν ἀρχικῶν μόνον γραμμάτων, παρὰ τὰς ἀξιολόγους ἐπεξηγηματικὰς πολλακίς σημειώσεις περὶ τοῦ περιεχομένου τῶν βιβλίων ἢ ἄλλας περὶ αὐτῶν καὶ τῶν συγγραφέων εἰδήσεις, δὲν δυνάμεθα νὰ ποδεχθῶμεν τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ κ. Pernot περὶ τῆς ἐξαιρέτου μεθόδου, ἣν ἠκολούθησεν ὁ Legrand ἐν τῇ ἀναγραφῇ. Αὐτὸς ὁ τίτλος ὁ δοθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Pernot εἰς τὸ βιβλίον δεικνύει, ὅτι τοῦτο εἶνε διφυές, περιλαμβάνον τοῦτο μὲν τὰ ὑπὸ Ἰονίων Ἑλλήνων ἐκδοθέντα βιβλία, τοῦτο δὲ τὰς περὶ τῶν Ἰονίων νήτων συγγραφάς. Τὰ δύο ταῦτα μέρη ἔπρεπε καθ' ἡμᾶς νὰ διακριθῶσιν ἀπ' ἀλλήλων, ἴσως δὲ μάλιστα τὸ πρῶτον ἔπρεπε νὰ υποδιαιρηθῆ εἰς τὰ ὑπὸ Ἰονίων ἐκδοθέντα, καὶ δὴ ὅπουδῆποτε, καὶ εἰς τὰ βιβλία τὰ ἐκτυπωθέντα ἀπλῶς ἐν τυπογραφείῳς ἐπτνησιακοῖς ὑπὸ Ἑλλήνων ἢ ξένων, ὑπὸ μὴ Ἰονίων καθ' ὅλου, διότι καὶ τοιαῦτα παλλὰ περιλαμβάνονται ἐν τῇ ὑπ' ὄψιν Βιβλιογραφίᾳ, εἰ καὶ τοῦτο δὲν ἀναγράφεται ῥητῶς ἐν τῷ τίτλῳ τοῦ βιβλίου. Τοιοῦτος διμερῆς ἢ μᾶλλον τριμερῆς χωρισμὸς θὰ παρέιχεν εὐδιακριτοτέραν τὴν ὕλην, καὶ τότε μᾶλλον εὐπρόσιτος καὶ εὐεξέλεγκτος θὰ ἦτο καὶ ἡ ἐπισκόπησις τῶν ἐν Ἑπτανήσῳ ἐκτετυπωμένων βιβλίων, δυναμένη ἀκοπώτερον καὶ συστηματικώτερον νὰ χρησιμεύσῃ καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν αὐτῇ τυπογραφικῆς κινήσεως. Οὐδὲ διορθοῦται κἂν τὸ σύμφυρτον τοῦτο τοῦ βιβλίου διὰ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν συνετάχθη ὁ ἄλλως ἐξαιρετος καὶ εἰς ἐξήκοντα καὶ τέσσαρας ὄλας σελίδας (σ. 796 - 860) ἐκτεινόμενος ἐν τέλει τοῦ βιβλίου Ὀνομαστικὸς πίναξ. Ἐν τούτῳ συμφύρονται ὀνόματα συγγραφέων, ὧν ἐκδόσεις ἐγέναν ὑπὸ Ἑπτανησιῶν, ἀντικείμενα περιλαμβανόμενα ἐν τοῖς ἀναγραφομένοις βιβλίοις, ὀνόματα τυπογράφων, ὀνόματα ξένων γραψάντων περὶ Ἑπτανήσου καὶ ποικίλα ἀλλότρια. Καὶ διαστέλλονται μὲν ἀπ' αὐτῶν τὰ ὀνόματα Ἰονίων συγγραφέων διὰ κεφαλαίων γραμμάτων, χωρὶς νὰ ἐξηγῆται ἐν ἀρχῇ ἢ ἐν τέλει τοῦ πίνακος ἡ σημασία τῆς διακρίσεως ταύτης, ὑπάρχουσι δὲ ὀνόματα διὰ κεφαλαίων γραμμάτων δύο μεγεθῶν, ὧν τὴν διαστολὴν, καὶ ταύτην ἄλλως οὐδαμοῦ ἐξηγουμένην, ὁμολογοῦμεν, ὅτι δὲν κατενοήσαμεν. Σκόπιμος λοιπὸν θὰ εἶνε ἡ κατὰ

τὴν δημοσίευσιν τοῦ συμπληρώματος ἐπανάληψις πίνακος σκοπιμώτερον διατεταγμένου, διευκολύνοντος δὲ καὶ τὴν διάκρισιν τῶν ἐν τῷ ὅλῳ ἔργῳ περιλαμβανομένων βιβλίων τῶν εἰς τὰ τρία κατὰ τάνωτέρω διασταλέντα μέρη ἀνηκόντων. Πικρίσταται δ' ἀνάγκη καὶ τῆς ἐν τῷ τοιοῦτῳ πίνακι πρὸς τῷ ὀνόματι τῶν συγγραφέων προσθήκης καὶ τῆς ἐπτανησιακῆς αὐτῶν πατρίδος, ἣτις δὲν δύναται νὰ εἶνε πάντοτε γνωστὴ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ βιβλίου, εἴτε ἀναφέρεται αὕτη που αὐτοῦ, εἴτε καὶ ὅλως παραλείπεται συνηθέστερον. Ἐῖς δὲ κατὰ τάνωτέρω λεχθέντα ἀνεπαρκείας καὶ συγχύσεως τοῦ σημερινοῦ πίνακος φέρομεν ἓν καὶ μόνον, ἀλλ' ἐνδεικτικὸν παράδειγμα ἐκ τῆς σ. 829·

MANOUSOS (ANTOINE). 1657, 1958.

MANOUSOS (Antoine). 2991, 3293, 3880.

Ἄλλὰ παρατηροῦντες τοὺς ἀριθμοὺς τῶν βιβλίων, εἰς οὓς γίνεται παραπομπὴ ὑπὸ τὰ δύο ταῦτα διὰ κεφαλαίων γραμμάτων διαφόρου μεγέθους διακρινόμενα ὀνόματα, εὐρίσκομεν, ὅτι πρόκειται περὶ συγγραφῶν ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀντωνίου Μανούσου, ὅστις ἦτο Κερκυραῖος, ὅπερ μόνον ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ τίτλου τοῦ ὑπ' ἀρ. 3293 βιβλίου τυχαίως δύναται νὰ μάθῃ ὁ ἀναγνώστης, οὐδαμοῦ δ' ἐσημειώθη ἐν τοῖς ἄλλοις ἀριθμοῖς ἢ ἐν τῷ πίνακι ὑπὸ τοῦ ἀναγραφέως.

Παρὰ τὰς ἐλλείψεις ταύτας, ὧν κατὰ τὰ εἰρημένα εὐχόμεθα τὴν ἐκ τῶν ἐνόητων διόρθωσιν διὰ νέου ἐν τῷ συμπληρώματι πίνακος, τὸ βιβλίον τοῦ Legrand καὶ Ρεῖνοι παρέχει πλούσια οὐ μόνον γραμματολογικὰ καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπτανησιακῆς καὶ τῆς καθ' ὅλου ἑλληνικῆς τυπογραφίας ἀναφερόμενα, ἀλλὰ καὶ ἱστορικὰ καὶ γλωσσικὰ διδάγματα. Τῶν περιεργοτάτων δὲ εἶνε ἢ ἐκ τῶν τίτλων πολλῶν βιβλίων ἐμφαινομένη προσπάθεια τῆς εἰς τὴν Ἑπτάνησον εἰσαγωγῆς ἑλληνικῶν ὄρων διὰ νέα πράγματα τοῦ δημοσίου μάλιστα βίου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, ἀλλὰ καὶ ἀργότερον, ἀνθ' ὧν ἡ πολιτεία τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος καθιέρωσεν ἄλλας λέξεις, κοινὰς σήμερον γενομένας. Οὕτως οἱ Ἑπτανήσιοι ἔλεγον καὶ ἔγραφον Ἐπιστολεῖον ἀντὶ Ταχυδρομείου, Φαρμακοπωλεῖον ἀντὶ Φαρμακείου, Τροπολόγησις ἀντὶ Τροπολογία, Δικονομικὸς ἀντὶ Δικηγορικὸς, Ἱατροδιδάκτωρ ἀντὶ Διδάκτωρ τῆς ἱατρικῆς καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἐν γένει δὲ τὸ βιβλίον τοῦτο εἶνε οὐ μόνον συλ-

λογὴ τίτλων διαφωτιζόντων τὰ κατὰ τὴν εἰς τὴν Ἑπτάνησον ἀναφερομένην πνευματικὴν κίνησιν, ἀλλὰ καὶ πηγὴ ἀξιοσπούδαστος αὐτῆς τῆς ἱστορίας τῶν τυχῶν τῶν Ἰονίων νήσων καθ' ὅλου. Διὸ εὐγνωμοσύνης ἀξίος εἶνε ὁ κ. Ρεῖνοι ἐπὶ τῇ ἐκδόσει αὐτοῦ.

Μ. Η. Μαλανδράκη Ἡ Πατριὰς σχολή. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Παρασκευᾶ Λεώνη. 1911. Εἰς 8ον σελ. ζ', 182.

Δὲν εἶνε πολὺς χρόνος ἐξ οὗ ἤρχισε μετὰ τὴν καθολικὴν περὶ τῶν ἐπὶ τουρκοκρατίας ἑλληνικῶν σχολῶν συγγραφὴν τοῦ Μιχθαίου Παρρανίκα ἢ εἰδικὴ ἐνασχόλησις περὶ ἐνίων αὐτῶν, ἣτις εἶνε ἀπαραίτητος πρὸς παρακολούθησιν τῆς ὅλης ἐν τῷ Ἑλληνικῷ πνευματικῆς κινήσεως ἐν ἡμέραις πονηραῖς. Εἰς τὰς ὀλίγας ταύτας μονογραφίας τῶν τελευταίων ἐτῶν προστίθεται καὶ τὸ ἐνταῦθα ἀγγελλόμενον ἔργον περὶ μιᾶς τῶν σπουδαιοτάτων σχολῶν, τῆς ἐν Πάτρῳ.

Ὁ συγγραφεὺς κ. Μαλανδράκης διήρесе τὸ ἔργον αὐτοῦ εἰς τρία μέρη· α') «Περὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς σχολῆς, τῶν διδασκάλων αὐτῆς καὶ τῆς καθόλου αὐτῆς καταστάσεως καθ' ἅπαντα αὐτῆς τὸν βίον»· β') «Περὶ τῶν πόρων καὶ τῶν ἀναλωμάτων, τῶν προστατῶν, ἐργασιῶν καὶ ἐφόρων καὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς σχολῆς»· γ') «Περὶ τῶν μαθητῶν τῆς σχολῆς καὶ τῆς ἐν αὐτῇ διδασκαλίας. Ὡς δ' ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τούτων γίνεται δῆλον, πραγματεύεται ἐν τῷ κειμένῳ τὰ πρὸς τῆς ἰδρύσεως τῆς σχολῆς ἀρχομένης τῆς δευτέρας δεκάδος τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος ὑπὸ Μακαρίου Ἱεροδιακόνου τοῦ Καλογεῖρα μέχρι τοῦ Ἰωάννου Σακελλίωτος, διδάξαντος ἐν αὐτῇ ἀπὸ τοῦ 1865 ἕως τοῦ 1888, ὅτε ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, κληθεὶς ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Κωνστ. Λομβάρδου, ὑπουργοῦ τῆς Δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ὡς πρῶτος ἐπιμελητῆς τοῦ ἐν τῇ Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ τμήματος τῶν χειρογράφων, τὰ κατὰ τοὺς πόρους καὶ τὰς δαπάνας τῆς διατηρήσεως τῆς σχολῆς καὶ τὰ κατὰ τοὺς μαθητεύοντας καὶ τὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας. Ὡς δὲ βλέπομεν ἐκ τῶν πλουσιῶν εἰς τὸ κείμενον ἐπομένων σημειώσεων (σ. 78-149), ἄφθονον ἐποιήσατο χρῆσιν πηγῶν καὶ βοηθημάτων, ἀντλήσας τὴν ὕλην αὐτοῦ οὐ μόνον ἐκ πάντων τῶν ἑλληνικῶν καὶ ξένων βιβλίων, ἐξ ὧν ἠδύνατο νὰ διαφωτίσῃ ἑστῶ καὶ ἐλάχιστόν τι περὶ τοῦ θέματος ὅπερ ἐξελέξατο, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν

τῶν ἐν Πάτμῳ ἀρχείων. Εἶνε δὲ λυπηρὸν, ὅτι, πιθανῶς ἵνα μὴ ὑπερεκτείνῃ τὸν ὄγκον τοῦ βιβλίου, εἰς τὰς σημειώσεις ταύτας ἔδωκε τύπον λίαν συνεσφιγμένον, ποιούμενος ὑπέρμετρον χρῆσιν ἐπιτηρήσεων οὐ μόνον ἐν ταῖς παραπομπαῖς, ἐν αἷς ἄλλως δὲν εἶνε πάντοτε ἀκριβεῖς καὶ πλήρεις οἱ ἀναγραφόμενοι τίτλοι τῶν βιβλίων, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ κειμένῳ τῶν σημειώσεων (οἶον ἐν σ. 141 σημ. 37: εὐρομεν ψυχαγωγ. ἐρμηνείαν τῆς Χριστομαθείας ταύτης γραφεῖσαν ὑπὸ τινος τῶν μαθητ. τῆς σχολ.). Ἐν τέλει τοῦ βιβλίου περιλαμβάνεται ἀξιόλογον Παράρτημα, ἐν ᾧ ὁ συγγραφεὺς ἐκδίδει τὰ περὶ τῆς Πατριάρχδος σχολῆς πατριαρχικὰ σιγίλλια καὶ ἐπιστολάς πατριαρχῶν καὶ λογίων εἰς αὐτὴν ἀναφερομένας.

Πλὴν τῶν ἄλλων λίαν πρωτότυπον εἶνε τὸ μέρος τῆς συγγραφῆς τὸ πραγματευόμενον τὰ κατὰ τὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας τῆς γλώσσης ἐν τῇ σχολῇ τῆς Πάτμου, ἣτις ἄλλως δὲν διέφερε πολὺ τῆς μεθόδου τῆς ἀσκουμένης ἐν τοῖς λοιποῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας. Τὸ θέμα τοῦτο ἀξίζει νὰ ἐλκύσῃ καὶ διὰ μακροτέρων τὴν προσοχὴν τῶν νεωτέρων ἡμῶν φιλολόγων καὶ παιδαγωγῶν χάριν λεπτομερεστέρως ἐξακριβώσεως τῆς παρ' ἡμῖν καθ' ὅλου ἱστορίας τῶν γραμμάτων. Ἐφθονον δὲ ὕλικόν πρὸς τοιαύτην μελέτην παρέχουσιν οἱ πολυπληθεῖς κώδικες τοῦ δεκάτου ὀγδόου μάλιστα αἰῶνος οἱ ἐγκατεσπαρμένοι κυρίως ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῆς ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐν Ῥωμανίᾳ. Οὐδὲ θὰ περιορισθῶσι τὰ ἐκ τῆς μελέτης ταύτης πορίσματα εἰς μόνην τὴν γνῶσιν τῆς μεθόδου τῆς διδασκαλίας ἐν τοῖς σχολείοις τῆς τουρκοκρατίας, ἀλλὰ θὰ δοθῇ ἀφορμὴ νὰ συσχετισθῶσι τὰ κατ' αὐτὴν καὶ πρὸς τὰ κρατοῦντα ἐν τῇ παιδαγωγίᾳ τῶν βυζαντικῶν χρόνων, ἣτις παρέχει ἀνεκμετάλλετον μέχρι τοῦδε ὡς τὸ πλεῖστον ἔδαφος ἐρεῦνης.

Ἐξεδόθη ἐν καθυστερήσει τῇ 30 Νοεμβρίου 1911.